

Realiaineet

Oppimisen tavoitteet

Sisällysluettelo

YMPÄRISTÖOPPI	1
1. luokka	1
YMPÄRISTÖOPPI	1
2. luokka	9
YMPÄRISTÖOPPI	9
3. luokka	18
YMPÄRISTÖOPPI	18
4. luokka	27
YMPÄRISTÖOPPI	27
5. luokka	36
YMPÄRISTÖOPPI	36
6. luokka	46
YMPÄRISTÖOPPI	46
BIOLOGIA-MAANTIETO	55
7. luokka	55
BIOLOGIA	55
8. luokka	59
BIOLOGIA	59
9. luokka	66
BIOLOGIA	66
7. luokka	71
MAANTIETO	71
8. luokka	75
MAANTIETO	75
9. luokka	80
MAANTIETO	80
TERVEYSTIETO	85
7. luokka	85
TERVEYSTIETO	85
8. luokka	87
TERVEYSTIETO	87
9. luokka	92
TERVEYSTIETO	92
HISTORIA-YHTEISKUNTAOPPI	96
4. luokka	96
YHTEISKUNTAOPPI	96

6. luokka	102
YHTEISKUNTAOPPI	102
5. luokka	108
HISTORIA	108
6. luokka	114
HISTORIA	114
7. luokka	120
HISTORIA	120
8. luokka	128
HISTORIA	128
9. luokka	138
YHTEISKUNTAOPPI	138
OPPILAANOJJAUS	145
7. luokka	145
OPPILAANOJJAUS	145
8. luokka	147
OPPILAANOJJAUS	147
9. luokka	149
OPPILAANOJJAUS	149

YMPÄRISTÖOPPI

1. luokka

YMPÄRISTÖOPPI

Tavoitteet	S	Opetuksen tavoitteet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	L
1. luokka				
Merkitys, arvot ja asenteet				
T1 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia toteuttaa luontaista uteliaisuutta ja auttaa oppilasta kokemaan ympäristöopin asiat merkitykselliseksi itselleen	S1-S6	<p>Kannustetaan oppilasta tekemään havaintoja lähiympäristöstä (<i>esim. eri vuodenaikoina</i>).</p> <p>Pohditaan oman toiminnan merkitystä itselle, muille ihmisille.</p> <p>Kannustetaan oppilasta muodostamaan omaa luontosuhdetta.</p>	<p>Oppilas harjoittelee ymmärtämään oman toiminnan merkitystä itselle ja muille ihmisille.</p> <p>Oppilas havainnoi lähiympäristöään ja muodostaa oman luontosuhteen.</p>	
T2 kannustaa oppilasta iloitsemaan ympäristöopin oppimisesta, omasta osaamisesta ja	S1-S6	Harjoitellaan tutkimisen ja toimimisen taitoja koulun pihalla ja lähiympäristössä (<i>esim. veden olomuodot, sään vaihtelu</i>).	Oppilas harjoittelee tutkimisen ja toimimisen taitoja koulun pihalla ja lähiympäristössä (<i>esim. veden olomuodot, sään vaihtelu</i>).	L1 L6

uusista haasteista sekä harjoittelemaan pitkäjänteistä työskentelyä				
T3 tukea oppilaan ympäristöherkkyyden kehittymistä ja ohjata oppilasta toimimaan kestäväällä tavalla lähiympäristössä ja kouluyhteisössä	S1-S6	<p>Osallistutaan oman lähiympäristön tilan sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämiseen (<i>esim. oman luokan siisteys</i>).</p> <p>Harjoitellaan huolehtimaan omista ja yhteisistä tavaroista.</p> <p>Pohditaan, mikä vaikutus omilla teoilla on ympäristöön (<i>esim. roskien heittäminen luontoon</i>).</p> <p>Harjoitellaan lajittelemaan syntyvää jätettä (<i>esim. paperi ja kartonki</i>).</p>	<p>Oppilas osallistuu oman lähiympäristön tilan huolehtimiseen sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämiseen (<i>esim. oman luokan siisteys, yhteisistä tavaroista huolehtiminen, kaveri- ja tunnetaidot</i>).</p> <p>Oppilas pohtii, mikä vaikutus omilla teoilla on ympäristöön (<i>esim. roskien heittäminen luontoon</i>).</p> <p>Oppilas harjoittelee tunnistamaan materiaaleja ja lajittelemaan syntyvää jätettä (<i>esim. paperi ja kartonki</i>).</p>	L3 L7
Tutkimisen ja toimimisen taidot				
T4 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään lähiympäristössään	S2-S4-S6	<p>Harjoitellaan liikkumaan turvallisesti koulun lähialueen liikenteessä jalankulkijana.</p> <p>Harjoitellaan havaitsemaan liikenteen vaaratilanteita (<i>esim. lapsen näkyvyys liikenteessä</i>).</p>	<p>Oppilas osaa liikkua turvallisesti koulun lähialueen liikenteessä jalankulkijana.</p> <p>Oppilas harjoittelee havaitsemaan liikenteen vaaratilanteita (<i>esim. lapsen näkyvyys liikenteessä</i>).</p>	L3

		<p>Tehdään retki koulun lähiluontoon (<i>esim. puisto tai metsä</i>).</p> <p>Harjoitellaan luonnossa liikkumisen taitoja (<i>esim. jokamiehen oikeudet, luonnon rauhan säilyttäminen</i>).</p> <p>Harjoitellaan pukeutumaan säänmukaisesti.</p>	<p>Oppilas harjoittelee (lähi)luonnossa liikkumisen taitoja (<i>esim. jokamiehen oikeudet, luonnon rauhan säilyttäminen</i>).</p> <p>Oppilas harjoittelee pukeutumaan säänmukaisesti.</p>	
T5 kannustaa oppilasta ihmettelemään ja kyselemään sekä käyttämään yhteisiä pohdintoja pienten tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana	S1-S6	<p>Keksitään ja kokeillaan arjen pulmiin yhdessä vaihtoehtoja ja ratkaisuja.</p> <p>Harjoitellaan tehtävien avulla löytämään ympäristössä havaittuihin pulmiin ratkaisuja ja vaihtoehtoja.</p>	Oppilas keksii ja kokeilee löytämään erilaisia vaihtoehtoja sekä ratkaisuja arjen ja lähiympäristön havaittuihin pulmiin yhdessä muiden kanssa.	L1 L7
T6 ohjata oppilasta tekemään havaintoja ja kokeiluja koulussa ja lähiympäristössä eri aisteja ja yksinkertaisia tutkimusvälineitä käyttäen sekä esittelemään tuloksiaan eri tavoin	S1-S6	<p>Havainnoidaan luonnon ominaispiirteitä, ilmiöitä ja ominaisuuksia kaikkina vuodenaikoina.</p> <p>Opitaan kuvaamaan ja esittelemään ympäristön ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla. (<i>esim. sää, lämpötila</i>).</p> <p>Käytetään tutkimuksiin yksinkertaisia tutkimusvälineitä (<i>esim. luuppi, lämpömittari</i>).</p>	<p>Oppilas havainnoi luonnon ominaispiirteitä, ilmiöitä ja ominaisuuksia kaikkina vuodenaikoina.</p> <p>Oppilas harjoittelee kuvaamaan ja esittelemään ympäristön ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla. (<i>esim. sää, lämpötila, vuodenaikat</i>).</p>	L1 L4

		<p>Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.</p> <p>Opitaan esittelemään omia tutkimustuloksia suullisesti ja havaintovälineiden avulla.</p> <p>Harjoitellaan pienimuotoisen tutkimuksen tekemistä kasvattamalla kasvi.</p>	<p>Oppilas harjoittelee pienimuotoisen tutkimuksen tekemisen eri vaiheita ja yksinkertaisten tutkimusvälineiden käyttöä (<i>esim. luuppi, lämpömittari</i>).</p> <p>Oppilas harjoittelee esittelemään omia tutkimustuloksia suullisesti ja havaintovälineiden avulla.</p>	
<p>T7 ohjata oppilasta kuvailemaan, vertailemaan ja luokittelemaan monipuolisesti eliöitä, elinympäristöjä, ilmiöitä, materiaaleja ja tilanteita sekä nimeämään niitä</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Tunnistetaan maastossa yleisimpiä eliölajeja ja niiden elinympäristöjä (<i>esim. muurahaiset</i>).</p> <p>Luokitellaan eliöitä: eläimet ja kasvit.</p> <p>Harjoitellaan tunnistamaan ja nimeämään elollista ja elotonta ympäristöä.</p> <p>Opitaan vuodenaajat, kuukaudet, viikonpäivät sekä vuorokaudenaajat.</p> <p>Tutustutaan veden olomuotoihin.</p>	<p>Oppilas tunnistaa maastossa yleisimpiä eliölajeja ja niiden elinympäristöjä (<i>esim. muurahaiset</i>).</p> <p>Oppilas oppii luokittelemaan eliöitä: eläimet ja kasvit.</p> <p>Oppilas harjoittelee tunnistamaan ja nimeämään elollista ja elotonta ympäristöä.</p> <p>Oppilas harjoittelee nimeämään vuodenaajat, kuukaudet, viikonpäivät sekä vuorokaudenaajat.</p> <p>Oppilas tutustuu veden olomuotoihin.</p>	<p>L1 L4</p>

		Harjoitellaan luokittelemaan materiaaleja jätteiden lajittelun yhteydessä.	Oppilas harjoittelee luokittelemaan materiaaleja jätteiden lajittelun yhteydessä.	
T8 opastaa oppilasta toimimaan turvallisesti, noudattamaan annettuja ohjeita ja hahmotamaan niiden perusteita	S1-S6	<p>Harjoitellaan turvallista toimimista kotona ja koulussa, lähiympäristössä ja liikenteessä.</p> <p>Kehitetään yhdessä koulupäivän toimintatapoja oppimisen ja hyvinvoinnin kannalta.</p> <p>Tutustutaan koulun ja kodin turvallisuusohjeisiin.</p> <p>Harjoitellaan sääntöjen noudattamisen merkitystä omalle turvallisuudelle (<i>esim. liikennesäännöt jalankulkijalle</i>).</p> <p>Pohditaan omien tekojen merkitystä itselle ja muille ihmisille.</p>	<p>Oppilas harjoittelee turvallista toimimista kotona ja koulussa, lähiympäristössä ja liikenteessä.</p> <p>Oppilas tutustuu koulun ja kodin turvallisuusohjeisiin.</p> <p>Oppilas harjoittelee sääntöjen noudattamisen merkitystä omalle turvallisuudelle (<i>esim. liikennesäännöt jalankulkijalle</i>).</p>	L3

<p>T9 ohjata oppilasta tutustumaan monipuolisesti arjen teknologiaan sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään, rakentamaan ja luomaan uutta yhdessä toimien</p>	<p>S2 S4 S6</p>	<p>Pohditaan yhdessä, mitkä laitteet ja keksinnöt helpottavat arjen toimintoja.</p>	<p>Oppilas kokeilee arkea helpottavien laitteiden ja keksintöjen käyttöä.</p> <p>Oppilas kokeilee ja keksii yhdessä muiden kanssa uusia ratkaisuja lähiympäristössä havaittuihin tilanteisiin.</p>	<p>L3 L1</p>
<p>T10 ohjata oppilasta harjoittelemaan ryhmässä toimimisen taitoja ja tunnetaitoja sekä vahvistamaan itsensä ja muiden arvostamista</p>	<p>S1- S6</p>	<p>Harjoitellaan tunnetaitoja; tunteiden nimeämistä, tunnistamista ja ilmaisemista (<i>esim. ilo, suru, kiukku, pelko</i>).</p> <p>Harjoitellaan ryhmän yhteisiä sääntöjä.</p> <p>Harjoitellaan tapoja kiusaamisen ehkäisemiseksi ja selvittämiseksi.</p> <p>Harjoitellaan itsen ja muiden arvostamista.</p> <p>Harjoitellaan turvataitoja (<i>esim. opetellaan kunnioittamaan fyysistä koskemattomuutta</i>).</p>	<p>Oppilas harjoittelee tunteiden nimeämistä, tunnistamista ja ilmaisemista (<i>esim. ilo, suru, kiukku, pelko</i>).</p> <p>Oppilas harjoittelee ryhmässä toimimisen sääntöjä sekä tapoja kiusaamisen ehkäisemiseksi ja selvittämiseksi.</p> <p>Oppilas harjoittelee itsensä ja muiden arvostamista sekä tunne- ja turvataitoja (<i>esim. opetellaan kunnioittamaan fyysistä koskemattomuutta</i>).</p>	<p>L2 L3</p>

Tiedot ja ymmärrys				
T12 ohjata oppilasta jäsentämään ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteiden avulla	S1-S6	Harjoitellaan käyttämään eri tiedonalojen (<i>esim. biologia, maantieto, fysiikka, kemia</i>) käsitteitä kuvaamaan ympäristön ilmiöitä sekä arjen tilanteita ja toimintaa.	Oppilas harjoittelee käyttämään eri tiedonalojen (<i>esim. biologia, maantieto, fysiikka, kemia</i>) käsitteitä kuvaamaan ympäristön ilmiöitä sekä arjen tilanteita ja toimintaa.	L1
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään yksinkertaisia kuvia, malleja ja karttoja ympäristön kuvaajina	S1-S6	Opitaan ymmärtämään kartan idea. Tutustutaan erilaisiin karttoihin (<i>esim. luokkahuone, koulun piha.</i>) Harjoitellaan käyttämään pihakarttaa.	Oppilas tutustuu erilaisiin karttoihin (<i>esim. luokkahuone, koulun piha.</i>) Oppilas harjoittelee käyttämään pihakarttaa.	L4 L1
T14 rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään ja harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	S1-S6	Harjoitellaan ilmaisemaan itseään ryhmässä. Harjoitellaan perustelemaan omia ajatuksia.	Oppilas harjoittelee itsensä ilmaisemista ryhmässä. Oppilas harjoittelee perustelemaan omia ajatuksiaan.	L2 L4

<p>T15 ohjata oppilasta pohtimaan kasvua ja kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia tukevia tekijöitä sekä elämän perusedellytyksiä</p>	<p>S1 S5</p>	<p>Harjoitellaan arjen terveystottumuksia ja niihin liittyviä taitoja.</p> <p>Kehitetään yhdessä koulupäivän toimintatapoja terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen kannalta.</p> <p>Tutustutaan ikäkauden kasvuun ja kehityksen.</p> <p>Opetellaan nimeämään oman kehon osia.</p> <p>Tutustutaan aistien toiminnan merkitykseen ihmisen arjessa.</p>	<p>Oppilas harjoittelee arjen terveystottumuksia ja niihin liittyviä taitoja.</p> <p>Oppilas osallistuu koulupäivän toimintatapojen suunnitteluun oppimisen ja hyvinvoinnin kannalta.</p> <p>Oppilas tutustuu ikäkauden kasvun ja kehityksen vaiheisiin sekä harjoittelee nimeämään oman kehon osia.</p> <p>Oppilas tutustuu aistien toiminnan merkitykseen ihmisen arjessa.</p>	<p>L3</p>
--	------------------	--	--	-----------

2. luokka

YMPÄRISTÖOPPI

Tavoitteet	S	Opetuksen tavoitteet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	L
2. luokka				
Merkitys, arvot ja asenteet				
T1 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia toteuttaa luontaista uteliaisuutta ja auttaa oppilasta kokemaan ympäristöopin asiat merkitykselliseksi itselleen	S1-S6	Harjoitellaan tekemään havaintoja lähiympäristöstä (<i>esim. pihan eliölajien tunnistus niiden omassa elinympäristössä</i>). Pohditaan ihmisen ja luonnon vuorovaikutusta. Vahvistetaan omaa luontosuhdetta.	Oppilas pohtii ihmisen ja luonnon vuorovaikutusta. Oppilas havainnoi lähiympäristöään ja vahvistaa omaa luontosuhdettaan.	
T2 kannustaa oppilasta iloitsemaan ympäristöopin oppimisesta, omasta osaamisesta ja uusista haasteista sekä harjoittelemaan pitkäjänteistä työskentelyä	S1-S6	Harjoitellaan tutkimisen ja toimimisen taitoja koulun pihalla ja lähiympäristössä (<i>esim. koulun pihalta löytyviä eliö- ja kasvilajit</i>).	Oppilas harjoittelee tutkimisen ja toimimisen taitoja koulun pihalla ja lähiympäristössä (<i>esim. koulun pihalta löytyviä eliö- ja kasvilajit</i>).	L1 L6

<p>T3 tukea oppilaan ympäristöherkkyyden kehittymistä ja ohjata oppilasta toimimaan kestäväällä tavalla lähiympäristössä ja kouluuyhteisössä</p>	<p>S1- S6</p>	<p>Osallistutaan oman lähiympäristön tilan sekä kouluuyhteisön hyvinvoinnin edistämiseen (<i>esim. oman luokan, koulun yhteisten tilojen ja piha-alueen siisteys</i>).</p> <p>Pohditaan, mikä vaikutus omilla teoilla on ympäristöön (<i>esim. energian säästäminen, veden kulutuksen vähentäminen</i>).</p> <p>Opitaan vähentämään syntyvää jätettä.</p> <p>Harjoitellaan kierrättämään omia tarpeettomiksi jääneitä tavaroita.</p>	<p>Oppilas osallistuu oman lähiympäristön tilan sekä kouluuyhteisön hyvinvoinnin edistämiseen (<i>esim. oman luokan, koulun yhteisten tilojen ja piha-alueen siisteys</i>).</p> <p>Oppilas pohtii, mikä vaikutus omilla teoilla on ympäristöön (<i>esim. energian säästäminen, veden kulutuksen vähentäminen</i>).</p> <p>Oppilas harjoittelee vähentämään syntyvää jätettä.</p> <p>Oppilas harjoittelee kierrättämään omia tarpeettomiksi jääneitä tavaroita.</p>	<p>L3 L7</p>
<p>Tutkimisen ja toimimisen taidot</p>				
<p>T4 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään lähiympäristössään</p>	<p>S2- S4 S6</p>	<p>Harjoitellaan turvallista liikkumista liikenteessä.</p> <p>Opetellaan jalankulkijan ja pyöräilijän liikennesääntöjä ja harjoitellaan niiden noudattamista.</p> <p>Harjoitellaan tunnistamaan liikenteen vaaratilanteita (<i>esim. oman toiminnan vaikutus turvallisuuteen</i>).</p>	<p>Oppilas harjoittelee turvallista liikkumista liikenteessä.</p> <p>Oppilas opettelee jalankulkijan ja pyöräilijän liikennesääntöjä ja harjoittelee niiden noudattamista.</p> <p>Oppilas oppii tunnistamaan liikenteen vaaratilanteita (<i>esim. oman toiminnan vaikutus turvallisuuteen</i>).</p>	<p>L3</p>

		<p>Suunnitellaan ja toteutetaan retki koulun lähiluontoon. (<i>esim. metsä</i>).</p> <p>Harjoitellaan retkeilijän oikeuksia ja velvollisuuksia luonnossa liikuttaessa.</p> <p>Harjoitellaan oikeiden retkeilyvarusteiden valintaa retken luonteesta riippuen.</p>	<p>Oppilas osallistuu retken suunniteluun ja toteutukseen koulun lähiluonnossa. (<i>esim. metsä</i>).</p> <p>Oppilas harjoittelee retkeilijän oikeuksia ja velvollisuuksia luonnossa liikuttaessa.</p> <p>Oppilas harjoittelee oikeiden retkeilyvarusteiden valintaa retken luonteesta riippuen.</p>	
T5 kannustaa oppilasta ihmettelemään ja kyselemään sekä käyttämään yhteisiä pohdintoja pienten tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana	S1-S6	<p>Keksitään ja kokeillaan arjen ilmiöihin yhdessä vaihtoehtoja ja ratkaisuja.</p> <p>Harjoitellaan löytämään ympäristössä havaittuihin pulmiin ratkaisuja ja vaihtoehtoja.</p> <p>Tehdään pienimuotoisia tutkimuksia arjen ilmiöistä.</p>	<p>Oppilas keksii ja kokeilee löytämään erilaisia vaihtoehtoja sekä ratkaisuja arjen ja lähiympäristön havaittuihin ilmiöihin yhdessä muiden kanssa.</p> <p>Oppilas tekee pienimuotoisia tutkimuksia arjen ilmiöistä.</p>	L1 L7
T6 ohjata oppilasta tekemään havaintoja ja kokeiluja koulussa ja lähiympäristössä eri aisteja ja yksinkertaisia	S1-S6	<p>Havainnoidaan luonnon ominaispiirteitä, ilmiöitä ja ominaisuuksia kaikkina vuodenaikoina.</p> <p>Opitaan kuvaamaan ja selittämään ympäristön ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla.</p>	<p>Oppilas havainnoi luonnon ominaispiirteitä, ilmiöitä ja ominaisuuksia kaikkina vuodenaikoina.</p>	L1 L4

<p>tutkimusvälineitä käyttäen sekä esittelemään tuloksiaan eri tavoin</p>		<p>Käytetään tutkimuksiin yksinkertaisia tutkimusvälineitä (<i>esim. luuppi, lämpömittari</i>).</p> <p>Harjoitellaan esittelemään omia tutkimustuloksia kirjallisesti ja havaintovälineiden avulla.</p> <p>Tehdään pienimuotoisia tutkimuksia ja varmistetaan eri tutkimusvaiheiden käytön oppimista.</p>	<p>Oppilas oppii kuvaamaan ja selittämään ympäristön ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla. (<i>esim. sää, lämpötila, vuodenaajat</i>).</p> <p>Oppilas harjoittelee esittelemään omia tutkimustuloksia kirjallisesti ja havaintovälineiden avulla.</p> <p>Oppilas harjoittelee pienimuotoisen tutkimuksen tekemisen eri vaiheita ja yksinkertaisten tutkimusvälineiden käyttöä (<i>esim. luuppi, lämpömittari</i>).</p>	
<p>T7 ohjata oppilasta kuvailemaan, vertailemaan ja luokittelemaan monipuolisesti eliöitä, elinympäristöjä, ilmiöitä, materiaaleja ja tilanteita sekä nimeämään niitä</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Tutustutaan puutarhan yleisimpiin eliölajeihin ja elinympäristöön.</p> <p>Luokitellaan eläimiä.</p> <p>Tutustutaan vuoden- ja vuorokaudenaikojen vaihteluun.</p> <p>Harjoitellaan luokittelemaan eri materiaaleja kierrätysmahdollisuuksien mukaan (<i>esim. muovi, tekstiilit</i>).</p>	<p>Oppilas tutustuu puutarhan yleisimpiin eliölajeihin ja elinympäristöön.</p> <p>Oppilas oppii luokittelemaan eläimiä.</p> <p>Oppilas tutustuu vuoden- ja vuorokaudenaikojen vaihteluun.</p> <p>Oppilas harjoittelee luokittelemaan eri materiaaleja kierrätysmahdollisuuksien mukaan (<i>esim. muovi, tekstiilit</i>).</p>	<p>L1 L4</p>

<p>T8 opastaa oppilasta toimimaan turvallisesti, noudattamaan annettuja ohjeita ja hahmotamaan niiden peruste-luita</p>	<p>S1- S6</p>	<p>Harjoitellaan turvallista ja vastuullista toimimista kotona ja kou-lussa, lähiympäristössä ja liikenteessä.</p> <p>Kehitetään yhdessä koulupäivän toimintatapoja oppimisen ja hy- vinvoinnin kannalta.</p> <p>Suunnitellaan yhdessä luokan säännöt ja harjoitellaan noudatta- maan niitä.</p> <p>Harjoitellaan tunnistamaan omia ja muiden tunnetiloja.</p> <p>Opitaan ymmärtämään sääntöjen suojaava vaikutus.</p>	<p>Oppilas harjoittelee turvallista ja vastuullista toimimista kotona ja koulussa, lähiympäristössä ja liikenteessä.</p> <p>Oppilas kehittää yhdessä muiden kanssa koulupäivän toimintata- poja oppimisen ja hyvinvoinnin kannalta.</p> <p>Oppilas osallistuu luokan sääntöjen suunnitteluun ja harjoittelee noudattamaan niitä.</p> <p>Oppilas harjoittelee tunnistamaan omia ja muiden tunnetiloja.</p> <p>Oppilas oppii ymmärtämään sääntöjen suojaava vaikutus.</p>	<p>L3</p>
<p>T9 ohjata oppilasta tu- tustumaan monipuoli- sesti arjen teknologiaan sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksi- mään, rakentamaan ja luomaan uutta yhdessä toimien</p>	<p>S2 S4 S6</p>	<p>Havainnoidaan liikettä ja pohditaan syitä liikkeen muutoksiin.</p> <p>Tutustutaan liikettä helpottaviin arjen teknologian välineisiin ja lait- teisiin.</p> <p>Opetellaan arjen teknologisten laitteiden toimintaperiaatteita sekä opitaan käyttämään niitä turvallisesti.</p>	<p>Oppilas havainnoi liikettä ja pohtii syitä liikkeen muutoksiin.</p> <p>Oppilas tutustuu liikettä helpottaviin arjen teknologian välinei- siin ja laitteisiin.</p> <p>Oppilas opettelee arjen teknologisten laitteiden toimintaperiaat- teita sekä oppii käyttämään niitä turvallisesti.</p>	<p>L3 L1</p>

			Oppilas kokeilee ja keksii yhdessä muiden kanssa uusia ratkaisuja arjen ilmiöihin.	
T10 ohjata oppilasta harjoittelemaan ryhmässä toimimisen taitoja ja tunnetaitoja sekä vahvistamaan itsensä ja muiden arvostamista	S1-S6	<p>Harjoitellaan tunnetaitoja; tunteiden nimeämistä, tunnistamista, ilmaisemista ja säätelyä (<i>esim. ilo, suru, kiukku, pelko</i>).</p> <p>Opitaan noudattamaan ryhmän yhteisiä sääntöjä.</p> <p>Harjoitellaan yhteistyötaitoja.</p> <p>Harjoitellaan turvataitoja (<i>esim. opetellaan kunnioittamaan fyysistä koskemattomuutta, itsensä suojelua ja selviytymistaitoja arjen tilanteisiin</i>).</p> <p>Harjoitellaan tunnistamaan kiusaaminen omassa ja toisten käyttäytymisessä.</p> <p>Opitaan tapoja kiusaamisen ehkäisemiseksi ja selvittämiseksi.</p> <p>Harjoitellaan tiedostamaan omia vahvuuksia. Opitaan arvostamaan itseä.</p>	<p>Oppilas harjoittelee tunteiden nimeämistä, tunnistamista ja ilmaisemista (<i>esim. ilo, suru, kiukku, pelko</i>).</p> <p>Oppilas harjoittelee ryhmässä toimimisen sääntöjä sekä yhteistyötaitoja.</p> <p>Oppilas harjoittelee tunnistamaan omia vahvuuksiaan, itsensä ja muiden arvostamista sekä tunne- ja turvataitoja (<i>esim. opetellaan kunnioittamaan fyysistä koskemattomuutta, itsensä suojelua ja selviytymistaitoja arjen tilanteisiin</i>).</p> <p>Oppilas oppii tunnistamaan kiusaamisen omassa ja toisten käyttäytymisessä sekä tapoja kiusaamisen ehkäisemiseksi ja selvittämiseksi.</p>	L2 L3

		Opitaan löytämään hyviä puolia muista ja arvostamaan toisia.		
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimisessa sekä havaintojen taltioimisessa ja esittämisessä	S1-S6	Ohjataan oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa turvallisesti. Käytetään tiedon hankinnassa ja taltioinnissa tietokonetta, tablettia tai älymobiililaitteita. Tutustutaan omien tutkimustulosten esittämiseen tieto- ja viestintäteknologian avulla.	Oppilas harjoittelee käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa turvallisesti. Oppilas harjoittelee käyttämään tiedon hankinnassa ja taltioinnissa tietokonetta, tablettia tai älymobiililaitteita. Oppilas harjoittelee omien tutkimustulosten esittämiseen tieto- ja viestintäteknologian avulla.	L5 L4
Tiedot ja ymmärrys				
T12 ohjata oppilasta jäsentämään ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteiden avulla	S1-S6	Käytetään eri tiedonalojen (<i>esim. biologia, maantieto, fysiikka, kemia</i>) käsitteitä kuvaamaan ilmiöitä ja teknologiaa sekä arjen tilanteita ja toimintaa.	Oppilas harjoittelee käyttämään eri tiedonalojen (<i>esim. biologia, maantieto, fysiikka, kemia</i>) käsitteitä kuvaamaan ilmiöitä ja teknologiaa sekä arjen tilanteita ja toimintaa.	L1
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään yksinkertaisia kuvia, malleja ja karttoja ympäristön kuvaajina	S1-S6	Tutustutaan erilaisiin karttoihin (<i>esim. suunnistuskartta, Suomen kartta, maailman kartta</i>). Tutustutaan ilmakuvan ja kartan yhteyteen.	Oppilas tutustuu erilaisiin karttoihin (<i>esim. suunnistuskartta, Suomen kartta, maailman kartta</i>). Oppilas tutustuu ilmakuvan ja kartan yhteyteen.	L4 L1

		<p>Harjoitellaan kartan piirtämistä tutusta ympäristöstä (<i>esim. luokka, oma huone, koulun piha</i>).</p> <p>Harjoitellaan ymmärtämään ympäristöä kuvaavia malleja (<i>esim. veden kiertokulku</i>).</p>	<p>Oppilas harjoittelee kartan piirtämistä tutusta ympäristöstä (<i>esim. luokka, oma huone, koulun piha</i>).</p> <p>Oppilas harjoittelee ymmärtämään ympäristöä kuvaavia malleja (<i>esim. veden kiertokulku</i>).</p>	
T14 rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään ja harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	S1-S6	<p>Harjoitellaan omista tunteista ja ajatuksista kertomista.</p> <p>Opetellaan perustelemaan omia ajatuksia ja mielipiteitä.</p>	<p>Oppilas harjoittelee omista tunteista ja ajatuksista kertomista.</p> <p>Oppilas opettelee perustelemaan omia ajatuksia ja mielipiteitä.</p>	L2 L4
T15 ohjata oppilasta pohtimaan kasvua ja kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia tukevia tekijöitä sekä elämän perusedellytyksiä	S1 S5	<p>Perehdytään elämän perusedellytyksiin ravinnon, veden, ilman, lämmön ja huolenpidon osalta.</p> <p>Tutustutaan ravinnon tuotantoon ja juomaveden alkuperään.</p> <p>Tutustutaan ihmisen elimistön toimintoihin (<i>esim. ruuansulatus</i>).</p> <p>Tutustutaan itsehoitotaitoihin ja ensiavun alkeisiin (<i>esim. haavan puhdistus ja suojaaminen</i>).</p>	<p>Oppilas perehtyy elämän perusedellytyksiin ravinnon, veden, ilman, lämmön ja huolenpidon osalta.</p> <p>Oppilas tutustuu ravinnon tuotantoon ja juomaveden alkuperään.</p> <p>Oppilas tutustuu ihmisen elimistön toimintoihin (<i>esim. ruuansulatus</i>).</p>	L3

		Harjoitellaan hätälanteissa toimimista ja soittamista 112-hätään- eroon.	Oppilas tutustuu itsehoitotaitoihin ja ensiavun alkeisiin (<i>esim. haavan puhdistus ja suojaaminen</i>). Oppilas harjoittelee hätälanteissa toimimista ja soittamista 112- hätääneroon.	
--	--	---	--	--

3. luokka

YMPÄRISTÖOPPI

Tavoitteet	S	Opetuksen tavoitteet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	L
3. luokka				
Merkitys, arvot, asenteet				
T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen	S1-S6	Ohjataan arvostamaan luontoa. Tutkitaan omaa elinympäristöä oppilaan omat mielenkiinnon kohteet huomioon ottaen. Valitaan oppimistehtäviä ja sisältöjä siten, että ne liittyvät arjen tilanteisiin ja yhteisössä toimimiseen.	Oppilas oppii arvostamaan ympäristöopin tiedonaloja. Oppilas tutkii elinympäristöään omat mielenkiinnon kohteet huomioiden.	L1 L7 L3 L7
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden sa-		Harjoitellaan tunnistamaan omaa oppimista tukevia asioita. Harjoitellaan asettamaan tavoitteita ja arvioimaan omaa työskentelyä.	Oppilas harjoittelee tunnistamaan omaa oppimista tukevia asioita. Oppilas harjoittelee asettamaan tavoitteita ja arvioimaan omaa työskentelyä.	

vuttamiseksi sekä tunnistaamaan omaa ympäristöopin osaamistaan				
T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisössään kestävän kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävän kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle		<p>Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin ja luontoon.</p> <p>Harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä sekä toisista huolehtimista.</p>	<p>Oppilas ymmärtää oman toiminnan vaikutukset itseensä, toisiin ihmisiin, luontoon, eläinten hyvinvointiin ja yhteiskuntaan.</p> <p>Oppilas oppii ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössään sekä huolehtimaan toisista.</p>	
Tutkimisen ja toimimisen taidot				
T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana	S1-S6	Ohjataan oppilasta tekemään havaintoja ympäristön ilmiöistä.	Oppilas oppii havainnoimaan ympäristön ilmiöitä kysymyksiä asettamalla.	L1 L2 L3 L5 L7
T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäris-	S1-S6	<p>Ympäristön tutkimisen sisällöiksi valitaan omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä.</p> <p>Harjoitellaan tehtävien avulla tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.</p>		L1 L5

<p>töissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen</p>		<p>Tutkitaan eliöiden ja niiden elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan vuorovaikutussuhteita.</p> <p>Tutustutaan laitteiden toimintaperiaatteisiin ja niiden erilaisiin rakenteisiin (<i>esim. luuppi, lämpömittari, vaaka</i>).</p> <p>Perehdytään lämpötilan mittaamiseen ja tutustutaan energian säilymisen periaatteeseen.</p>	<p>Oppilas harjoittelee tehtävien avulla tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.</p> <p>Oppilas ymmärtää eliöiden ja niiden elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan vuorovaikutussuhteita.</p> <p>Oppilas tutustuu laitteiden toimintaperiaatteisiin ja niiden erilaisiin rakenteisiin (<i>esim. luuppi, lämpömittari, vaaka</i>).</p> <p>Oppilas perehtyy lämpötilan mittaamiseen ja tutustuu energian säilymisen periaatteeseen.</p>	
<p>T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johdopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin, luontoon ja yhteiskuntaan.</p>	<p>Oppilas oppii ymmärtämään oman toiminnan vaikutuksia elinympäristöönsä.</p> <p>Oppilas harjoittelee tutkimustulostensa esittelemistä eri tavoin, kuvamaan ja selittämään tutkittavaa ilmiötä ympäristöopin käsitteiden mukaan.</p>	<p>L1 L2 L5</p>
<p>T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien</p>	<p>S2-S6</p>	<p>Opetellaan käyttämään ympäristön tutkimisessa erilaisia teknologisia sovelluksia.</p>	<p>Oppilas oppii käyttämään ympäristön tutkimisessa erilaisia teknologisia sovelluksia.</p> <p>Oppilas kokeilee ja keksii yhdessä muiden kanssa uusia ratkaisuja lähiympäristön ilmiöihin.</p>	<p>L2 L3 L5</p>
<p>T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toimin-</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Harjoitellaan turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja; kiusaamisen ehkäisy sekä fyysinen ja henkinen koskemattomuus.</p>	<p>Oppilas harjoittelee turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja; kiusaamisen ehkäisy sekä fyysinen ja henkinen koskemattomuus.</p>	<p>L3</p>

nassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen		<p>Painotetaan hyvää käytöstä ja toisen huomioon ottamista.</p> <p>Harjoitellaan turvallista liikkumista: jalankulku ja pyöräily.</p>	Oppilas harjoittelee turvallista liikkumista: jalankulku ja pyöräily.	
T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä	S2-S6	<p>Suunnitellaan ja toteutetaan retki koulun lähiympäristöön.</p> <p>Tutustutaan ympäristössä toimimisen oikeuksiin ja velvollisuuksiin.</p>	<p>Oppilas osallistuu retken suunnitteluun ja toteutukseen koulun lähiympäristössä.</p> <p>Oppilas tutustuu ympäristössä toimimisen oikeuksiin ja velvollisuuksiin.</p>	L3
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan	S1-S6	<p>Harjoitellaan kuuntelemista ja toisen huomioon ottamista.</p> <p>Harjoitellaan tunnetaitoja; tunteiden nimeämistä, tunnistamista, ilmaisemista ja tunteiden säätelyä.</p>	<p>Oppilas harjoittelee kuuntelemaan ja ottamaan toisia huomioon.</p> <p>Oppilas harjoittelee tunnetaitoja; tunteiden nimeämistä, tunnistamista, ilmaisemista ja tunteiden säätelyä.</p> <p>Oppilas oppii hyviä käytöstapoja ja toisen huomioon ottamista.</p>	L2 L3
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja	S1-S6	Tutustutaan tiedonhaun turvallisiin ja luotettaviin lähteisiin.	Oppilas harjoittelee turvallista tiedonhakua ja luotettavien lähteen käyttöä.	L5 L4

viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti				
Tiedot ja ymmärrys				
T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä	S1-S6	Tutustutaan elinympäristön sosiaaliseen ja rakennettuun ympäristöön; pihat ja puistot. Harjoitellaan selittämään arjen tilanteita ja ilmiöitä käsitteiden avulla.	Oppilas tutustuu elinympäristön sosiaaliseen ja rakennettuun ympäristöön; pihat ja puistot. Oppilas harjoittelee selittämään arjen tilanteita ja ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla.	L1
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä	S1-S6	Harjoitellaan selittämään arjen tilanteita ja ilmiöitä mallien avulla.	Oppilas harjoittelee selittämään arjen tilanteita ja ilmiöitä mallien avulla.	L1 L5
T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan pe-	S1-S6	Käytetään eri tietolähteitä tiedonhankintaan. Harjoitellaan tunnistamaan tietolähteiden luotettavuus.	Oppilas opettelee hakemaan tietoa turvallisista ja luotettavista tietolähteistä.	L2 L4 L5

<p>rustellen erilaisia näkemymiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia</p>				
<p>T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintointojen ja kehityksen ymmärtämiseen</p>	<p>S1 S3- S6</p>	<p>Valitaan tutkimustehtävien sisällöiksi omaan elinympäristöön liittyviä kohteita ottaen huomioon luonnon monimuotoisuuden vaaliminen.</p> <p>Kiinnitetään elinympäristössä huomiota elolliseen ja elottomaan luontoon.</p> <p>Tunnistetaan eliöitä ja elinympäristöjä.</p> <p>Tutustutaan ravintoketjuihin, eläinten ja kasvien lisääntymiseen sekä yhteyttämiseen.</p> <p>Laaditaan kasvio ohjatusti sekä tutkitaan kokeellisesti kasvien kasvua.</p> <p>Tutkitaan eliöitä ja niiden elinympäristöjä piholla ja puistoissa.</p> <p>Tutustutaan ihmisen ja luonnon väliseen vuorovaikutussuhteeseen.</p> <p>Pohditaan oman toiminnan vaikutusta itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin ja luontoon.</p> <p>Harjoitellaan kestävien valintojen tekemistä.</p>	<p>Oppilas ymmärtää eron elollisen ja elottoman luonnon välillä.</p> <p>Oppilas tunnistaa eliöitä ja elinympäristöjä.</p> <p>Oppilas tutustuu ravintoketjuihin, eläinten ja kasvien lisääntymiseen sekä yhteyttämiseen.</p> <p>Oppilas laatii kasvion ohjatusti sekä tutkii kokeellisesti kasvien kasvua.</p> <p>Oppilas tutkii eliöitä ja niiden elinympäristöjä piholla ja puistoissa.</p>	<p>L1</p>

			<p>Oppilas tutustuu ihmisen ja luonnon väliseen vuorovaikutussuhteeseen.</p> <p>Oppilas harjoittelee kestävien valintojen tekemistä.</p>	
<p>T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaanuttamaan kartankäyttöä ja muita geomediataitoja</p>	<p>S3-S6</p>	<p>Tutustutaan Suomen maantietoon.</p> <p>Hahmotetaan monipuolisten alueellisten esimerkkien avulla Suomen luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa.</p> <p>Käytetään karttoja ja muuta geomediaa maailmankuvan ja sen alueellisen viitekehyksen rakentamisessa.</p> <p>Tutustutaan maa- ja kallioperään.</p> <p>Tutustutaan luonnon monimuotoisuuden vaalimiseen, luonnonvarojen kestäväan käyttöön ja oman kulttuuriperinnön vaalimiseen.</p> <p>Tutustutaan monikulttuuriseen maailmaan.</p>	<p>Oppilas tutustuu Suomen maantietoon monipuolisten alueellisten esimerkkien avulla ja hahmottaa Suomen luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa.</p> <p>Oppilas tutustuu maa- ja kallioperään.</p> <p>Oppilas harjoittelee käyttämään karttoja ja muuta geomediaa maailmankuvan ja sen alueellisen viitekehyksen rakentamisessa.</p> <p>Oppilas tutustuu luonnon monimuotoisuuden vaalimiseen, luonnonvarojen kestäväan käyttöön ja oman kulttuuriperinnön vaalimiseen.</p> <p>Oppilas tutustuu monikulttuuriseen maailmaan.</p>	<p>L1 L5</p>

<p>T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiseksi</p>	<p>S2 S4- S6</p>	<p>Harjoitellaan fysikaalisten ilmiöiden tutkimisen eri vaiheita.</p> <p>Perehdytään lämpötilan mittaamiseen ja tutustutaan energian säilymisen periaatteeseen.</p>	<p>Oppilas harjoittelee fysikaalisten ilmiöiden tutkimisen eri vaiheita.</p> <p>Oppilas perehtyy lämpötilan mittaamiseen ja tutustuu energian säilymisen periaatteeseen.</p>	<p>L1</p>
<p>T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiseksi</p>	<p>S2 S4- S6</p>	<p>Harjoitellaan kemiallisten ilmiöiden tutkimisen eri vaiheita.</p> <p>Tarkastellaan erilaisten materiaalien ja aineiden avulla olomuotoja ja aineiden ominaisuuksia; yhteyttäminen, palaminen ja veden kiertokulku.</p>	<p>Oppilas harjoittelee kemiallisten ilmiöiden tutkimisen eri vaiheita.</p> <p>Oppilas tutustuu erilaisten materiaalien ja aineiden avulla olomuotoihin ja aineiden ominaisuuksiin; yhteyttäminen, palaminen ja veden kiertokulku.</p>	<p>L1</p>
<p>T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämäntapaa, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa</p>	<p>S1- S3 S6</p>	<p>Havainnoidaan kasvun ja kehityksen merkkejä itsessä.</p> <p>Harjoitellaan tunnistamaan oman kehon ja mielen viestejä.</p> <p>Harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä.</p>	<p>Oppilas havainnoi kasvun ja kehityksen merkkejä itsessä.</p> <p>Oppilas harjoittelee tunnistamaan oman kehon ja mielen viestejä sekä tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä.</p> <p>Oppilas harjoittelee turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja: kiusaamisen ehkäisy, fyysinen ja henkinen koskemattomuus.</p>	<p>L1 L3</p>

		<p>Harjoitellaan turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja: kiusaamisen ehkäisy, fyysinen ja henkinen koskemattomuus.</p> <p>Tutustutaan keinoihin edistää omaa terveyttä.</p>	<p>Oppilas tutustuu keinoihin edistää omaa terveyttä.</p>	
--	--	---	---	--

4. luokka

YMPÄRISTÖOPPI

Tavoitteet	S	Opetuksen tavoitteet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	L
4. luokka				
Merkitys, arvot, asenteet				
T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen	S1-S6	Ohjataan arvostamaan luontoa. Tutkitaan omaa elinympäristöä oppilaan omat ja ryhmän mielenkiinnon kohteet huomioon ottaen. Valitaan oppimistehtäviä ja sisältöjä siten, että ne liittyvät arjen tilanteisiin ja yhteisössä toimimiseen.	Oppilas oppii arvostamaan ympäristöopin tiedonaloja. Oppilas tutkii elinympäristöään omat ja ryhmän mielenkiinnon kohteet huomioiden.	
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan	S1-S6	Tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioita. Harjoitellaan asettamaan omalle työskentelylle tavoitteita ja arvioimaan prosessia ja tuloksia.	Oppilas oppii tunnistamaan omaa oppimista tukevia asioita sekä asettamaan omalle työskentelylle tavoitteita sekä arvioimaan oppimisprosessia ja sen tuloksia.	L1 L7

<p>T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestävän kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävän kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Pohditaan ja opitaan ymmärtämään oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin ja luontoon.</p> <p>Vahvistetaan luonnon ja kulttuurien moninaisuuden arvostamisen taitoa.</p> <p>Harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa lähiympäristössä.</p>	<p>Oppilas ymmärtää oman toiminnan vaikutukset itseensä, toisiin ihmisiin, luontoon, eläinten hyvinvointiin ja yhteiskuntaan.</p> <p>Oppilas vahvistaa ymmärrystä luonnon ja kulttuurien moninaisuudesta.</p> <p>Oppilas oppii ympäristövastuullista toimintaa lähiympäristössään sekä tunnistamaan kestävää tulevaisuutta rakentavia tekijöitä.</p>	<p>L3 L7</p>
<p>Tutkimisen ja toimimisen taidot</p>				
<p>T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Ohjataan oppilasta tekemään havaintoja ympäristön ilmiöistä ja käyttämään niitä omien tutkimusten kohteina.</p>	<p>Oppilas oppii havainnoimaan ilmiöitä kysymyksiä asettamalla ja käyttämään niitä omien tutkimusten kohteina.</p>	<p>L1 L7</p>
<p>T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.</p> <p>Valitaan ympäristön tutkimisen sisällöiksi omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä.</p> <p>Tutustutaan laitteiden toimintaperiaatteisiin ja rakenteisiin.</p>	<p>Oppilas harjoittelee tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.</p> <p>Oppilas tekee omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä.</p> <p>Oppilas tutustuu laitteiden toimintaperiaatteisiin ja niiden erilaisiin rakenteisiin.</p>	<p>L1 L5</p>

T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johdopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin	S1-S6	<p>Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin, luontoon ja yhteiskuntaan.</p> <p>Tutkitaan eliöiden ja niiden elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan vuorovaikutussuhteita.</p> <p>Opitaan esittämään omia tutkimustuloksia viestintäteknologiaa hyödyntäen.</p>	<p>Oppilas oppii ymmärtämään oman toiminnan vaikutuksia elinympäristöönsä.</p> <p>Oppilas tutkii eliöiden ja niiden elinympäristön sekä ihmisen toiminnan vuorovaikutussuhteita.</p> <p>Oppilas oppii esittämään omia tutkimustuloksia viestintäteknologiaa hyödyntäen.</p>	L1 L2 L5
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien	S2-S6	<p>Opetellaan käyttämään ympäristön tutkimisessa erilaisia teknologisia sovelluksia.</p>	<p>Oppilas oppii käyttämään ympäristön tutkimisessa erilaisia teknologisia sovelluksia.</p> <p>Oppilas kokeilee ja keksii yhdessä muiden kanssa ratkaisuja lähiympäristön ilmiöihin.</p>	L2 L3 L5
T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen	S1-S6	<p>Harjoitellaan turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja; omasta turvallisuudesta huolehtiminen myös sosiaalisessa mediassa.</p> <p>Opitaan paloturvallisuuteen liittyviä oleellisia asioita.</p>	<p>Oppilas harjoittelee turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja; omasta turvallisuudesta huolehtiminen myös sosiaalisessa mediassa.</p> <p>Oppilas oppii paloturvallisuuteen liittyviä oleellisia asioita.</p>	L3

<p>T9 ohjata oppilasta tutki- maan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeile- mään luonnossa ja ra- kennetussa ympäristössä</p>	<p>S2- S6</p>	<p>Harjoitellaan ympäristössä toimimisen oikeuksia ja velvollisuuksia.</p> <p>Tehdään retki veden äärelle (esim. Aurajoki, Itämeri).</p> <p>Harjoitellaan veden äärellä jokamiehen oikeuksia ja vesiturvalli- suutta.</p>	<p>Oppilas harjoittelee ympäristössä toimimisen oikeuksia ja velvolli- suuksia – jokamiehen oikeudet veden äärellä ja vesiturvallisuus .</p> <p>Oppilas osallistuu veden äärelle tehtävän retken suunnitteluun (esim. Aurajoki, Itämeri).</p>	<p>L3</p>
<p>T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoi- tella ryhmässä toimi- mista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilan- teissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan val- miuksia tunnistaa, il- maista ja säädellä tuntei- taan</p>	<p>S1- S6</p>	<p>Harjoitellaan tunnistamaan oman kehon ja mielen viestejä, sekä vahvistetaan tunnetaitoja.</p> <p>Vahvistetaan hyvän käytöksen oppimista ja ryhmässä toimimisen taitoja; esimerkiksi erilaisuuden hyväksyminen.</p>	<p>Oppilas harjoittelee tunnistamaan oman kehon ja mielen viestejä sekä vahvistetaan tunnetaitoja.</p> <p>Oppilas vahvistaa osaamistaan hyvän käytöksen ja ryhmässä toi- mimisen taidoissa (esim. erilaisuuden hyväksyminen).</p>	<p>L2 L3</p>
<p>T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tie- don hankinnassa, käsit- telystä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomi- sesti</p>	<p>S1- S6</p>	<p>Tutustutaan tiedonhaun turvallisiin ja luotettaviin lähteisiin.</p> <p>Harjoitellaan valitsemaan tietoa useita lähteitä vertaillen.</p>	<p>Oppilas tutustuu tiedonhaun turvallisiin ja luotettaviin lähteisiin.</p> <p>Oppilas harjoittelee valitsemaan tietoa useita lähteitä vertaillen.</p>	<p>L5 L4</p>

Tiedot ja ymmärrys				
T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä	S1-S6	Harjoitellaan käyttämään ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteitä. Harjoitellaan kuvaamaan ilmiöitä ja arjen tilanteita opittujen käsitteiden avulla.	Oppilas harjoittelee käyttämään ympäristöopin tiedonalojen käsitteitä. Oppilas harjoittelee kuvaamaan ilmiöitä ja arjen tilanteita opittujen käsitteiden avulla.	L1
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä	S1-S6	Harjoitellaan selittämään arjen tilanteita ja ilmiöitä mallien avulla. Harjoitellaan ryhmässä mallintamista (<i>esim. veden kiertokulku</i>).	Oppilas harjoittelee selittämään arjen tilanteita ja ilmiöitä mallien avulla. Oppilas harjoittelee ryhmässä mallintamista (<i>esim. veden kiertokulku</i>).	L1 L5
T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia	S1-S6	Käytetään eri tietolähteitä tiedonhankintaan. Harjoitellaan tunnistamaan tietolähteiden luotettavuus.	Oppilas oppii käyttämään eri tietolähteitä tiedonhankinnassa ja harjoittelee tunnistamaan tietolähteiden luotettavuutta.	L2 L4 L5

<p>T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintointojen ja kehityksen ymmärtämiseen</p>	<p>S1, S3- S6</p>	<p>Tutkitaan säätä ilmiönä.</p> <p>Tunnistetaan eliöitä ja elinympäristöjä; vesi ja vesistöt.</p> <p>Tutustutaan veden kiertokulkuun.</p> <p>Tehdään pieniä tutkimuksia lähiympäristössä (<i>esim. veden eliöt</i>).</p> <p>Tutkitaan eliöiden ja niiden elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan vuorovaikutussuhteita.</p> <p>Harjoitellaan vaalimaan luonnon monimuotoisuutta.</p> <p>Pohditaan oman toiminnan vaikutusta itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin ja luontoon.</p> <p>Harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä sekä toisista huolehtimista.</p>	<p>Oppilas tutkii säätä ilmiönä.</p> <p>Oppilas tunnistaa eliöitä ja elinympäristöjä; vesi ja vesistöt.</p> <p>Oppilas ymmärtää veden kiertokulkuun.</p> <p>Oppilas tekee pieniä tutkimuksia lähiympäristössä (<i>esim. veden eliöt</i>).</p> <p>Oppilas tutkii eliöiden ja niiden elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan vuorovaikutussuhteita.</p> <p>Oppilas opettelee vaalimaan luonnon monimuotoisuutta.</p> <p>Oppilas harjoittelee ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä sekä toisista huolehtimista.</p>	<p>L1</p>
---	---------------------------	--	---	-----------

<p>T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaanuttamaan kartankäyttöä ja muita geomediataitoja</p>	<p>S3- S6</p>	<p>Tutustutaan Pohjoismaiden maantietoon.</p> <p>Harjoitellaan hahmottamaan monipuolisten alueellisten esimerkkien avulla Pohjoismaiden luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa.</p> <p>Vahvistetaan taitoa arvostaa luonnon ja kulttuurien moninaisuutta.</p> <p>Vahvistetaan globaalia ymmärrystä.</p> <p>Harjoitellaan käyttämään erilaisia karttoja ja muuta geomeediaa maailmankuvan ja sen alueellisen viitekehyksen rakentamisessa.</p>	<p>Oppilas tutustuu Pohjoismaiden maantietoon sekä harjoittelee hahmottamaan monipuolisten alueellisten esimerkkien avulla Pohjoismaiden luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa.</p> <p>Oppilas vahvistaa taitoaan arvostaa luonnon ja kulttuurien moninaisuutta sekä globaalia ymmärrystä.</p> <p>Oppilas harjoittelee käyttämään erilaisia karttoja ja muuta geomeediaa maailmankuvan ja sen alueellisen viitekehyksen rakentamisessa.</p>	<p>L1 L5</p>
<p>T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle</p>	<p>S2 S4- S6</p>	<p>Tutkitaan säätä fysikaalisena ilmiönä.</p> <p>Tutkitaan kappaleiden liikkeiden muutoksia.</p> <p>Tutustutaan voiman käsitteeseen.</p>	<p>Oppilas tutkii säätä fysikaalisena ilmiönä.</p> <p>Oppilas tutkii kappaleiden liikkeiden muutoksia.</p> <p>Oppilas tutustuu voiman käsitteeseen.</p>	<p>L1</p>

		Perehdytään lähiavaruuteen, vuodenaikoihin, päivän ja yön vaihteluun sekä maapallon rakenteeseen.	Oppilas perehtyy lähiavaruuteen, vuodenaikoihin, päivän ja yön vaihteluun sekä maapallon rakenteeseen.	
T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2 S4- S6	Tutustutaan elinympäristön ilmiöihin, materiaaleihin ja teknologisiin sovelluksiin. Harjoitellaan ymmärtämään aineen muutosten ja aineen säilymisen periaatteita; veden kiertokulku. Tutustutaan ilmastonmuutokseen ympäristön ilmiönä.	Oppilas tutustuu elinympäristön ilmiöihin, materiaaleihin ja teknologisiin sovelluksiin. Oppilas harjoittelee ymmärtämään aineen muutosten ja aineen säilymisen periaatteita; veden kiertokulku. Oppilas tutustuu ilmastonmuutokseen ympäristön ilmiönä.	L1
T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämäntapaa, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa	S1- S3 S6	Tutustutaan ihmisen rakenteeseen ja keskeisiin elintoimintoihin. Harjoitellaan ymmärtämään ihmisen kasvun ja kehityksen eri vaiheita. Tutustutaan oman kehityksen ajankohtaisiin muutoksiin ja niiden yksilöllisen luonteen ymmärtämiseen.	Oppilas tutustuu ihmisen rakenteeseen ja keskeisiin elintoimintoihin. Oppilas harjoittelee ymmärtämään ihmisen kasvun ja kehityksen eri vaiheita. Oppilas tutustuu oman kehityksen ajankohtaisiin muutoksiin ja ymmärtää niiden yksilölliseen luonteen. Oppilas perehtyy kokonaisvaltaisen terveystieteen eri osa-alueisiin ja voimavaroihin sekä mielenterveystaitoihin. Oppilas harjoittelee turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja, kiusaamisen ennaltaehkäisyä sekä fyysistä ja henkistä koskemattomuutta.	L1 L3

	<p>Perehdytään terveyden osa-alueisiin ja voimavaroihin, mielenterveystaitoihin.</p> <p>Harjoitellaan turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja, kiusaamisen ennaltaehkäisyä sekä fyysistä ja henkistä koskemattomuutta.</p>		
--	---	--	--

5. luokka

YMPÄRISTÖOPPI

Tavoitteet	S	Opetuksen tavoitteet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	L
5. luokka				
Merkitys, arvot, asenteet				
T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen	S1-S6	Ohjataan arvostamaan luontoa ja kulttuurien moniarvoisuutta sekä vahvistetaan globaalia ymmärrystä. Tutkitaan omaa elinympäristöä oppilaan omat ja ryhmän mielenkiinnon kohteet huomioon ottaen. Valitaan oppimistehtäviä ja sisältöjä siten, että ne liittyvät arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimimiseen.	Oppilas oppii arvostamaan ympäristöopin tiedonaloja sekä luonnon ja kulttuurien moniarvoisuutta. Oppilas tutkii elinympäristöään omat ja ryhmän mielenkiinnon kohteet huomioiden.	
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan	S1-S6	Harjoitellaan tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioita.	Oppilas oppii tunnistamaan omaa oppimista tukevia asioita sekä asettamaan omalle työskentelylle tavoitteita sekä arvioimaan oppimisprosessia ja sen tuloksia.	L1 L7

<p>T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisössään kestävän kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävän kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin, luontoon ja yhteiskuntaan.</p> <p>Harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä sekä toisista huolehtimista.</p>	<p>Oppilas ymmärtää oman toiminnan vaikutukset itseensä, toisiin ihmisiin, luontoon, eläinten hyvinvointiin ja yhteiskuntaan.</p> <p>Oppilas oppii ympäristövastuullista toimintaa lähiympäristössään sekä toisista huolehtimista.</p>	<p>L3 L7</p>
<p>Tutkimisen ja toimimisen taidot</p>				
<p>T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Ohjataan oppilasta tekemään havaintoja ympäristön ilmiöistä ja käyttämään niitä omien tutkimusten kohteina.</p>	<p>Oppilas oppii havainnoimaan kysymyksiä asettamalla ja käyttämällä niitä omien tutkimusten kohteena.</p>	<p>L1 L7</p>
<p>T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Valitaan ympäristön tutkimisen sisällöiksi omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä.</p> <p>Tutkitaan laitteiden toimintaperiaatteita ja erilaisia rakenteita.</p> <p>Perehdytään tehtävien avulla tutkimuksen tekemisen eri vaiheisiin.</p>	<p>Oppilas tekee omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä.</p> <p>Oppilas harjoittelee laitteiden toimintaperiaatteita ja erilaisia rakenteita.</p> <p>Oppilas oppii tehtävien avulla tutkimuksen tekemisen eri vaiheet.</p>	<p>L1 L5</p>

<p>T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johdopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin, luontoon ja yhteiskuntaan.</p> <p>Tutkitaan eliöiden ja niiden elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan vuorovaikutussuhteita.</p> <p>Harjoitellaan esittämään omia ja ryhmän tutkimustuloksia viestintäteknologiaa hyödyntäen.</p>	<p>Oppilas ymmärtää oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin, luontoon ja yhteiskuntaan.</p> <p>Oppilas tutkii eliöiden ja niiden elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan vuorovaikutussuhteita.</p> <p>Oppilas oppii esittämään omia ja ryhmän tutkimustuloksia viestintäteknologiaa hyödyntäen.</p>	<p>L1 L2 L5</p>
<p>T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien</p>	<p>S2-S6</p>	<p>Opetellaan hyödyntämään omassa toiminnassa ja tutkimuksissa erilaisia teknologisia sovelluksia.</p>	<p>Oppilas oppii hyödyntämään omassa toiminnassa ja tutkimuksissa erilaisia teknologisia sovelluksia.</p> <p>Oppilas kokeilee ja keksii yhdessä muiden kanssa ratkaisuja lähiympäristön ilmiöihin.</p>	<p>L2 L3 L5</p>

<p>T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen.</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Vahvistetaan turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja; opitaan tunnistamaan turvallisuutta uhkaavia tilanteita ja opitaan niihin selviytymistaitoja sekä tosielämässä että sosiaalisessa mediassa.</p> <p>Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle ja toisiin ihmisiin.</p> <p>Harjoitellaan toimimaan turvallisesti tapaturma-, myrkytys-, ensiaputilanteissa.</p> <p>Tutustutaan sähköturvallisuuteen.</p> <p>Tutustutaan vesi- ja jääturvallisuuteen.</p>	<p>Oppilas harjoittelee turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja; oppii tunnistamaan turvallisuutta uhkaavia tilanteita ja niihin selviytymistaitoja sekä tosielämässä että sosiaalisessa mediassa.</p> <p>Oppilas pohtii oman toiminnan vaikutuksia itselle ja toisiin ihmisiin.</p> <p>Oppilas harjoittelee toimimaan turvallisesti tapaturma-, myrkytys-, ensiaputilanteissa.</p> <p>Oppilas tutustuu sähköturvallisuuteen sekä vesi- ja jääturvallisuuteen.</p>	<p>L3</p>
<p>T9 ohjata oppilasta tutki- maan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeile- mään luonnossa ja ra- kennetussa ympäristössä</p>	<p>S2-S6</p>	<p>Harjoitellaan ympäristössä toimimisen oikeuksia ja velvollisuuksia.</p> <p>Harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäris- tössä.</p> <p>Suunnitellaan ja toteutetaan retki metsään.</p>	<p>Oppilas harjoittelee ympäristössä toimimisen oikeuksia ja velvolli- suuksia.</p> <p>Oppilas harjoittelee ympäristövastuullista toimintaa omassa lä- hiympäristössä.</p> <p>Oppilas osallistuu metsäretken suunnitteluun ja toteutukseen.</p>	<p>L3</p>

<p>T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Harjoitellaan tunnistamaan oman kehon ja mielen viestejä ja tiedostamaan omia ajatuksia, tarpeita ja asenteita.</p> <p>Tutustutaan mielenterveystaitoihin; omat vahvuudet ja voimavarat.</p> <p>Vahvistetaan ryhmässä toimimisen taitoja; empatiakyvyn kehittyminen ja nettikaveruus.</p> <p>Harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä.</p>	<p>Oppilas harjoittelee tunnistamaan oman kehon ja mielen viestejä ja tiedostamaan omia ajatuksia, tarpeita ja asenteita.</p> <p>Oppilas tutustuu mielenterveystaitoihin; omat vahvuudet ja voimavarat.</p> <p>Oppilas vahvistaa ryhmässä toimimisen taitoja; empatiakyvyn kehittyminen ja nettikaveruus.</p> <p>Oppilas harjoittelee tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä.</p>	<p>L2 L3</p>
<p>T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Harjoitellaan tunnistamaan tiedonhaun turvallisia ja luotettavia lähteitä.</p> <p>Harjoitellaan valitsemaan tietoa useita lähteitä vertaillen.</p> <p>Opitaan tunnistamaan oman viestinnän ja omien tutkimustulosten julkaisun kanavaksi sopivia turvallisia sovelluksia.</p> <p>Harjoitellaan käyttämään sosiaalista mediaa turvallisesti ja vastuullisesti.</p>	<p>Oppilas harjoittelee tunnistamaan tiedonhaun turvallisia ja luotettavia lähteitä.</p> <p>Oppilas harjoittelee valitsemaan tietoa useita lähteitä vertaillen.</p> <p>Oppilas oppii tunnistamaan oman viestinnän ja omien tutkimustulosten julkaisun kanavaksi sopivia turvallisia sovelluksia.</p> <p>Oppilas harjoittelee käyttämään sosiaalista mediaa turvallisesti ja vastuullisesti.</p>	<p>L5 L4</p>

Tiedot ja ymmärrys				
T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä	S1-S6	Harjoitellaan käyttämään ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteitä. Opitaan selittämään arjen tilanteita, ilmiöitä ja teknologiaa eri tiedonalojen käsitteiden avulla.	Oppilas harjoittelee käyttämään ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteitä. Oppilas oppii selittämään arjen tilanteita, ilmiöitä ja teknologiaa eri tiedonalojen käsitteiden avulla.	L1
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä	S1-S6	Harjoitellaan kuvaamaan arjen tilanteita, ilmiöitä ja teknologiaa eri malleilla.	Oppilas harjoittelee kuvaamaan arjen tilanteita, ilmiöitä ja teknologiaa eri malleja käyttäen.	L1 L5
T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia	S1-S6	Harjoitellaan valitsemaan ja käyttämään turvallisia ja luotettavia tiedonlähteitä.	Oppilas oppii valitsemaan ja käyttämään turvallisia ja luotettavia tiedonlähteitä.	L2 L4 L5

<p>T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintointojen ja kehityksen ymmärtämiseen</p>	<p>S1 S3- S6</p>	<p>Tutustutaan ikäkauden kehityksen ajankohtaisiin muutoksiin ja niiden yksilöllisen luonteen ymmärtämiseen.</p> <p>Tutustutaan omaan ja yhteisön terveyttä edistäviin elämäntapoihin.</p> <p>Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin, luontoon ja yhteiskuntaan.</p> <p>Tutkitaan kokeellisesti kasvien kasvua.</p> <p>Havainnoidaan ympäristöä ihmisen hyvinvoinnin näkökulmasta.</p> <p>Tutkitaan eliöiden ja niiden elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan vuorovaikutussuhteita; metsä.</p> <p>Tutustutaan metsien hyötykäyttöön.</p> <p>Tutustutaan ravinnon tuotantoon ja ruoan reitteihin.</p>	<p>Oppilas tutustuu ikäkauden kehityksen ajankohtaisiin muutoksiin ja niiden yksilöllisen luonteen ymmärtämiseen.</p> <p>Oppilas tutustuu omaan ja yhteisön terveyttä edistäviin elämäntapoihin.</p> <p>Oppilas tutkii kokeellisesti kasvien kasvua.</p> <p>Oppilas harjoittelee havainnoimaan ympäristöä ihmisen hyvinvoinnin näkökulmasta.</p> <p>Oppilas tutkii eliöiden ja niiden elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan vuorovaikutussuhteita; metsä.</p> <p>Oppilas tutustuu metsien hyötykäyttöön.</p> <p>Oppilas tutustuu ravinnon tuotantoon ja ruoan reitteihin.</p>	<p>L1</p>
---	--------------------------	--	---	-----------

<p>T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaanuttamaan kartankäyttöä ja muita geomediataitoja</p>	<p>S3-S6</p>	<p>Tutustutaan Euroopan maantietoon.</p> <p>Harjoitellaan monipuolisten alueellisten esimerkkien ja ajankoh- taisten uutisten avulla hahmottamaan Euroopan luonnonympäris- töä ja ihmisen toimintaa.</p> <p>Vahvistetaan taitoa ymmärtää luonnon ja kulttuurien moninai- suutta.</p> <p>Käytetään monipuolisesti karttoja ja muuta geomedialla maailman- kuvan ja sen alueellisen viitekehyksen rakentamisessa.</p>	<p>Oppilas tutustuu Euroopan maantietoon monipuolisten alueellis- ten esimerkkien ja ajankohtaisten uutisten avulla sekä hahmottaa Euroopan luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa.</p> <p>Oppilas vahvistaa taitoa ymmärtää luonnon ja kulttuurien moni- naisuutta.</p> <p>Oppilas harjoittelee käyttämään monipuolisesti karttoja ja muuta geomedialla maailmankuvan ja sen alueellisen viitekehyksen ra- kentamisessa.</p>	<p>L1 L5</p>
<p>T17 ohjata oppilasta tut- kimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luon- nossa ja teknologiassa sekä rakentamaan pe- rustaa energian säilymi- sen periaatteen ymmär- tämiseksi</p>	<p>S2 S4- S6</p>	<p>Tutustutaan energian säilymisen periaatteeseen lämpöenergiaan perehtymisen ja energialajien muuntumisen avulla.</p>	<p>Oppilas tutustuu energian säilymisen periaatteeseen lämpöener- giaan perehtymisen ja energialajien muuntumisen avulla.</p>	<p>L1</p>

<p>T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle</p>	<p>S2 S4- S6</p>	<p>Tutustutaan elinympäristön rakennettuun ja sosiaaliseen ympäristöön sekä ympäristön ilmiöihin, materiaaleihin ja teknologisiin sovelluksiin.</p> <p>Harjoitellaan ymmärtämään aineen muutosten ja aineen säilymisen periaatteita; yhteyttäminen.</p> <p>Tarkastellaan erilaisten materiaalien ja aineiden avulla olomuotoja ja aineiden ominaisuuksia.</p> <p>Tutustutaan ilmastonmuutokseen ja sen hillitsemiseen ympäristön ilmiönä.</p>	<p>Oppilas tutustuu elinympäristön rakennettuun ja sosiaaliseen ympäristöön sekä ympäristön kemiallisiin ilmiöihin, materiaaleihin ja teknologisiin sovelluksiin.</p> <p>Oppilas ymmärtää aineen muutosten ja aineen säilymisen periaatteita; yhteyttäminen.</p> <p>Oppilas perehtyy erilaisten materiaalien ja aineiden avulla olomuotoja ja aineiden ominaisuuksia.</p> <p>Oppilas perehtyy ilmastonmuutokseen ja sen hillitsemiseen ympäristön ilmiönä.</p>	<p>L1</p>
<p>T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämäntapaa, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa</p>	<p>S1- S3 S6</p>	<p>Tutustutaan ihmisen rakenteeseen ja elintoimintoihin.</p> <p>Tutustutaan murrosiän muutoksiin kehossa ja mielessä.</p> <p>Tutustutaan ihmisen aisteihin.</p>	<p>Oppilas perehtyy ihmisen rakenteeseen ja elintoimintoihin.</p> <p>Oppilas tutustuu murrosiän muutoksiin kehossa ja mielessä.</p> <p>Oppilas perehtyy ihmisen aisteihin.</p>	<p>L1 L3</p>

	<p>Tutustutaan oman kehityksen ajankohtaisiin muutoksiin ja niiden yksilöllisen luonteen ymmärtämiseen.</p> <p>Tutustutaan murrosiän muutoksiin kehossa ja mielessä.</p> <p>Harjoitellaan pienimuotoisten tapaturmien itsehoitotaitoja.</p> <p>Harjoitellaan arjen ensiaputaitoja.</p>	<p>Oppilas tutustuu oman kehityksen ajankohtaisiin muutoksiin ja niiden yksilöllisen luonteen ymmärtämiseen.</p> <p>Oppilas harjoittelee pienimuotoisten tapaturmien itsehoitotaitoja sekä arjen ensiaputaitoja.</p>	
--	--	--	--

6. luokka

YMPÄRISTÖOPPI

Tavoitteet	S	Opetuksen tavoitteet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	L
6. luokka				
Merkitys, arvot, asenteet				
T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkitykselliseksi itselleen	S1-S6	Ohjataan arvostamaan luontoa ja kulttuurien moniarvoisuutta sekä vahvistetaan globaalia ymmärrystä. Tutkitaan omaa elinympäristöä oppilaan omat ja ryhmän mielenkiinnon kohteet huomioon ottaen. Valitaan oppimistehtäviä ja sisältöjä siten, että ne liittyvät arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimimiseen.	Oppilas oppii antamaan esimerkkejä ympäristöopin tiedonalojen merkityksestä. Oppilas vahvistaa tietämystään luonnon ja kulttuurien moniarvoisuudesta. Oppilas tutkii elinympäristöään omat ja ryhmän mielenkiinnon kohteet huomioiden.	
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan	S1-S6	Tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioita. Opitaan asettamaan itselle tavoitteita ja suunnittelemaan omaa toimintaa tavoitteiden saavuttamiseksi.	Oppilas osaa tunnistaa omaa oppimista tukevia asioita. Oppilas osaa asettaa itselleen oppimisen tavoitteita ja suunnittelemaan omaa toimintaa tavoitteiden saavuttamiseksi.	L1 L7

<p>T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestävän kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävän kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin, luontoon ja yhteiskuntaan.</p> <p>Harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä sekä toisista huolehtimista.</p> <p>Harjoitellaan ymmärtämään tehtävien avulla ympäristöopin tiedonalojen merkitystä arjen toiminnassa.</p>	<p>Oppilas ymmärtää oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin, luontoon ja yhteiskuntaan.</p> <p>Oppilas osaa esimerkkien avulla kertoa ympäristövastuullisesta vaikuttamisesta lähiympäristöön.</p> <p>Oppilas oppii erilaisten tehtävien avulla vastuullista vaikuttamista arjen toiminnassa.</p>	<p>L3 L7</p>
<p>Tutkimisen ja toimimisen taidot</p>				
<p>T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Tutkitaan laitteiden toimintaperiaatteita ja erilaisia rakenteita.</p> <p>Harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä.</p> <p>Ohjataan oppilasta tekemään havaintoja ympäristön ilmiöistä ja käyttämään niitä omien tutkimusten kohteina.</p>	<p>Tutkitaan laitteiden toimintaperiaatteita ja erilaisia rakenteita.</p> <p>Oppilas osaa havainnoida ympäristön ilmiöitä ja käyttää esiin nousevia kysymyksiä omien tutkimusten lähtökohtina.</p>	<p>L1 L7</p>

<p>T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Toteutetaan yhteinen vaikuttamisprojekti, jossa harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista paikallisella tai globaalilla tasolla.</p>	<p>Oppilas toteuttaa yksin tai ryhmässä tutkimuksen, jossa harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista paikallisella tai globaalilla tasolla.</p>	<p>L1 L5</p>
<p>T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin, luontoon ja yhteiskuntaan.</p> <p>Tutkitaan eliöiden ja niiden elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan vuorovaikutussuhteita.</p> <p>Varmistetaan taitoa esittää omia ja ryhmän tutkimustuloksia viestintätekniologiaa hyödyntäen.</p>	<p>Oppilas ymmärtää oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin, luontoon ja yhteiskuntaan.</p> <p>Oppilas tutkii eliöiden ja niiden elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan vuorovaikutussuhteita.</p> <p>Oppilas osaa esittää omia ja ryhmän tutkimustuloksia viestintätekniologiaa hyödyntäen.</p>	<p>L1 L2 L5</p>
<p>T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien</p>	<p>S2-S6</p>	<p>Opetellaan hyödyntämään omassa toiminnassa ja tutkimuksissa erilaisia teknologisia sovelluksia.</p>	<p>Oppilas osaa hyödyntää ja kuvata omassa toiminnassaan ja tutkimuksissaan erilaisia teknologisia sovelluksia.</p> <p>Oppilas kokeilee ja keksii muiden kanssa ratkaisuja lähiympäristön ilmiöihin.</p>	<p>L2 L3 L5</p>

<p>T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä.</p> <p>Tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioita.</p> <p>Opitaan turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja (<i>esim. edistään kiusaamisen ehkäisyä ja vahvistetaan oman turvan tunteen kehittymistä; omat rajat</i>).</p> <p>Vahvistetaan arjen terveystottumuksia.</p> <p>Harjoitellaan ottamaan vastuuta omasta lähiympäristöstä.</p>	<p>Oppilas harjoittelee tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä.</p> <p>Oppilas tunnistaa omaa oppimista tukevia asioita.</p> <p>Oppilas osaa kuvata esimerkein turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja esimerkiksi seuraavilla osa-alueilla: kiusaamisen ehkäisy, fyysinen ja henkinen koskemattomuus sekä toiminta ensiapu- ja vaaratilanteissa.</p> <p>Oppilas vahvistaa tietojaan arjen terveystottumuksista.</p> <p>Oppilas harjoittelee ottamaan vastuuta omasta lähiympäristöstä.</p>	<p>L3</p>
<p>T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä</p>	<p>S2-S6</p>	<p>Innostetaan oppilaita tehtävien avulla liikkumaan luonnossa ja rakennetussa ympäristössä vapaa-aikana.</p>	<p>Oppilas osaa tehtävien ja ohjeiden avulla liikkua luonnossa ja rakennetussa ympäristössä.</p>	<p>L3</p>

<p>T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Opitaan tunnistamaan oman kehon ja mielen viestejä.</p> <p>Vahvistetaan ja syvennetään tunnetaitoja, tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä.</p> <p>Opitaan tiedostamaan omia ajatuksia, tarpeita, asenteita ja arvoja.</p> <p>Vahvistetaan ryhmässä toimisen taitoja.</p> <p>Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin ja yhteiskuntaan.</p> <p>Harjoitellaan turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja esimerkiksi seuraavilla osa-alueilla: kiusaamisen ehkäisy, fyysinen ja henkinen koskemattomuus sekä toiminta ensiapu- ja vaaratilanteissa.</p> <p>Harjoitellaan toimimista erilaisissa yhteisöissä sekä pohditaan erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja yhteisöjen merkitystä hyvinvoinnille.</p>	<p>Oppilas oppii tunnistamaan oman kehon ja mielen viestejä.</p> <p>Oppilas vahvistaa ja syventää tunnetaitoja, tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä.</p> <p>Oppilas oppii tiedostamaan omia ajatuksia, tarpeita, asenteita ja arvoja.</p> <p>Oppilas osaa ryhmässä toimimisen ja hyvän käytöksen toimintamalleja.</p> <p>Oppilas ymmärtää oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin ja yhteiskuntaan.</p> <p>Oppilas harjoittelee toimimista erilaisissa yhteisöissä sekä pohditaan erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja yhteisöjen merkitystä hyvinvoinnille.</p>	<p>L2 L3</p>
---	--------------	---	---	------------------

<p>T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Harjoitellaan tunnistamaan tiedonhaun turvallisia ja luotettavia lähteitä.</p> <p>Harjoitellaan valitsemaan tietoa useita lähteitä vertaillen.</p> <p>Opitaan tunnistamaan ja käyttämään oman viestinnän ja omien tutkimustulosten julkaisun kanavaksi sopivia turvallisia sovelluksia; harjoitellaan taitoa yhteisessä vaikuttamisprojektissa.</p> <p>Harjoitellaan käyttämään sosiaalista mediaa turvallisesti ja vastuullisesti.</p>	<p>Oppilas osaa tunnistaa ja kuvata turvallisia ja luotettavia tietolähteitä.</p> <p>Oppilas harjoittelee valitsemaan tietoa useista lähteistä vertaillen.</p> <p>Oppilas oppii tunnistamaan ja käyttämään oman viestinnän ja omien tutkimustulosten julkaisun kanavaksi sopivia turvallisia sovelluksia; harjoitella taitoa yhteisessä vaikuttamisprojektissa.</p> <p>Oppilas harjoittelee käyttämään sosiaalista mediaa turvallisesti ja vastuullisesti.</p>	<p>L5 L4</p>
<p>Tiedot ja ymmärrys</p>				
<p>T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Harjoitellaan käyttämään ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteitä.</p> <p>Opitaan selittämään arjen tilanteita, ilmiöitä ja teknologiaa eri tiedonalojen käsitteiden avulla.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää ympäristöopin tiedonalojen keskeisiä käsitteitä.</p> <p>Oppilas osaa selittää arjen tilanteita, ilmiöitä ja teknologiaa eri ympäristöopin tieteenalojen käsitteitä käyttäen.</p>	<p>L1</p>
<p>T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Harjoitellaan kuvaamaan arjen tilanteita, ilmiöitä ja teknologiaa eri tiedonalojen malleilla.</p> <p>Harjoitellaan mallintamista luokka-asteen vaikuttamisprojektissa.</p>	<p>Oppilas osaa kuvata arjen tilanteita, ilmiöitä ja teknologiaa eri ympäristöopin tiedonalojen malleja käyttäen.</p>	<p>L1 L5</p>

voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä			Oppilas harjoittelee mallintamista luokka-asteen vaikuttamisprojektissa.	
T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia	S1-S6	Harjoitellaan valitsemaan ja käyttämään turvallisia ja luotettavia tiedonlähteitä. Harjoitellaan kriittistä suhtautumista arjen tieto- ja viestintäteknologian sovellusten kautta saatuun informaatioon.	Oppilas osaa valita ja käyttää luotettavia ja turvallisia tietolähteitä. Oppilas harjoittelee kriittistä suhtautumista arjen tieto- ja viestintäteknologisten sovellusten kautta saatuun tietoon.	L2 L4 L5
T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, elioiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen	S1-S3-S6	Tutustutaan ikäkauden kehityksen ajankohtaisiin muutoksiin ja niiden yksilöllisen luonteen ymmärtämiseen. Käsitellään ikäkauden mukaisesti seksuaalista kehitystä ja ihmisen lisääntymistä. Tutustutaan kestävän elämäntavan periaatteisiin ja harjoitellaan kestäväällä tavalla toimimista arjen tilanteissa. Harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä sekä toisista huolehtimista.	Oppilas laatii ohjatusti pienen kasvion ja osaa tunnistaa yleisimpiä kasvilajeja. Oppilas tutustuu kestävän elämäntavan periaatteisiin ja harjoittelee ympäristövastuullista toimintaa arjen tilanteissa ja lähiympäristössä. Oppilas osaa kuvata ihmisen rakenteen, elintoiminnot ja kehityksen pääpiirteittäin.	L1

<p>T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaanuttamaan kartankäyttö- ja muita geometiataitoja</p>	<p>S3- S6</p>	<p>Tutustutaan maanosiin.</p> <p>Harjoitellaan monipuolisten alueellisten esimerkkien ja ajankoh- taisten uutisten avulla hahmotetaan muiden maanosien luonnon- ympäristöä ja ihmisen toimintaa.</p> <p>Tutustutaan maapallon rakenteeseen ja maa- ja kallioperään.</p> <p>Käytetään monipuolisesti karttoja ja muuta geometiaa maailman- kuvan ja sen alueellisen viitekehityksen rakentamisessa.</p> <p>Vahvistetaan taitoa ymmärtää luonnon ja kulttuurien moninai- suutta.</p> <p>Vahvistetaan globaalia ymmärrystä.</p>	<p>Oppilas tutustuu maanosiin monipuolisten alueellisten esimerk- kien ja ajankohtaisten uutisten avulla sekä hahmottaa muiden maanosien luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa.</p> <p>Oppilas tutustuu maapallon rakenteeseen sekä maa- ja kalliope- rään.</p> <p>Oppilas osaa käyttää karttoja ja muita geometialähteitä maail- mankuvan ja sen alueellisen viitekehityksen rakentamisessa.</p> <p>Oppilas vahvistaa taitoaan ymmärtää luonnon ja kulttuurien mo- nimuotoisuutta sekä globaalia ymmärrystään.</p>	<p>L1 L5</p>
<p>T17 ohjata oppilasta tut- kimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luon- nossa ja teknologiassa sekä rakentamaan pe- rustaa energian säilymi- sen periaatteen ymmär- tämiseksi</p>	<p>S2 S4- S6</p>	<p>Tutkitaan kappaleiden liikkeen muutosten avulla voiman käsi- tettä.</p> <p>Tutkitaan ääni- ja valoilmioita.</p>	<p>Oppilas tutkii kappaleiden liikkeen muutosten avulla voiman kä- sitettä.</p> <p>Oppilas tutkii ääni- ja valoilmioita.</p>	<p>L1</p>
<p>T18 ohjata oppilasta tut- kimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia il-</p>	<p>S2 S4- S6</p>	<p>Harjoitellaan ymmärtämään aineen muutosten ja aineen säilymi- sen periaatteita; palaminen.</p>	<p>Oppilas ymmärtää aineen muutoksen ja aineen säilymisen peri- aatteita; palaminen.</p>	<p>L1</p>

<p>miöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle</p>		<p>Tutustutaan luonnon monimuotoisuuden vaalimiseen ja luonnonvarojen kestäväan käyttöön.</p>	<p>Oppilas tutustuu luonnon monimuotoisuuden vaalimiseen ja luonnonvarojen kestäväan käyttöön.</p>	
<p>T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämäntapaa, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittamaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa</p>	<p>S1-S3, S6</p>	<p>Käsitellään ikäkauden mukaisesti seksuaalista kehitystä ja ihmisen lisääntymistä.</p> <p>Tutustutaan kehityksen ajankohtaisiin muutoksiin ja niiden yksilöllisen luonteen ymmärtämiseen.</p> <p>Harjoitellaan tunnistamaan oman kehon ja mielen viestejä ja tiedostamaan omia ajatuksia, tarpeita, asenteita ja arvoja.</p> <p>Pohditaan arjen terveystottumusten vaikutusta hyvinvointiin ja sairauksien ehkäisyyn.</p> <p>Harjoitellaan toisista huolehtimista.</p> <p>Harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä.</p> <p>Tutustutaan terveisiin elämäntapoihin ja fyysiseen hyvinvointiin.</p> <p>Harjoitellaan turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja esimerkiksi seuraavilla osa-alueilla: päihteet, tapaturmat, myrkytykset, kiusaamisen ehkäisy, fyysinen ja henkinen koskemattomuus sekä toiminta ensiapu- ja vaaratilanteissa.</p>	<p>Oppilas ymmärtää ikäkauden mukaisesti ihmisen seksuaalista kehitystä sekä ihmisen lisääntymistä ja elämän vaihteita.</p> <p>Oppilas tutustuu kehityksen ajankohtaisiin muutoksiin ja ymmärtää niiden yksilöllisen luonteen.</p> <p>Oppilas harjoittelee tunnistamaan oman kehon ja mielen viestejä sekä tiedostamaan omia ajatuksia, tarpeita, asenteita ja arvoja.</p> <p>Oppilas ymmärtää arjen terveystottumusten vaikutusta hyvinvointiin ja sairauksien ehkäisyyn.</p> <p>Oppilas harjoittelee toisista huolehtimista.</p> <p>Oppilas harjoittelee turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja esimerkiksi seuraavilla osa-alueilla: päihteet, tapaturmat, myrkytykset, kiusaamisen ehkäisy, fyysinen ja henkinen koskemattomuus sekä toiminta ensiapu- ja vaaratilanteissa.</p>	<p>L1 L3</p>

BIOLOGIA-MAANTIETO

7. luokka

BIOLOGIA

Tavoitteet	S	Opetuksen tavoitteet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	L
7. luokka				
Biologinen tieto ja ymmärrys				
T1 ohjata oppilasta ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä vertailemaan erilaisia ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja	S1- S4 S6	Harjoitellaan ymmärtämään erilaisia vesiekosysteemejä, niiden perusrakenteita ja toimintaa.	Oppilas oppii vesiekosysteemien perusrakenteita ja toimintaa.	L4
T2 auttaa oppilasta kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja sekä ymmärtämään eliökunnan rakennetta	S1- S5	Harjoitellaan eliökunnan luokittelun pääpiirteitä ja opetellaan vertailemaan eri eliöiden rakenteita. Tutustutaan eliökunnan ryhmiin arkit, bakteerit, eläimet, kasvit ja sienet.	Oppilas oppii luokittelemaan eliöitä ja antaa esimerkkejä kullekin eliökunnan ryhmälle tyypillisistä piirteistä.	L4

<p>T3 ohjata oppilasta tutkimaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja ymmärtämään erilaisten elinympäristöjen merkitys luonnon monimuotoisuudelle</p>	<p>S1- S4 S6</p>	<p>Tutustutaan lähiluontoon retkeilemällä ja tekemällä havaintoja erilaisista elinympäristöistä.</p> <p>Opetellaan tunnistamaan vesiympäristön tavallisimpia eliölajeja.</p> <p>Harjoitellaan ymmärtämään eliöiden sopeutumista erilaisiin vesiekosysteemeihin.</p>	<p>Oppilas oppii havainnoimaan eliöiden sopeutumista lähiluonnon eri elinympäristöihin.</p> <p>Oppilas oppii tunnistamaan vesiympäristön tavallisimpia eliölajeja.</p> <p>Oppilas oppii miten eliölajit ovat sopeutuneet erilaisiin vesiekosysteemeihin.</p>	<p>L4 L7</p>
<p>T6 ohjata oppilasta arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta ympäristöön sekä ymmärtämään ekosysteemipalvelujen merkitys</p>	<p>S6</p>	<p>Arvioidaan ihmisen vaikutuksia vesiekosysteemiin ja ymmärretään vesien merkitys.</p> <p>Tutustutaan vesiluonnonsuojeluun.</p>	<p>Oppilas oppii ihmisen toiminnan vaikutuksista vesiekosysteemeihin.</p> <p>Oppilas tuntee vesiluonnonsuojelun pääpiirteitä.</p>	<p>L4 L7</p>
<p>Biologiset taidot</p>				
<p>T7 ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä</p>	<p>S1- S6</p>	<p>Harjoitellaan luonnontieteellistä ajattelutapaa.</p>	<p>Oppilas harjaantuu luonnontieteelliseen ajattelutapaan ja käsitteiden käyttöön.</p>	<p>L1</p>

		Harjoitellaan ymmärtämään eliöiden lisääntymistä, kasvua ja kehitystä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä.	Oppilas oppii perustietoja eliöiden lisääntymisestä, kasvusta ja kehityksestä.	
T8 opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa	S1-S5	Tutustutaan mikroskoopin käyttöön, erilaisiin näytteenottovälineisiin ja biologisen tutkimuksen kulkuun esittämällä ohjatusti kysymyksiä, tekemällä hypoteeseja ja tekemällä havaintoja sekä tulkintoja. Harjoitellaan yksinkertaisen kirjallisen tutkimusraportin laadintaa.	Oppilas harjaantuu käyttämään biologista tutkimusvälineistöä ja tutkimustapoja. Oppilas oppii laatimaan yksinkertaisen kirjallisen tutkimusraportin.	L1 L5
T9 ohjata oppilasta koostamaan eliökokoelma ja kasvattamaan kasveja biologisten ilmiöiden ymmärtämiseksi	S1-S4 S6	Opetellaan koostamaan eliökokoelma.	Oppilas oppii eliökokoelman koostamisen periaatteet.	L7
T10 ohjata oppilasta tekemään tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella	S1-S6	Opitaan havainnoimaan ympäristöä ja sen eliöitä retkeilemällä lähiluonnon vesistöjen äärellä. Harjoitellaan tekemään pienimuotoisia tutkimuksia ja niihin perustuvia johtopäätöksiä omasta elinympäristöstä.	Oppilas oppii havainnoimaan lähiluontoa. Oppilas harjaantuu tekemään pienimuotoisia tutkimuksia ja niihin perustuvia johtopäätöksiä.	L1 L5

Biologian asenne- ja arvotavoitteet				
T12 innostaa oppilasta syventämään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan luontosuhdetta ja ympäristötietoisuutta	S1-S6	<p>Innostetaan luontoharrastuksiin retkeilemällä ja havainnoimalla lähiympäristöä. Painotetaan retkillä vastuullista luonnossa liikkumista sekä vahvistetaan intoa luonnon kunnioittamiseen ja ympäristönsuojeluun.</p> <p>Opetellaan ymmärtämään pienenkin ympäristöteon positiivinen merkitys oman ja erityisesti lähiympäristön eliölajien hyvinvoinnille tutustumalla eliöihin ja elämän perusedellytyksiin.</p>	<p>Oppilas oppii arvostamaan luontoa sekä toimimaan luonnossa vastuullisesti.</p> <p>Oppilaan luontosuhde vahvistuu ja ympäristötietoisuus lisääntyy.</p>	L7
T14 innostaa oppilasta vaikuttamaan ja toimimaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi	S6	Harjoitellaan luonnon kannalta eettisten valintojen tekemistä.	Oppilas oppii tekemään luonnon kannalta kestäviä valintoja.	L7

8. luokka

BIOLOGIA

Tavoitteet	S	Opetuksen tavoitteet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	L
8. luokka				
Biologinen tieto ja ymmärrys				
T1 ohjata oppilasta ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä vertailemaan erilaisia ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja	S1- S4 S6	Tutustutaan erilaisiin ekosysteemeihin suomalaisessa luonnossa. Retkeillään, tehdään havaintoja ja pienimuotoisia tutkimuksia lähiympäristössä. Opiskellaan ekosysteemin rakennetta ja toimintaa hyödyntämällä metsäympäristön eliölajistoa.	Oppilas oppii suomalaisten ekosysteemien perusrakenteita ja toimintaa. Oppilas oppii vertailemaan erilaisia ekosysteemejä. Oppilas oppii tekemään havaintoja ja pienimuotoisia tutkimuksia lähiympäristössä.	L4

		<p>Opetellaan tunnistamaan tavallisimmat metsän eliölajit ja perehdytään niiden välisiin vuorovaikutussuhteisiin.</p> <p>Koostetaan eliökokoelma.</p>	<p>Oppilas oppii tunnistamaan metsän tavallisimmat eliölajit ja tietää niiden välisiä vuorovaikutussuhteita.</p> <p>Oppilas oppii koostamaan eliökokoelman.</p>	
<p>T3 ohjata oppilasta tutkimaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja ymmärtämään erilaisten elinympäristöjen merkitys luonnon monimuotoisuudelle</p>	<p>S1- S4 S6</p>	<p>Opetellaan metsien tavallisimmat eliölajit.</p> <p>Opetellaan tunnistamaan lajien sopeumia metsäluontoon.</p> <p>Vahvistetaan luonnon monimuotoisuuden ymmärtämistä tutustumalla erilaisiin ekosysteemeihin.</p>	<p>Oppilas oppii tunnistamaan ja nimeämään Suomen luonnon eliölajistoa.</p> <p>Oppilas oppii tunnistamaan eliölajien sopeumia elinympäristöihin.</p> <p>Oppilas oppii, että erilaiset elinympäristöt lisäävät luonnon monimuotoisuutta.</p>	<p>L4 L7</p>

<p>T6 ohjata oppilasta arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta ympäristöön sekä ymmärtämään ekosysteemipalvelujen merkitys</p>	<p>S6</p>	<p>Tehdään pienimuotoisia tutkimuksia lähiluonnossa ja havainnoidaan ekosysteemin toimintaa sekä ihmisen vaikutusta luontoon.</p> <p>Tutustutaan metsiin luonnonvarana ja pohditaan metsien kestävän käytön tapoja.</p> <p>Opetellaan luonnon tarjoamat ekosysteemipalvelut tutustumalla metsien merkitykseen Suomen ja koko maailman kannalta.</p> <p>Opetellaan positiivista asennetta luontoa kohtaan retkeilemällä lähiympäristössä.</p>	<p>Oppilas oppii havainnoimaan lähiluontoa ja ihmisen toiminnan vaikutuksia ympäristöön.</p> <p>Oppilas ymmärtää metsien merkityksen luonnonvarana ja tunnistaa metsien kestävän käytön tapoja.</p> <p>Oppilas oppii nimeämään keskeisimmät ekosysteemipalvelut ja ymmärtämään niiden merkityksen koko maailman kannalta.</p>	<p>L4 L7</p>
<p>Biologiset taidot</p>				
<p>T7 ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä</p>	<p>S1- S6</p>	<p>Perehdytään luonnontieteellisen ajatteluun suunnittelemalla ja toteuttamalla</p>	<p>Oppilas oppii luonnontieteellistä ajattelutapaa, käsitteitä ja syy- ja seuraussuhteita toteuttamalla pienimuotoisia tutkimuksia.</p>	<p>L1</p>

		<p>malla pienimuotoisia tutkimuksia. Tutkimusten yhteydessä opetellaan tekemään luonnontieteellisiä kysymyksiä, hypoteeseja ja johtopäätöksiä.</p>		
<p>T8 opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa</p>	<p>S1-S5</p>	<p>Käytetään biologialle tunnusomaista tutkimus- ja mittausvälineistöä. Käytetään erilaisia näytteidenkeruuvälineitä ja -menetelmiä esimerkiksi eliökokoelmaa koostettaessa.</p> <p>Harjoitellaan raportoimaan omien tutkimusten tuloksia käyttämällä tieto- ja viestintäteknologiaa.</p>	<p>Oppilas oppii käyttämään biologista tutkimusvälineistöä ja tutkimustapoja.</p> <p>Oppilas oppii raportoimaan tutkimustuloksista tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.</p>	<p>L1 L5</p>
<p>T9 ohjata oppilasta koostamaan eliökokoelma ja kasvattamaan kasveja biologisten ilmiöiden ymmärtämiseksi</p>	<p>S1-S4-S6</p>	<p>Koostetaan ohjatusti eliökokoelma.</p>	<p>Oppilas oppii koostamaan eliökokoelman.</p> <p>Oppilas oppii kasvattamaan kasveja biologisten ilmiöiden ymmärtämiseksi.</p>	<p>L1</p>
<p>T10 ohjata oppilasta tekemään tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Opetellaan havainnoimaan ympäristöä ja siinä tavattavia eliöitä retkeilemällä lähiympäristössä. Otetaan maastossa</p>	<p>Oppilas oppii havainnoimaan lähiluontoa.</p>	<p>L1 L5</p>

		<p>näytteitä, joita tutkitaan joko maastossa tai myöhemmin luokassa.</p> <p>Tutkimusten yhteydessä opetellaan tekemään hypoteeseja, tutkimista ja tulosten raportointia.</p>	<p>Oppilas oppii ottamaan näytteitä sekä tutki- maan niitä.</p> <p>Oppilas oppii tekemään biologisia tutkimuk- sia.</p>	
T11 kannustaa oppilasta soveltamaan biologian tie- toja ja taitoja omassa elämässä sekä yhteiskunnalli- sessa keskustelussa ja päätöksenteossa	S6	<p>Opetellaan tekemään ekologisesti ja eettisesti perusteltuja valintoja omaan kokemukseen perustuvalla tietämyk- sellä luonnosta ja sen toiminnasta.</p> <p>Harjoitellaan perustelemista tutkimus- töiden raportoinnin, vaikuttamiskir- joittamisen ja väittelyn avulla.</p>	<p>Oppilas oppii antamaan esimerkkejä siitä, miten biologisia tietoja ja taitoja voidaan hyödyntää omassa elämässä sekä yhteiskun- nallisessa keskustelussa.</p> <p>Oppilas oppii arvioimaan valintojaan ja pe- rustelemaan näkemyksiään.</p>	L2 L3 L7
Biologian asenne- ja arvotavoitteet				
T12 innostaa oppilasta syventämään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan luontosuhdetta ja ympäristötietoisuutta	S1- S6	Vahvistetaan kokemusta luonnosta ja lisätään kiinnostusta ja intoa luonnon kunnioittamiseen ja ympäristön suoje- luun retkeilemällä ja luontoa havain- noimalla.	Oppilas oppii arvostamaan luontoa sekä toi- mimaan luonnossa vastuullisesti.	L7

		Harjoitellaan lähiluontoretkillä vastuullista luonnossa liikkumista kunnioittaen jokamiehenoikeuksia ja -velvollisuuksia.	Oppilaan luontosuhde vahvistuu ja ympäristötietoisuus lisääntyy.	
T13 ohjata oppilasta tekemään eettisesti perusteltuja valintoja	S6	<p>Pohditaan jokaisen omaa vastuuta kestävästä tulevaisuudesta lähiympäristöä tutkimalla.</p> <p>Pohditaan, miten erilaiset tekijät voivat vaikuttaa negatiivisesti tai positiivisesti metsäluonnon monimuotoisuuden säilymiseen.</p> <p>Harjoitellaan ekologisesti ja eettisesti perusteltujen valintojen tekemistä ja niiden kautta vaikuttamista.</p>	Oppilas oppii tekemään eettisesti ja ekologisesti kestäviä sekä perusteltuja valintoja.	L7
T14 innostaa oppilasta vaikuttamaan ja toimimaan kestävästä tulevaisuudesta rakentamiseksi	S6	Pohditaan jokaisen omaa vastuuta kestävästä tulevaisuudesta lähiympäristöä tutkimalla.	Oppilas oppii tekemään luonnon kannalta kestäviä valintoja.	L7

		<p>Harjoitellaan vastuullisuutta suunnitteleamalla ja toteuttamalla lähiympäristöön liittyvä luonnonsuojelutyö.</p> <p>Harjoitellaan ekologisesti ja eettisesti perusteltujen valintojen tekemistä ja niiden kautta vaikuttamista.</p>	<p>Oppilas oppii vaikuttamaan ja toimimaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi.</p>	
--	--	--	---	--

9. luokka

BIOLOGIA

Tavoitteet	S	Opetuksen tavoitteet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	L
9. luokka				
Biologinen tieto ja ymmärrys				
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään perinnöllisyyden ja evoluution peruseriaatteita	S1 S4 S5	Tutustutaan perinnöllisyyden perusteisiin ja pohditaan, miten perimä vaikuttaa yksilönkehitykseen ja yksilön ominaisuuksiin. Tutustaan evoluution peruseriaatteisiin ja siihen, miten elämä on kehittynyt maapalolla.	Oppilas oppii perinnöllisyyden, evoluution ja elämän kehittymisen peruseriaatteet.	L1
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen kehitystä ja elimistön perustoimintoja	S5	Tutustutaan ihmisen elimistön perusrakenteisiin ja elintoimintoihin.	Oppilas oppii ihmisen elimistön perusrakenteet ja elintoiminnot.	L3

		Tarkastellaan ihmisen lisääntymistä, yksilönkehitystä ja kasvua.	Oppilas oppii ihmisen yksilönkehityksen ja kasvun vaiheet.	
Biologiset taidot				
T7 ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä	S1-S6	Tutustutaan luonnontieteellisen tutkimuksen tekemiseen suunnittelemalla ja toteuttamalla pienimuotoisia kokeita ja testejä liittyen ihmisen elintoi- mintoihin. Työskentelyssä korostuvat tutkimuksen suunnittelu, toteutus ja havainnointi. Kokeiden ja testien yhteydessä vahvistetaan taitoa tehdä luonnontieteellisiä kysymyksiä, hypoteeseja ja johtopäätelmiä.	Oppilas oppii luonnontieteellistä ajattelutaitoa ja biologiaan liittyviä syy- ja seuraussuhteita. Oppilas oppii suunnittelemaan, toteuttamaan ja havainnoimaan ihmisen elintoi- mintoihin liittyviä kokeita ja testejä.	L1
T8 opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa	S1-S5	Tutustutaan biologialle tunnusomaiseen tutkimus- ja mittausvälineistöön ihmistä koskevien pienimuotoisten tutkimusten yhteydessä. Testejä tehdessä harjoitellaan tieto- ja viestintä-	Oppilas oppii käyttämään biologista tutkimusvälineistöä ja tutkimustapoja ihmisen tutkimiseen.	L1 L5

		<p>teknologiaa. Harjoitellaan tiedonhaku, analysointia, lähdekritiikkiä ja tilastointia.</p>	<p>Oppilas oppii hyödyntämään erilaisia tietolähteitä, arvioimaan niiden luotettavuutta ja käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tutkimusten tekemiseen.</p>	
<p>T10 ohjata oppilasta tekemään tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Harjoitellaan työskentelyä laboratorion kaltaisessa oppimisympäristössä mahdollisuuksien mukaan.</p> <p>Havainnoidaan, kerätään ja tallennetaan tietoa hyödyntäen monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa.</p> <p>Harjoitellaan hypoteesien tekemistä, tutkimuksen tekemisen vaiheita ja tulosten raportointia.</p>	<p>Oppilas oppii tekemään biologisia tutkimuksia laboratorion kaltaisessa oppimisympäristössä.</p> <p>Oppilas oppii tutkimuksen tekemisen vaiheet.</p>	<p>L1 L5</p>
<p>T11 kannustaa oppilasta soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa</p>	<p>S6</p>	<p>Pohditaan, miten biologisia tietoja ja taitoja voi hyödyntää omassa arjessa ja yhteiskunnassa.</p>	<p>Oppilas oppii miten biologisia tietoja ja taitoja voidaan hyödyntää omassa elämässä ja yhteiskunnassa.</p>	<p>L2 L3 L7</p>

		Harjoitellaan perustelemaan näkemyksiä biologisen tietämyksen pohjalta.	Oppilas oppii perustelemaan valintojaan ja näkemyksiään biologisen tietämyksen pohjalta.	
Biologian asenne- ja arvotavoitteet				
T12 innostaa oppilasta syventämään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan luontosuhdetta ja ympäristötietoisuutta	S1-S6	Toimitaan kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.	Oppilas oppii arvostamaan luontoa ja toimimaan kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti. Oppilaan luontosuhde vahvistuu ja ympäristötietoisuus lisääntyy.	L7
T13 ohjata oppilasta tekemään eettisesti perusteltuja valintoja	S6	Harjoitellaan hyödyntämään biologian tietoja ja taitoja ihmiseen ja ympäristöön liittyvien vastuukysymysten arvioinnissa. Opetellaan esittämään perusteluja eettisesti kestäville valinnoille.	Oppilas oppii tekemään eettisesti perusteltuja valintoja.	L7

T14 innostaa oppilasta vaikuttamaan ja toimimaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi	S6	Tutustutaan erilaisiin vaikuttamiskeinoihin. Harjoitellaan toimintaa ja vaikuttamista kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi.	Oppilas oppii vaikuttamaan ja toimimaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi.	L7
--	----	--	--	----

7. luokka

MAANTIETO

Tavoitteet	S	Opetuksen tavoitteet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	L
7. luokka				
Maantieteellinen tieto ja ymmärrys				
T1 tukea oppilaan jäsentyneen karttakuvan rakentamista maapallosta	S1- S6	Tutustutaan maapallon karttakuvan peruspiirteisiin ja keskeisten kohteiden sijaintiin ja nimistöön.	Oppilas oppii maapallon karttakuvan peruspiirteet sekä keskeisten kohteiden sijainnin ja nimistön.	L1 L4 L5
T2 ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla	S1- S4 S6	Harjoitellaan luonnonmaantieteellisten ilmiöiden selittämistä. Tutustutaan Maan planetaarisuuteen ja sen vaikutuksiin maapallolla.	Oppilas harjaantuu selittämään luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä. Oppilas ymmärtää Maan planetaarisuuden vaikutuksia maapallolla ja oppii siihen liittyvät keskeiset käsitteet.	L4 L5

		Käsitellään vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelua sekä ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeitä.	Oppilas oppii ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeet sekä ymmärtää niiden syntyyn vaikuttavia tekijöitä.	
Maantieteelliset taidot				
T5 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä	S1-S6	Tutkitaan erilaisia alueita ja harjoitellaan kuvaamaan ja selittämään niiden välisiä eroja. Tutustutaan ja tulkitaan erilaisia karttoja painottaen koko maapallon tarkastelua. Harjoitellaan maantieteellisten kysymysten tekemistä ja pohditaan niiden vastauksia.	Oppilas oppii tutkimaan erilaisia alueita sekä harjaantuu kuvailemaan ja selittämään niiden välisiä eroja. Oppilas harjaantuu tulkitsemaan erilaisia karttoja. Oppilas harjaantuu tekemään maantieteellisiä kysymyksiä ja pohtimaan niihin vastauksia. Oppilas harjaantuu maantieteellisten käsitteiden käyttöön.	L1
T6 ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä	S1-S6	Harjoitellaan mittaamaan sekä jana- että suhdelukumittakaavan avulla etäisyyksiä kartalla.	Oppilas oppi käyttämään jana- ja suhdelukumittakaavaa.	L4 L5

		Harjoitellaan maastossa liikkumista kartan avulla.	Oppilas ymmärtää miten maastossa liikutaan kartan avulla.	
T7 ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geomeediataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä	S1-S6	Harjoitellaan kuvien, diagrammien, karttojen, karttapalvelujen ja muun geomedian käyttöä maantiedon sisältöjen opiskelussa sekä arkielämässä. Harjoitellaan piirtämään käsin yksinkertaisia karttoja ja diagrammeja. Harjoitellaan paikanmäärittystä koordinaatiston avulla. Tutustutaan paikkatietosovellusten käyttöön.	Oppilas oppii hyödyntämään geomeediaa opiskelussa ja arkielämässä. Oppilas oppii piirtämään yksinkertaisia karttoja ja diagrammeja. Oppilas oppii paikanmäärittystä. Oppilas oppii käyttämään paikkatietosovelluksia.	L5 L6
T8 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja	S1-S6	Toteutetaan pienimuotoinen maantieteellinen tutkimus.	Oppilas oppii maantieteellisiä tutkimustaitoja.	L1

		Harjoitellaan tutkimustulosten havainnollistamista geomedian avulla ja tulosten esittämistä suullisesti.	Oppilas harjaantuu esittämään tutkimustuloksia.	
T10 tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa	S1-S6	Harjoitellaan ryhmässä työskentelyä ja oman toiminnan arviointia. Harjoitellaan mielipiteiden esittämistä maantieteellisistä asioista sekä erilaisten näkemysten kuuntelua.	Oppilas oppii työskentelemään ryhmässä ja arvioimaan omaa toimintaansa. Oppilas oppii esittämään mielipiteitä maantieteellisistä asioista ja kuuntelemaan erilaisia näkemyksiä.	L2
Maantiedon asenne- ja arvotavoitteet				
T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi	S1-S6	Harjoitellaan vastuullista ja kestävä elämäntavan mukaista toimintaa koulussa ja koulun ulkopuolella. Pohditaan omia kulutusvalintoja. Harjoitellaan ottamaan kantaa kestävä kehityksen kysymyksiin.	Oppilas oppii kasvamaan aktiiviseksi, vastuulliseksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi. Oppilas oppii arvioimaan omia kulutusvalintoja. Oppilas harjaantuu ottamaan kantaa kestävä kehityksen kysymyksiin.	L7

8. luokka

MAANTIETO

Tavoitteet	S	Opetuksen tavoitteet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	L
8. luokka				
Maantieteellinen tieto ja ymmärrys				
T2 ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla	S1- S4 S6	Harjoitellaan luonnonmaantieteellisten ilmiöiden selittämistä. Tutustutaan erilaisten luonnonmaantieteellisten ilmiöiden vaikutuksiin ja näkymiseen Suomessa. Pohditaan Itämeren merkitystä Suomelle.	Oppilas harjaantuu selittämään luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä. Oppilas oppii tunnistamaan ja kuvailemaan luonnonmaisemia sekä antamaan esimerkkejä niiden syntyyn vaikuttaneista tekijöistä. Oppilas ymmärtää Itämeren merkityksen.	L4 L5

<p>T3 ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtämään erilaisia kulttuureita, elinkeinoja ja ihmisten elämää Suomessa ja maapallon eri alueilla</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Harjoitellaan ihmismaantieteellisten ilmiöiden havainnoimista ja hahmottamista.</p> <p>Tutustutaan kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoihin.</p> <p>Opetellaan kuvaamaan kulttuurimaisemien vaihtelua Suomessa.</p>	<p>Oppilas oppii ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja niiden vaikutuksia.</p> <p>Oppilas oppii kulttuurien piirteitä.</p> <p>Oppilas oppii tunnistamaan Suomen kulttuurimaisemien vaihtelua.</p>	<p>L2 L4</p>
<p>T4 kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävän käytön merkitys</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Tarkastellaan luonnon ja ihmisen toiminnan välistä vuorovaikutusta; miten luonnonympäristö vaikuttaa ihmisten elämään ja elinkeinoihin sekä millaisia vaikutuksia ihmisen toiminnalla on luonnonympäristön tilaan.</p> <p>Pohditaan, miksi luonnonvarojen kestävä käyttö on tärkeää.</p>	<p>Oppilas oppii ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta.</p> <p>Oppilas ymmärtää luonnonvarojen kestävän käytön periaatteet.</p>	<p>L7</p>

Maantieteelliset taidot				
T5 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä	S1-S6	<p>Tutkitaan erilaisia alueita ja harjoitellaan kuvaamaan ja selittämään niiden välisiä eroja.</p> <p>Tutustutaan ja tulkitaan eri aluetasoisia karttoja painottaen omaa lähiympäristöä, kuntaa ja Suomea.</p> <p>Harjoitellaan maantieteellisten kysymysten tekemistä ja pohditaan niiden vastauksia.</p>	<p>Oppilas oppii kuvailemaan ja selittämään alueiden välisiä eroja.</p> <p>Oppilas oppii tulkitsemaan eri aluetasoisia karttoja.</p> <p>Oppilas oppii tekemään maantieteellisiä kysymyksiä ja pohtimaan niihin vastauksia.</p> <p>Oppilas oppii määrittelemään maantieteellisiä käsitteitä.</p>	L1
T7 ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geome-diataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä	S1-S6	Harjoitellaan kuvien, karttojen, karttapalvelujen ja muun geomedian käyttöä maantiedon sisältöjen opiskelussa sekä arkielämässä.	Oppilas harjaantuu käyttämään geome-diataitoja opiskelussa ja arkielämässä.	L5 L6

<p>T8 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Toteutetaan pienimuotoinen esimerkiksi lähialueeseen liittyvä maantieteellinen tutkimus.</p> <p>Harjoitellaan tutkimustulosten havainnollistamista geomedian avulla ja tulosten esittämistä suullisesti.</p>	<p>Oppilas oppii tekemään pienimuotoisen maantieteellisen tutkimuksen.</p> <p>Oppilas oppii havainnollistamaan ja esittämään tutkimustuloksia geomedian avulla.</p>	<p>L1</p>
<p>T9 harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Harjoitellaan lähiympäristön muutosten havainnointia.</p> <p>Tutustutaan erityisesti Suomessa tapahtuviin ympäristömuutoksiin ja muutoksia aiheuttaviin tekijöihin.</p> <p>Seurataan maantieteellisiin ilmiöihin liittyvää ajankohtaista uutisointia ja pohditaan tapahtumien taustoja.</p>	<p>Oppilas oppii havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia.</p> <p>Oppilas tuntee erityisesti Suomessa tapahtuvia ympäristömuutoksia ja niitä aiheuttavia tekijöitä.</p> <p>Oppilas oppii seuraamaan maantieteellisiin ilmiöihin liittyvää ajankohtaista uutisointia.</p>	<p>L4</p>

<p>T10 tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa</p>	<p>S1- S6</p>	<p>Harjoitellaan ryhmässä työskentelyä ja oman toiminnan arviointia.</p> <p>Harjoitellaan perusteltujen mielipiteiden esittämistä, erilaisten näkemysten kuuntelua ja rakentavaa keskustelua maantieteellisistä asioista.</p>	<p>Oppilas oppii työskentelemään ryhmässä ja arvioimaan omaa toimintaansa.</p> <p>Oppilas oppii esittämään perusteltuja mielipiteitä ja käymään rakentavaa keskustelua maantieteellisistä asioista.</p>	<p>L2</p>
<p>Maantiedon asenne- ja arvotavoitteet</p>				
<p>T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi</p>	<p>S1- S6</p>	<p>Harjoitellaan vastuullista ja kestävä elämäntavan mukaista toimintaa koulussa ja koulun ulkopuolella.</p> <p>Harjoitellaan ottamaan kantaa kestävä kehityksen kysymyksiin.</p>	<p>Oppilas oppii kasvamaan aktiiviseksi, vastuulliseksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi.</p> <p>Oppilas oppii ottamaan kantaa kestävä kehityksen kysymyksiin.</p>	<p>L7</p>

9. luokka

MAANTIETO

Tavoitteet	S	Opetuksen tavoitteet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	L
9. luokka				
Maantieteellinen tieto ja ymmärrys				
T1 tukea oppilaan jäsentyneen karttakuvan rakentamista maapallosta	S1-S6	Harjoitellaan erilaisten karttojen käyttöä keskittyen Euroopan paikannimistään.	Oppilas oppii Euroopan karttakuvan peruspiirteet sekä keskeisten kohteiden sijainnin ja nimistön.	L1 L4 L5
T3 ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtämään erilaisia kulttuureita, elinkeinoja ja ihmisten elämää Suomessa ja maapallon eri alueilla	S1-S6	Harjoitellaan ihmismaantieteellisten ilmiöiden havainnoimista ja hahmottamista. Tutustutaan kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoihin eri puolilla maapalloa. Kuvataan kulttuurimaisemien vaihtelua maapallon eri alueilla.	Oppilas oppii ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja niiden vaikutuksia eri puolilla maapalloa. Oppilas oppii kulttuurien piirteitä ja kulttuurimaisemien vaihtelua.	L2 L4

<p>T4 kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävän käytön merkitys</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Harjoitellaan selittämään luonnon ja ihmisen toiminnan välistä vuorovaikutusta; miten luonnonympäristö vaikuttaa ihmisten elämään ja elinkeinoihin sekä millaisia vaikutuksia ihmisen toiminnalla on luonnonympäristön tilaan eri puolilla maapalloa.</p> <p>Mietitään, miksi luonnonvarojen kuten energialähteiden kestävä käyttö on tärkeää.</p>	<p>Oppilas oppii ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta eri puolilla maapalloa.</p> <p>Oppilas ymmärtää luonnonvarojen kestävän käytön merkityksen.</p>	<p>L7</p>
<p>Maantieteelliset taidot</p>				
<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Tutkitaan erilaisia alueita.</p> <p>Harjoitellaan kuvaamaan ja selittämään alueiden välisiä eroja.</p> <p>Tutustutaan ja tulkitaan eri aluetasoisia karttoja: oma lähiympäristö, kunta, Suomi, Eurooppa ja koko maailma.</p> <p>Harjoitellaan maantieteellisten kysymysten tekemistä ja pohditaan niiden vastauksia.</p>	<p>Oppilas oppii maantieteellisiä ajattelutaitoja tutkimalla erilaisia alueita.</p> <p>Oppilas oppii esittämään maantieteellisiä kysymyksiä ja vastaamaan niihin.</p> <p>Oppilas oppii määrittelemään ja käyttämään maantieteellisiä käsitteitä.</p>	<p>L1</p>

T7 ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geome-diataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laati-imaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä il-miöistä	S1- S6	Harjoitellaan kuvien, karttojen, karttapal-velujen, paikkatiedon ja muun geome-dian käyttöä maantiedon sisältöjen opis- kelussa sekä arkielämässä. Tuotetaan ja käytetään geome-diaa moni- puolisesti tietokoneen ohjelmistoja ja verkkopalveluja hyödyntäen sekä käsin piirtämällä. Tuotetaan ja tulkitaan geome-diaa paikka- tietosovelluksia hyväksikäyttäen.	Oppilas oppii käyttämään geome-diatai- toja opiskelussa ja arkielämässä. Oppilas oppii monipuolisesti tuottamaan, käyttämään ja tulkitsemaan geome-diaa.	L5 L6
T8 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja	S1- S6	Toteutetaan pienimuotoinen maantie- teellinen tutkimus. Havainnollistetaan tutkimustuloksia hyö- dyntäen monipuolisesti opittuja geome- dian taitoja. Hyödynnetään erilaisia ta- poja julkaista tutkimus.	Oppilas oppii maantieteellisiä tutkimus- taitoja. Oppilas oppii havainnollistamaan ja esit- tämään tutkimustuloksia monipuolisesti geomedian avulla.	L1
T9 harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäris- töä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida op- pilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maail- massa	S1- S6	Harjoitellaan lähiympäristön muutosten havainnointia. Tutustutaan Euroopassa ja muualla maa- ilmassa tapahtuviin ympäristömuutoksiin ja muutoksia aiheuttaviin tekijöihin.	Oppilas oppii havainnoimaan ympäristö- muutoksia sekä ymmärtämään niitä ai- heuttavia tekijöitä.	L4

		Seurataan maantieteellisiin ilmiöihin liittyvää ajankohtaista uutisointia ja pohditaan tapahtumien taustoja.	Oppilas oppii seuraamaan maantieteellisiin ilmiöihin liittyvää ajankohtaista uutisointia sekä pohtimaan tapahtumien taustoja.	
T10 tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa	S1-S6	Harjoitellaan ryhmässä työskentelyä ja oman toiminnan arviointia. Harjoitellaan mielipiteiden esittämistä maantieteellisistä asioista, erilaisten näkemysten kuuntelua ja rakentavaa suhtautumista sekä syvennetään argumentoinnin taitoja.	Oppilas oppii työskentelemään ryhmässä ja arvioimaan omaa toimintaansa. Oppilas oppii argumentoimaan ja esittämään maantieteellistä tietoa selkeästi.	L2
T11 ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja	S1-S6	Kartutetaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja toimimalla projektissa, jossa yhdessä muiden kanssa vaikutetaan lähiympäristön viihtyisyyden parantamiseen tai ympäristön monimuotoisuuden säilyttämiseen (<i>esim. roskatalkoot, jätteen vähentämiskampanja tai mielipidevireillä olevasta kaavasta</i>). Pohditaan globaalin vastuun merkitystä omassa toiminnassa (<i>esim. tuotteen elinkaari</i>).	Oppilas oppii osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja eri aluetasoilla ja globaalin vastuun merkitystä.	L7
Maantiedon asenne- ja arvotavoitteet				

<p>T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi</p>	<p>S1- S6</p>	<p>Harjoitellaan vastuullista ja kestävästä elämäntavasta toimintaa koulussa ja koulun ulkopuolella.</p> <p>Harjoitellaan ottamaan kantaa kestävästä kehityksen kysymyksiin.</p>	<p>Oppilas oppii kasvamaan aktiiviseksi, vastuulliseksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi.</p> <p>Oppilas oppii ottamaan kantaa kestävästä kehityksen kysymyksiin.</p>	<p>L7</p>
<p>T13 ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa</p>	<p>S1- S6</p>	<p>Harjoitellaan tunnistamaan alueellista identiteettiä ja siihen vaikuttavia tekijöitä.</p> <p>Opetellaan luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta.</p> <p>Harjoitellaan lähiympäristön ja sen kulttuurien ja ihmisten monimuotoisuuden kuvaamista.</p> <p>Pohditaan hyvän elämän edellytyksiä, moninaisuuden merkitystä ja yhteiskunnan ilmiöitä ihmisoikeuksien näkökulmasta.</p>	<p>Oppilas oppii arvostamaan ja kuvaamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmisten ja kulttuurien moninaisuutta.</p> <p>Oppilas oppii kunnioittamaan ihmisoikeuksia.</p>	<p>L3 L7</p>

TERVEYSTIETO

7. luokka

TERVEYSTIETO

Tavoitteet	S	Opetuksen tavoitteet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	L
7. luokka				
Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys				
T1 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämäntapaa, kasvua ja kehitystä voimavaroiltaan	S1-S3	Kuvataan terveyden eri osa-alueita kokonaisvaltaisesti terveyden edistämisen näkökulmasta. Käsitellään elämäntapaa, kasvun ja kehityksen yleisiä tunnuspiirteitä, monimuotoisuutta ja henkilökohtaisuutta.	Oppilas oppii ymmärtämään terveyden eri osa-alueita terveyden edistämisen näkökulmasta. Oppilas oppii ymmärtämään elämäntapaa vaiheet ja niiden vaikutuksen kasvuun ja kehitykseen.	L1 L2 L3 L7
T2 ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa	S1	Harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja niiden säätelyä sekä haastavissa vuorovaikutustilanteissa toimimista.	Oppilas oppii tunnistamaan tunteita, kehittämään tunteiden ilmaisua ja säätelyä sekä oppii taitoja toimia haastavissa vuorovaikutustilanteissa.	L2 L3 L4 L7

<p>T3 ohjata oppilasta kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista ja tunnistamaan ja säätelemään käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan tukevia tekijöitä</p>	<p>S1</p>	<p>Pohditaan omaa toimintaa ja oman käyttäytymisen säätelemistä sekä tunnustetaan omaan oppimiseen vaikuttavia tekijöitä.</p>	<p>Oppilas oppii kehittämään itsetuntemustaan, omaa kasvua ja kehitystä sekä säätelemään käyttäytymistään ja oppimistaan.</p>	<p>L1 L3 L4 L6</p>
<p>Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy</p>				
<p>T7 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä rohkaista oppilasta pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja</p>	<p>S1 S2</p>	<p>Hahmotetaan terveyden eri osa-alueita kokonaisvaltaisesti terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn näkökulmasta.</p> <p>Pohditaan terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksia, valintoja ja niiden perusteluja.</p> <p>Pohditaan arkirytmisiä ja unen merkitystä.</p>	<p>Oppilas oppii ymmärtämään terveyden eri osa-alueita terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn näkökulmasta.</p> <p>Oppilas oppii tunnistamaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tekijöitä.</p> <p>Oppilas oppii ymmärtämään unen ja arkirytmien tärkeyden.</p>	<p>L2 L3 L4 L7</p>

8. luokka

TERVEYSTIETO

Tavoitteet	S	Opetuksen tavoitteet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	L
8. luokka				
Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys				
T1 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämäntapaa, kasvua ja kehitystä voimavaroiltaan	S1-S3	<p>Kuvataan ilmiöitä kokonaisvaltaisesti terveyden eri osa-alueiden ja terveyden edistämisen näkökulmasta.</p> <p>Pohditaan elämäntapaa, kasvun ja kehityksen tunnuspiirteitä.</p> <p>Syvennetään tietoa ja ymmärrystä terveyttä tukevista voimavaroista ja sairauksista ehkäisevistä tekijöistä.</p>	<p>Oppilas löytää terveyden osa-alueet käsiteltävistä ilmiöistä.</p> <p>Oppilas oppii tunnistamaan elämäntapaa, kasvun ja kehityksen tunnuspiirteitä.</p> <p>Oppilas tietää terveyttä tukevia voimavaroja ja miten sairauksia ehkäistään.</p>	L1 L2 L3 L7

		Perehdytään seksuaalisuuteen ja seksuaaliterveyden eri osa-alueisiin.	Oppilas oppii ymmärtämään seksuaalisuuden monimuotoisuutta ja tietämään seksuaaliterveyteen vaikuttavista tekijöistä	
T2 ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa	S1	Syvennetään tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja niiden säätelyä sekä haastavissa vuorovaikutustilanteissa toimimista.	Oppilas oppii tunnistamaan tunteita, kehittämään tunteiden ilmaisua ja säätelyä sekä oppii taitoja toimia haastavissa vuorovaikutustilanteissa.	L2 L3 L4 L7
Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy				
T5 ohjata oppilasta syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä ja niitä vahvistavista ja vaarantavista tekijöistä ja mekanismeista sekä tukea oppilaan valmiuksia käyttää näihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti	S1-S3	Syvennetään tietoa identiteetin, minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentumisesta, seksuaalisesta kehitymisestä, huolenpidon, perheen ja läheisten merkityksestä, mielen hyvinvoinnista, itsensä arvostamisesta sekä turvataidoista. Syvennetään tietoa nuoren mielen pahoinvoinnista, riippuvuuksista sekä päihteistä ja niiden käytön ehkäisystä.	Oppilas oppii tarkastelemaan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä vahvistavia ja vaarantavia tekijöitä ja mekanismeja sekä oppii käyttämään niihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti.	L1 L2 L3 L4

		<p>Pohditaan keskeisiä terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn keinoja.</p> <p>Käsitellään ravitsemuksen ja liikunnan merkitystä terveyden kannalta.</p> <p>Pohditaan liikkumattomuutta ja passiivista elämäntapaa, ravitsemuksen ja nukkumisen ongelmia, kiusaamista ja stressiä.</p>		
<p>T6 tukea oppilaan kehittymistä terveyteen ja sairauksen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa</p>	<p>S2</p> <p>S3</p>	<p>Haetaan terveyteen liittyvää tietoa eri lähteistä ja tarkastellaan niiden luotettavuutta.</p> <p>Opetellaan asianmukaisia toimintamalleja itsehoidossa, avun hakemisessa ja terveyttä ja turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa.</p> <p>Tutustutaan yleisimpiin ja ajankohtaisiin tartuntatauteihin ja -tapoihin.</p>	<p>Oppilas oppii hakemaan ja käyttämään terveyteen ja sairauteen liittyvää tietoa sekä oppii toimimaan tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa.</p> <p>Oppilas tietää yleisimmät tartuntataudit ja tartuntatavat.</p>	<p>L2</p> <p>L3</p> <p>L5</p> <p>L6</p> <p>L7</p>

		<p>Käsitellään ja harjoitellaan turvallisuustaitoja ja -valmiuksia, ensiaputaitoja, itsehoitoa sekä tuen ja avun hakemista.</p> <p>Perehdytään yleisiin tapaturmiin.</p> <p>Käsitellään opiskelu-, työ- ja toimintakykyä nuoruudessa.</p>	<p>Oppilas oppii turvallisuustaitoja ja -valmiuksia, ensiaputaitoja, itsehoitoa sekä tuen ja avun hakemista.</p> <p>Oppilas oppii yleisimmät tapaturmat ja niiden ennaltaehkäisyn ja hoidon.</p> <p>Oppilas oppii toimintakyvyn ylläpitämisen pääperiaatteet.</p>	
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä	S1-S3	<p>Pohditaan ajankohtaisia terveysilmiöitä ja tarkastellaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta.</p> <p>Pohditaan elämäntapoihin liittyviä eettisiä kysymyksiä sekä arvioidaan niihin liittyvien valintojen seurauksia.</p>	Oppilas oppii tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä sekä niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä oppii arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä.	L1-L7
Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri				
T11 ohjata oppilasta ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämänpiiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveyskäsitteitä, tunnistamaan	S1-S3	Pohditaan huolenpidon, perheen ja läheisten terveyskäsitteiden merkitystä itselle.	Oppilas oppii ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämänpiiriin	L1-L2

<p>niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista</p>		<p>Arvioidaan hyvinvointia tukevia yhteisöjä terveyden voimavarana.</p> <p>Tarkastellaan opiskelukykyä nuoruudessa.</p>	<p>kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveyskäsitteitä sekä tunnistamaan niiden merkitystä itselle.</p> <p>Oppilas löytää itselleen sopivimmat oppimisen keinot.</p>	<p>L3 L7</p>
--	--	---	---	------------------

9. luokka

TERVEYSTIETO

Tavoitteet	S	Opetuksen tavoitteet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	L
9. luokka				
Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys				
T2 ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa.	S1	Tuotetaan ratkaisuja ristiriitatilanteiden selvittämiseksi ja vahvistetaan osaamista stressin ja kriisien käsittelyssä sekä käyttäytymisen itsesäätelyssä.	Oppilas oppii hyödyntämään tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä erilaisia keinoja stressi-, ristiriita- ja kriisitilanteiden käsittelyyn ja käyttäytymisen itsesäätelyyn.	L2 L3 L4 L7
T4 ohjata oppilasta pohtimaan yksilöllisyyden, yhteisöllisyyden ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta sekä tukea oppilaan valmiuksia luoda vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa	S1 S3	Perehdytään vuorovaikutuksessa esiintyvien ongelmatilanteiden rakentavaan ja vastuulliseen käsittelyyn. Käsitellään eri näkökulmista yhdenvertaisuutta ja erilaisuutta.	Oppilas oppii luomaan vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa toimimiseen. Oppilas oppii pohtimaan yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä.	L1 L2 L3 L4 L6 L7
Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy				

<p>T5 ohjata oppilasta syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä ja niitä vahvistavista ja vaarantavista tekijöistä ja mekanismeista sekä tukea oppilaan valmiuksia käyttää näihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti</p>	<p>S1-S3</p>	<p>Opetellaan tuntemaan keskeiset kansantaudit.</p> <p>Tarkastellaan mielenterveyttä, hyvinvointia tukevia ympäristöjä ja yhteisöjä sekä mielekästä vapaa-ajan toimintaa.</p>	<p>Oppilas oppii kansantautien tautikuvat ja merkitykset yhteiskunnalle.</p> <p>Oppilas oppii tarkastelemaan psyykkistä ja sosiaalista terveyttä vahvistavia ja vaarantavia tekijöitä ja mekanismeja.</p>	<p>L1 L2 L3 L4</p>
<p>T8 ohjata oppilasta tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä</p>	<p>S1-S3</p>	<p>Pohditaan ajankohtaisia terveysilmiöitä ja tarkastellaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta.</p> <p>Pohditaan elämäntapavalintoja, niiden seurauksia ja niihin liittyviä eettisiä kysymyksiä.</p>	<p>Oppilas oppii tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä sekä oppii arvioimaan tiedon luotettavuutta.</p> <p>Oppilas oppii tunnistamaan terveyteen ja sairauteen sekä elämäntapoihin liittyviä arvoja ja normeja.</p>	<p>L1- L7</p>
<p>Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri</p>				
<p>T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille</p>	<p>S3</p>	<p>Tutustutaan terveyttä ja hyvinvointia edistävään kansalaistoimintaan.</p>	<p>Oppilas oppii tuntemaan kolmannen sektorin toimintaa.</p>	<p>L2 L4 L5 L7</p>

		<p>Syvennetään tietoa kestävästä elämäntavasta ja ympäristöterveydestä.</p> <p>Tutkitaan kulttuurin terveyttä edistävää merkitystä ja pohditaan kulttuuristen erojen huomioimista ihmisten välisessä kanssakäymisessä ja toiminnassa.</p> <p>Harjoitellaan tilanteiden tulkitsemista toisten ihmisten näkökulmasta (kulttuurinen herkkyys).</p> <p>Perehdytään tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämiseen terveyden ja hyvinvoinnin kannalta.</p>	<p>Oppilas oppii tietämään kestävä elämäntavan periaatteita sekä ympäristöterveyteen vaikuttavia tekijöitä.</p> <p>Oppilas oppii tarkastelemaan yhteisöjen ja kulttuurin merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille.</p> <p>Oppilas oppii tarkastelemaan tieto- ja viestintätekniikan merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille.</p>	
T10 ohjata oppilasta luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä kuvaamaan terveyspalvelujen asianmukaista käyttöä	S1 S2	<p>Opetellaan laatimaan opiskelu-, toiminta- ja työkykyä edistäviä suunnitelmia.</p> <p>Tutustutaan paikallisiin terveyspalveluihin sekä harjoitellaan niiden hyödyntämistä eri tilanteissa.</p>	Oppilas oppii luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä oppii kuvaamaan terveyspalvelujen asianmukaista käyttöä.	L1 L3 L6
T12 tukea oppilaan valmiuksia arvioida kriittisesti terveyden ja sairauten liittyvää viestintää sekä eritellä	S3	Tarkastellaan tietolähteitä kuten erilaisia terveysterveystieteiden ja vaikuttamisen	Oppilas oppii arvioimaan kriittisesti terveyden ja sairauten liittyvää viestintää.	L1- L7

<p>yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisöissä</p>	<p>keinoja erityisesti tiedon luotettavuuden ja terveysvaikutusten näkökulmasta.</p> <p>Pohditaan kansalaisten yhdenvertaisuutta ja osallisuutta.</p> <p>Opetellaan kunnioittamaan ihmisoikeuksia.</p>	<p>Oppilas oppii tarkastelemaan yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisöissä.</p>
--	--	--

HISTORIA-YHTEISKUNTAOPPI

4. luokka

YHTEISKUNTAOPPI

Tavoitteet	S	Opetuksen tavoitteet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	L
4. luokka				
Merkitys, arvot ja asenteet				
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana	S1-S4	Otetaan selvää eri tieteenaloista ja arkipäivän tilanteista, jotka liittyvät yhteiskuntaopin oppiaineeseen. Havainnoidaan yhteiskuntaa eri tavoilla yksin ja ryhmässä esim. kävelyin, vierailuin tai verkko-oppimisen avulla.	Oppilas tunnistaa eri tieteenaloja ja arkipäivän tilanteita, jotka liittyvät yhteiskuntaopin oppiaineeseen. Oppilas havainnoi yhteiskuntaa eri tavoilla yksin ja ryhmässä esim. kävelyin, vierailuin tai verkko-oppimisen avulla.	
T2 tukea oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	S1-S4	Harjoitellaan keskustelutaitoja pareittain tai pienissä ryhmissä. Kuunnellaan toisia, perustellaan mielipiteitä ja väitellään ajankohtaisista, oppilaita koskevista asioista.	Oppilas harjoittelee keskustelutaitoja pareittain tai pienissä ryhmissä. Oppilas kykenee kuuntelemaan toisia, perustelemaan mielipiteitä ja väittelemään ajankohtaisista, oppilasta koskevista asioista.	

		Harjoitellaan arvioimaan ja muuttamaan omaa mielipidettä perustellusta syystä.	Oppilas harjaantuu arvioimaan ja muuttamaan omaa mielipidettään perustellusta syystä.	
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys				
T3 ohjata oppilasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita	S1-S3	Opitaan tunnistamaan sitä, miten eri kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat oppilaan arkeen koulussa ja kotona. Ymmärretään lain merkitys yhteiskunnassa alkaen koulun järjestyssäännöistä. Tarkastellaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista elämän eri tilanteissa. Huomioidaan oma luokka ja koulun eri kulttuurit arjessa ja juhlassa.	Oppilas tunnistaa sen, miten eri kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat oppilaan arkeen koulussa ja kotona. Oppilas ymmärtää lain merkityksen yhteiskunnassa alkaen koulun järjestyssäännöistä. Oppilas harjaantuu tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista eri elämäntilanteissa. Oppilas harjaantuu huomioimaan oman luokan ja koulun eri kulttuurit arjessa ja juhlassa.	L2 L3 L4 L7

		Opetellaan tuntemaan omaa ikäkautta vastaavat oikeudet ja vastuut (esim. liikenne, korvausvelvollisuus, oppivelvollisuus ja opiskelu, itsemääräämisoikeus ja sananvapaus).	Oppilas oppii tuntemaan omaa ikäkauttaan vastaavat oikeudet ja vastuut (esim. liikenne, korvausvelvollisuus, oppivelvollisuus ja opiskelu, itsemääräämisoikeus ja sananvapaus).	
T4 ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa	S1-S4	Opitaan suhtautumaan saatuun tietoon kriittisesti ja tarkastelemaan sitä eri näkökulmista. Tehdään havaintoja erilaisista ilmiöistä ja etsitään tietoja monista eri lähteistä. Harjoitellaan nettietikettiä, mielipiteen ilmaisemista sekä mielipiteen ja faktan erottamista.	Oppilas oppii suhtautumaan saamaansa tietoon kriittisesti ja tarkastelemaan sitä eri näkökulmista. Oppilas harjaantuu tekemään havaintoja erilaisista ilmiöistä ja etsimään tietoja monista eri lähteistä. Oppilas harjoittelee nettietikettiä, mielipiteen ilmaisemista sekä mielipiteen ja faktan erottamista.	L2 L4 L5
T5 ohjata oppilasta oivaltamaan työn työn merkityksen lähiyhteisössään	S1-S4	Tutustutaan omiin vahvuuksiin ja omaan sisäiseen yritteliäisyyteen, kekseliäisyyteen ja joustavuuteen. Korostetaan niiden tärkeyttä tulevaisuuden työelämässä. Korostetaan koulua oppilaan työpaikkana sekä kouluun liittyviä vastuita ja velvollisuuksia. Tutustutaan oman lähiympäristön elinkeinoin, kauppoihin, palveluihin ja ammatteihin.	Oppilas tutustuu omiin vahvuuksiinsa ja omaan sisäiseen yritteliäisyyteensä, kekseliäisyyteensä ja joustavuuteensa. Oppilas ymmärtää näiden tärkeyden tulevaisuuden työelämässä. Oppilas ymmärtää koulun oppilaan työpaikkana sekä kouluun liittyviä vastuitaan ja velvollisuuksiaan. Oppilas tutustuu oman lähiympäristönsä elinkeinoin, kauppoihin, palveluihin ja ammatteihin.	L3 L4 L6 L7

		<p>Tehdään yksi yritysvierailu 4. vuosiluokan aikana. Tutustutaan yrityksessä toimiviin ammatteihin.</p> <p>Kutsutaan oppilaiden huoltajia koululle kertomaan ammateistaan sekä tutustutaan ammattiyhdistysten ja yritysten verkkoviestintään.</p>	<p>Oppilas tekee yhden yritysvierailun 4. vuosiluokan aikana. Oppilas tutustuu yrityksessä toimiviin ammatteihin. Oppilas tutustuu huoltajien ammatteihin.</p> <p>Oppilas tutustuu ammattiyhdistysten ja yritysten verkkoviestintään.</p>	
T6 tukea oppilasta ymmärtämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä	S1-S3	<p>Opetellaan tekemään johtopäätöksiä ja tulkintoja eri toimijoiden motiiveista.</p> <p>Harjoitellaan ristiriitojen ratkaisemista molempia osapuolia tai tahoja kuullen.</p>	<p>Oppilas harjaantuu tekemään johtopäätöksiä ja tulkintoja eri toimijoiden motiiveista.</p> <p>Oppilas harjoittelee ristiriitojen ratkaisemista molempia osapuolia tai tahoja kuullen.</p>	L1 L2 L4
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen				
T7 kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä	S1-S3	<p>Ymmärretään omien valintojen, elintapojen ja tekojen merkitys itselle, lähiyhteisölle ja luonnolle.</p> <p>Opetellaan ottamaan vastuuta omista teoista.</p>	<p>Oppilas tiedostaa omien valintojensa, elintapojensa ja tekojensa merkityksen itselleen, lähiyhteisölleen ja luonnolle.</p> <p>Oppilas harjaantuu ottamaan vastuuta omista teoistaan.</p>	L2 L6 L7

		<p>Harjoitellaan kokouskäytänteitä sekä äänestystä ja päätöksenteon prosessia.</p> <p>Tutustutaan ja osallistutaan oppilaskunnan ja Lasten parlamentin toimintaan.</p>	<p>Oppilas harjoittelee kokouskäytänteitä sekä äänestämistä ja päätöksenteon prosessia.</p> <p>Oppilas tutustuu ja osallistuu oppilaskunnan ja Lasten parlamentin toimintaan.</p>	
<p>T8 tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja</p>	<p>S1 S4</p>	<p>Harjoitellaan ja suunnitellaan rahankäyttöä ja rahan ansaitsemista erilaisten leikkien, tehtävien ja toimintojen avulla.</p> <p>Opetellaan tekemään ikäkauteen sopivia järkeviä valintoja.</p> <p>Pohditaan omaa ja perheen taloutta sekä perheen kulutustottumuksia.</p> <p>Harjoitellaan säästäväisyyttä kotona ja koulussa.</p> <p>Pohditaan veden, sähkön ja muiden luonnonvarojen järkevää käyttöä. Korostetaan kierrätystä ja lainaamista.</p> <p>Pohditaan kotimaisen tuotannon vaikutusta Suomen työllisyyteen.</p>	<p>Oppilas harjoittelee ja suunnittelee rahankäyttöä sekä rahan ansaitsemista erilaisten leikkien, tehtävien ja toimintojen avulla.</p> <p>Oppilas harjaantuu tekemään ikäkauteen sopivia järkeviä valintoja.</p> <p>Oppilas kykenee pohtimaan omaa ja perheensä taloutta sekä perheensä kulutustottumuksia.</p> <p>Oppilas harjoittelee säästäväisyyttä kotona ja koulussa.</p> <p>Oppilas kykenee pohtimaan veden, sähkön ja muiden luonnonvarojen järkevää käyttöä. Oppilas tiedostaa kierrätyksen ja lainaamisen merkityksen.</p> <p>Oppilas tunnistaa kotimaisen tuotannon vaikutuksen Suomen työllisyyteen.</p>	<p>L3 L4</p>

		Tutustutaan verojen maksamisen periaatteisiin.	Oppilas tutustuu verojen maksamisen periaatteisiin.	
T9 kannustaa oppilasta erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla	S1 S3	Osallistutaan yhdessä ja erikseen luokan ja koulun sisällä tapahtuvaan yhteisölliseen toimintaan. Käytetään erilaisia viestimiä kriittisesti ja ajankäyttöä harkiten.	Oppilas osallistuu yhdessä ja erikseen luokan ja koulun sisällä tapahtuvaan yhteisölliseen toimintaan. Oppilas harjaantuu käyttämään erilaisia viestimiä kriittisesti ja ajankäyttöä harkiten.	L3 L4 L5 L7

6. luokka

YHTEISKUNTAOPPI

Tavoitteet	S	Opetuksen tavoitteet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	L
6. luokka				
Merkitys, arvot ja asenteet				
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskunta-opista tiedonalana	S1-S4	Otetaan selvää eri tieteenaloista ja arkipäivän tilanteista, jotka liittyvät yhteiskuntaopin oppiaineeseen. Havainnoidaan yhteiskuntaa eri tavoilla yksin ja ryhmässä esim. kävelyin, vierailuin tai verkko-oppimisen avulla.	Oppilas tunnistaa eri tieteenaloja ja arkipäivän tilanteita, jotka liittyvät yhteiskuntaopin oppiaineeseen. Oppilas havainnoi yhteiskuntaa eri tavoilla yksin ja ryhmässä esim. kävelyin, vierailuin tai verkko-oppimisen avulla.	
T2 tukea oppilasta harjaanuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	S1-S4	Harjoitellaan keskustelutaitoja, perustellaan mielipiteitä, väitellään ajankohtaisista yhteiskunnallisista, oppilaita koskevista asioista pareittain tai ryhmässä. Valmistaudutaan muuttamaan omaa mielipidettä perustellusta syystä.	Oppilas harjoittelee keskustelutaitoja, perustelemaan mielipiteitä, väittelemään ajankohtaisista yhteiskunnallisista, oppilaita koskevista asioista pareittain tai ryhmässä. Oppilas harjaantuu muuttamaan omaa mielipidettään perustellusta syystä.	

<p>Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys</p>				
<p>T3 ohjata oppilasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita</p>	<p>S1-S3</p>	<p>Opitaan tunnistamaan sitä, miten eri kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat oppilaan arkeen koulussa ja kotona.</p> <p>Ymmärretään lain merkitys yhteiskunnassa alkaen koulun järjestyssäännöistä.</p> <p>Tarkastellaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista elämän eri tilanteissa.</p> <p>Huomioidaan oman luokka ja koulun eri kulttuurit arjessa ja juhlassa.</p> <p>Tunnetaan omaa ikäkautta vastaavat oikeudet ja vastuut (<i>esim. liikenne, korvausvelvollisuus, oppivelvollisuus ja opiskelu, itsemääräämisoikeus ja sananvapaus</i>).</p>	<p>Oppilas tunnistaa sen, miten eri kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat oppilaan arkeen koulussa ja kotona.</p> <p>Oppilas ymmärtää lain merkityksen yhteiskunnassa alkaen koulun järjestyssäännöistä.</p> <p>Oppilas harjaantuu tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista eri elämäntilanteissa.</p> <p>Oppilas harjaantuu huomioimaan oman luokan ja koulun eri kulttuurit arjessa ja juhlassa.</p> <p>Oppilas oppii tuntemaan omaa ikäkauttaan vastaavat oikeudet ja vastuut (<i>esim. liikenne, korvausvelvollisuus, oppivelvollisuus ja opiskelu, itsemääräämisoikeus ja sananvapaus</i>).</p>	<p>L2 L3 L4 L7</p>
<p>T4 ohjata oppilasta tarkastelemaan me-</p>	<p>S1-S4</p>	<p>Opitaan suhtautumaan saatuun tietoon kriittisesti ja tarkastelemaan sitä eri näkökulmista.</p>	<p>Oppilas harjaantuu suhtautumaan saamaansa tietoon kriittisesti ja tarkastelemaan sitä eri näkökulmista.</p>	<p>L2 L4 L5</p>

<p>dian roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa</p>		<p>Tehdään havaintoja ja etsitään tietoja monista eri lähteistä.</p> <p>Harjoitellaan nettietikettiä, mielipiteen ilmaisemista sekä mielipiteen ja faktan erottamista.</p> <p>Tutkitaan ohjatusti kaupallisen ja julkisen median eroa.</p>	<p>Oppilas harjaantuu tekemään havaintoja erilaisista ilmiöistä ja etsimään tietoja monista eri lähteistä.</p> <p>Oppilas harjoittelee nettietikettiä, mielipiteen ilmaisemista sekä mielipiteen ja faktan erottamista.</p> <p>Oppilas osaa tutkia ohjatusti kaupallisen ja julkisen median eroa.</p>	
<p>T5 ohjata oppilasta oivaltamaan työn teon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään</p>	<p>S1 S4</p>	<p>Tutustutaan omiin vahvuuksiin ja omaan sisäiseen yritteliäisyyteen, kekseliäisyyteen ja joustavuuteen. Korostetaan näiden tärkeyttä tulevaisuuden työelämässä.</p> <p>Korostetaan koulua oppilaan työpaikkana ja tähän liittyviä vastuita ja velvollisuuksia.</p> <p>Tutustutaan oman lähiympäristön elinkeinoihin, kauppoihin, palveluihin ja ammatteihin.</p> <p>Tehdään yksi yritysvierailu 6. vuosiluokan aikana. Tutustutaan yrityksessä toimiviin ammatteihin.</p>	<p>Oppilas tutustuu omiin vahvuuksiinsa ja omaan sisäiseen yritteliäisyyteensä, kekseliäisyyteensä ja joustavuuteensa. Oppilas ymmärtää näiden tärkeyden tulevaisuuden työelämässä.</p> <p>Oppilas ymmärtää koulun oppilaan työpaikkana sekä kouluun liittyviä vastuitaan ja velvollisuuksiaan.</p> <p>Oppilas tutustuu oman lähiympäristönsä elinkeinoihin, kauppoihin, palveluihin ja ammatteihin.</p> <p>Oppilas tekee yhden yritysvierailun 6. vuosiluokan aikana. Oppilas tutustuu yrityksessä toimiviin ammatteihin. Oppilas tutustuu huoltajien ammatteihin.</p>	<p>L3 L4 L6 L7</p>

		Kutsutaan oppilaiden huoltajia koululle kertomaan ammateistaan sekä tutustutaan ammattiyhdistysten ja yritysten verkkoviestintään.	Oppilas tutustuu ammattiyhdistysten ja yritysten verkkoviestintään.	
T6 tukea oppilasta ymmärtämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä	S1-S3	Opetellaan tekemään johtopäätöksiä ja tulkintoja eri toimijoiden motiiveista. Opetellaan varmistamaan tiedon puolueettomuus ja oikeellisuus lähdekritiikin keinoin.	Oppilas oppii tekemään johtopäätöksiä ja tulkintoja eri toimijoiden motiiveista. Oppilas oppii varmistamaan tiedon puolueettomuuden ja oikeellisuuden lähdekritiikin keinoin.	L1 L2 L4
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen				
T7 kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä	S1-S3	Opetellaan ottamaan vastuuta omista teoista. Harjoitellaan kokouskäytänteitä sekä äänestystä ja päätöksenteon prosessia. Tutustutaan ja osallistutaan oppilaskunnan ja Lasten parlamentin toimintaan. Ymmärretään omien valintojen, elintapojen ja tekojen merkitys itselle, lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle.	Oppilas osaa ottaa vastuuta omista teoistaan. Oppilas harjoittelee kokouskäytänteitä sekä äänestämistä ja päätöksenteon prosessia. Oppilas tutustuu ja osallistuu oppilaskunnan ja Lasten parlamentin toimintaan. Oppilas ymmärtää omien valintojensa, elintapojensa ja tekojensa merkityksen itselleen, lähiyhteisölleen, yhteiskunnalle ja luonnolle.	L2 L6 L7

T8 tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittamaan niihin liittyviä taitoja	S1	Harjoitellaan ja suunnitellaan rahankäyttöä ja rahan ansaitsemista erilaisten leikkien, tehtävien ja toimintojen avulla.	Oppilas harjoittelee ja suunnittelee rahankäyttöä sekä rahan ansaitsemista erilaisten leikkien, tehtävien ja toimintojen avulla.	L3
	S4	<p>Opetellaan tekemään ikäkauteen sopivia järkeviä valintoja.</p> <p>Pohditaan omaa ja perheen taloutta sekä perheen kulutustottumuksia.</p> <p>Harjoitellaan säästäväisyyttä kotona ja koulussa.</p> <p>Pohditaan veden, sähkön ja muiden luonnonvarojen järkevää käyttöä. Korostetaan kierrätystä ja lainaamista.</p> <p>Pohditaan kotimaisen tuotannon vaikutusta Suomen työllisyyteen.</p> <p>Tutustutaan verojen ja korkojen maksamisen periaatteisiin.</p>	<p>Oppilas harjaantuu tekemään ikäkauteen sopivia järkeviä valintoja.</p> <p>Oppilas kykenee pohtimaan omaa ja perheensä taloutta sekä perheensä kulutustottumuksia.</p> <p>Oppilas harjoittelee säästäväisyyttä kotona ja koulussa.</p> <p>Oppilas kykenee pohtimaan veden, sähkön ja muiden luonnonvarojen järkevää käyttöä. Oppilas tiedostaa kierrätyksen ja lainaamisen merkityksen.</p> <p>Oppilas tunnistaa kotimaisen tuotannon vaikutuksen Suomen työllisyyteen.</p> <p>Oppilas tutustuu verojen ja korkojen maksamisen periaatteisiin.</p>	L4
T9 kannustaa oppilasta erilaisten yhteisöjen toimintaan ja	S1	Osallistutaan luokan ja koulun sisällä tapahtuvaan yhteisölliseen	Oppilas osallistuu yhdessä ja erikseen luokan ja koulun sisällä ta-	L3
	S3	toimintaan ja harrastustoimintaan.	pahtuvaan yhteisölliseen toimintaan.	L4

<p>harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla</p>		<p>Käytetään erilaisia viestimiä kriittisesti yhdessä ja erikseen harjoitellen sekä ajankäyttöä harkiten.</p>	<p>Oppilas harjaantuu käyttämään erilaisia viestimiä kriittisesti ja ajankäyttöä harkiten.</p>	<p>L5 L7</p>
--	--	---	--	------------------

5. luokka

HISTORIA

Tavoitteet	S	Opetuksen tavoitteet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	L
5. luokka				
Merkitys, arvot ja asenteet				
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	S1–S5	<p>Pohditaan yksin ja ryhmässä oman kulttuurisen identiteetin taustoja ja tätä kautta pyritään ymmärtämään syitä ihmisten erilaisuuteen.</p> <p>Tutustutaan omaan lähihistoriaan ja lähiympäristön historiaan.</p> <p>Havainnoidaan ympäristöä ja harjoitellaan ymmärtämään historian kautta syitä muutokselle.</p>	<p>Oppilas pohtii yksin ja ryhmässä oman kulttuurisen identiteettinsä taustoja ja tätä kautta harjaantuu ymmärtämään syitä ihmisten erilaisuuteen.</p> <p>Oppilas tutustuu omaan lähihistoriaansa ja lähiympäristönsä historiaan.</p> <p>Oppilas harjoittelee havainnoimaan ympäristöä ja ymmärtämään historian kautta syitä muutokselle.</p>	L1 L2 L3 L4 L5 L6 L7
Tiedon hankkiminen menneisyydestä				

<p>T2 johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä</p>	<p>S1-S5</p>	<p>Harjoitellaan tekemään havaintoja ympäristöstään sekä käyttämään erilaisia lähteitä kuten esineitä, kirjallisia lähteitä ja kuvia.</p> <p>Harjoitellaan tulkitsemaan lähteitä lähdekritiikin periaatteilla.</p> <p>Harjoitellaan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja tältä pohjalta tarkastelemaan erilaisia ajattelutapoja.</p> <p>Rohkaistaan myös epäselvän ja ristiriitaisen tiedon tutkimiseen ja tulkitsemiseen.</p>	<p>Oppilas harjaantuu tekemään havaintoja ympäristöstään sekä käyttämään erilaisia lähteitä kuten esineitä, kirjallisia lähteitä ja kuvia.</p> <p>Oppilas harjoittelee tulkitsemaan lähteitä lähdekritiikin periaatteilla.</p> <p>Oppilas harjoittelee uuden tiedon hakemista ja asioiden pohtimista eri näkökulmista. Näiden pohjalta hän harjaantuu tarkastelemaan erilaisia ajattelutapoja.</p> <p>Oppilas kykenee tutkimaan ja tulkitsemaan myös epäselvää ja ristiriitaistakin tietoa.</p>	<p>L1 L2 L4 L5 L7</p>
<p>T3 ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinallisuuden.</p>	<p>S1-S5</p>	<p>Ohjataan erilaisten ja eri lähtökohdista syntyneiden tekstien tulkitsemiseen, tuottamiseen ja ymmärtämiseen.</p> <p>Ohjataan erottamaan fakta ja tulkinta. Korostetaan tulkinnan olevan aina tutkijan oma johtopäätös.</p> <p>Harjoitellaan tulkitsemaan lähdeä kysymällä erilaisia kysymyksiä.</p>	<p>Oppilas harjoittelee erilaisten ja eri lähtökohdista syntyneiden tekstien tulkitsemista ja ymmärtämistä.</p> <p>Oppilas harjaantuu erottamaan faktan ja tulkinnan. Oppilas ymmärtää, että tulkinta on aina tutkijan oma johtopäätös.</p> <p>Oppilas harjoittelee tulkitsemaan lähdeä kysymällä erilaisia kysymyksiä.</p>	<p>L1 L2 L4- L7</p>

		<p>Tutkitaan erilaisia lähteitä ja korostetaan sitä, miten tieto voi rakentua monella tavalla; tietoinen päättely tai omaan kokemukseen perustuva tulkinta.</p> <p>Pohditaan sitä, kuka lähteen on tuottanut, miksi ja milloin lähde on tehty ja miten lähde voidaan tulkita kysymällä erilaisia kysymyksiä.</p>	<p>Oppilas harjaantuu tutkimaan erilaisia lähteitä ja tiedostaa, että tieto voi rakentua monella tavalla; tietoisesti päättelystä tai omaan kokemukseen ja tulkintaan perustuen.</p> <p>Oppilas pohtii sitä, kuka lähteen on tuottanut, miksi ja milloin lähde on tehty ja miten lähde voidaan tulkita kysymällä erilaisia kysymyksiä.</p>	
Historian ilmiöiden ymmärtäminen				
T4 vahvistaa oppilaan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä	S1-S6	<p>Nimetään ja tunnistetaan historian aikakäsitteitä ja tunnisteetaan niille ominaisia piirteitä.</p> <p>Harjoitellaan syy-seuraussuhteita pohtimalla ja perustelemalla näkemyksiä yksin ja ryhmässä.</p>	<p>Oppilas osaa nimetä ja tunnistaa historian aikakäsitteitä ja kykenee tunnistamaan niille ominaisia piirteitä.</p> <p>Oppilas harjoittelee syy-seuraussuhteita pohtimalla ja perustelemalla näkemyksiä yksin ja ryhmässä.</p>	L1 L2 L3
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja	S1-S5	<p>Ohjataan oppilasta huomaamaan, että ihmisen toiminnalla on erilaisia motiiveja.</p> <p>Harjoitellaan yksin ja ryhmässä toisen asemaan asettumista ja tarkastellaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista, jolloin teoille löytyy erilaisia motiiveja.</p>	<p>Oppilas tiedostaa, että ihmisen toiminnalla on erilaisia motiiveja.</p> <p>Oppilas harjoittelee yksin ja ryhmässä toisen asemaan asettumista.</p> <p>Oppilas tarkastelee asioita ja tilanteita eri näkökulmista ja tunnistaa teoille erilaisia motiiveja.</p>	L2- L4 L6 L7

<p>T6 johdattaa oppilasta hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille</p>	<p>S1-S5</p>	<p>Johdatetaan oppilas huomaamaan, että historian tapahtumille on erilaisia syitä ja seurauksia.</p> <p>Havainnoidaan, että monet historialliset tapahtumat tai keksinnöt tarvitsivat pitkän ajan kehittyäkseen ja että näillä tapahtumilla on vielä vaikutus nykypäiväänkin.</p> <p>Havainnoidaan kulttuurien, uskontojen ja katsomusten vaikuttavuutta yhteiskunnassa ja arjessa.</p> <p>Harjoitellaan asettumaan toisen asemaan ja tarkastellaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista, jolloin teoille voidaan löytää erilaisia motiiveja.</p>	<p>Oppilas oppii, että historian tapahtumille on erilaisia syitä ja seurauksia.</p> <p>Oppilas ymmärtää, että monet historialliset tapahtumat tai keksinnöt tarvitsivat pitkän ajan kehittyäkseen ja että näillä tapahtumilla on vielä vaikutus nykypäiväänkin.</p> <p>Oppilas havainnoi kulttuurien, uskontojen ja katsomusten vaikuttavuutta yhteiskunnassa ja arjessa.</p> <p>Oppilas harjaantuu asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista, jolloin teoille voidaan löytää erilaisia motiiveja.</p>	<p>L2 L4 L7</p>
<p>T7 auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille</p>	<p>S1-S5</p>	<p>Harjoitellaan hahmottamaan oma historiallinen ja kulttuurinen viitekehys.</p> <p>Ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitystä itselle, lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle.</p>	<p>Oppilas hahmottaa oman historiallisen ja kulttuurisen viitekehjensä.</p> <p>Oppilas harjaantuu ymmärtämään omien valintojensa, elämäntapojensa ja tekojensa merkitystä itselle, lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle.</p>	<p>L1- L7</p>
<p>T8 harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa</p>	<p>S1-S5</p>	<p>Pohditaan menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja.</p>	<p>Oppilas pohtii menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja.</p>	<p>L1 L2 L4</p>

		<p>Etsitään jatkuvuuksia ja toistuvia ilmiöitä historiassa.</p> <p>Harjoitellaan hahmottamaan omaa itseä osana historian kulkua.</p>	<p>Oppilas harjoittelee etsimään jatkuvuuksia ja toistuvia ilmiöitä historiassa.</p> <p>Oppilas oppii hahmottamaan oman itsensä osana historian kulkua.</p>	L7
Historiallisen tiedon käyttäminen				
T9 ohjata oppilasta esittämään muutoksille syitä	S1-S5	<p>Ohjataan oppilasta esittämään syitä muutoksille.</p> <p>Tunnistetaan syitä ja seurauksia sekä sitä, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset ovat vaikuttaneet ja vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa.</p> <p>Ohjataan huomaamaan, että muutos voi lähteä yksilöstä tai yhteisöstä ja että muutoksen voi sysätä liikkeelle luonnonkatastrofi tai tarve muuttaa asioita johonkin suuntaan.</p>	<p>Oppilas harjoittelee esittämään syitä muutoksille.</p> <p>Oppilas harjaantuu tunnistamaan syitä ja seurauksia sekä sitä, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset ovat vaikuttaneet ja vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa.</p> <p>Oppilas oppii huomaamaan, että muutos voi lähteä yksilöstä tai yhteisöstä ja että muutoksen voi sysätä liikkeelle luonnonkatastrofi tai tarve muuttaa asioita johonkin suuntaan.</p>	L1 L2 L4
T10 ohjata oppilasta selittämään, miten tulkinnat saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä	S1-S5	<p>Ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla.</p> <p>Kannustetaan oppilasta olemaan avoin uusille ratkaisuille.</p>	<p>Oppilas oppii, että tieto voi rakentua monella tavalla.</p> <p>Oppilas kykenee olemaan avoin uusille ratkaisuille.</p>	L1- L7 L1

		<p>Rohkaistaan epäselvän ja ristiriitaisen tiedon tutkimiseen ja tulkitsemiseen. Tulkitaan lähdettä erilaisten kysymysten avulla ja pohditaan sitä, mikä on faktaa ja mikä on tulkintaa.</p> <p>Ohjataan oppilasta pohtimaan asioita eri näkökulmista sekä hakemaan uutta tietoa ja tältä pohjalta tarkastelemaan omia ajattelutapojaan.</p>	<p>Oppilas harjoittelee tutkimaan ja tulkitsemaan epäselvää ja ristiriitastakin tietoa.</p> <p>Oppilas harjoittelee tulkitsemaan lähdettä erilaisten kysymysten avulla ja oppii pohtimaan sitä, mikä on faktaa ja mikä tulkintaa.</p> <p>Oppilas kykenee pohtimaan asioita eri näkökulmista sekä hakemaan uutta tietoa ja tältä pohjalta tarkastelemaan omia ajattelutapojaan.</p>	
T11 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toimintaa.	S1-S5	<p>Havainnoidaan kulttuurien, uskontojen ja katsomusten vaikutuksia yhteiskunnassa ja arjessa.</p> <p>Pohditaan olosuhteiden muuttumista eri aikoina sekä eri tieteenalojen kehityksen vaikutusta ihmisten elämään.</p> <p>Harjoitellaan toisen asemaan asettumista ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista.</p>	<p>Oppilas havainnoi kulttuurien, uskontojen ja katsomusten vaikutuksia yhteiskunnassa ja arjessa.</p> <p>Oppilas pohtii olosuhteiden muuttumista eri aikoina sekä eri tieteenalojen kehityksen vaikutusta ihmisten elämään.</p> <p>Oppilas harjoittelee toisen asemaan asettumista sekä asioiden ja tilanteiden tarkastelemista eri näkökulmista.</p>	L2-L4 L6 L7

6. luokka

HISTORIA

Tavoitteet	S	Opetuksen tavoitteet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	L
6. luokka				
Merkitys, arvot ja asenteet				
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	S1-S5	<p>Syvennyttään yksin ja ryhmässä oman kulttuurisen identiteetin taustoihin ja tätä kautta pyritään ymmärtämään paremmin syitä ihmisten erilaisuuteen.</p> <p>Tutustutaan lähemmin omaan lähihistoriaan ja lähiympäristön historiaan.</p> <p>Huomataan ympäristössä tapahtuvat muutokset ja pohditaan historian kautta syitä näille tapahtumille.</p>	<p>Oppilas pohtii yksin ja ryhmässä oman kulttuurisen identiteetin taustoja ja tätä kautta harjaantuu ymmärtämään syitä ihmisten erilaisuuteen.</p> <p>Oppilas tutustuu omaan lähihistoriaansa ja lähiympäristönsä historiaan.</p> <p>Oppilas harjoittelee havainnoimaan ympäristöään ja ymmärtämään historian kautta syitä muutokselle.</p>	L1 L2 L3 L4 L5 L6 L7
Tiedon hankkiminen menneisyydestä				

<p>T2 johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä</p>	<p>S1-S5</p>	<p>Harjoitellaan tekemään havaintoja ympäristöstä sekä käyttämään erilaisia lähteitä kuten esineitä, kirjallisia lähteitä ja kuvia.</p> <p>Pohditaan asioita eri näkökulmista, haetaan uutta tietoa ja tältä pohjalta tarkastellaan omia ajattelutapoja.</p> <p>Rohkaistaan epäselvän ja ristiriitaisen tiedon tutkimiseen ja tulkitsemiseen.</p>	<p>Oppilas harjaantuu tekemään havaintoja ympäristöstään sekä käyttämään erilaisia lähteitä kuten esineitä, kirjallisia lähteitä ja kuvia.</p> <p>Oppilas harjoittelee uuden tiedon hakemista ja asioiden pohtimista eri näkökulmista. Näiden pohjalta hän harjaantuu tarkastelemaan erilaisia ajattelutapoja.</p> <p>Oppilas kykenee tutkimaan ja tulkitsemaan myös epäselvää ja ristiriitaistakin tietoa.</p>	<p>L1 L2 L4 L5 L7</p>
<p>T3 ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden.</p>	<p>S1-S5</p>	<p>Harjoitellaan erilaisten tekstien tulkitsemista ja tuottamista.</p> <p>Harjoitellaan ymmärtämään eri tavalla tuotettujen tekstien eriarvoisuutta lähteinä.</p> <p>Harjoitellaan erottamaan fakta ja tulkinta.</p> <p>Tutkitaan lähteitä kysymällä erilaisia kysymyksiä.</p> <p>Tutkitaan tietoisesti päättämällä tai omaan kokemukseen perustuen sitä, miten tieto voi rakentua monella eri tavalla.</p>	<p>Oppilas harjoittelee erilaisten tekstien tulkitsemista ja tuottamista.</p> <p>Oppilas kykenee ymmärtämään, että eri tavalla tuotetut tekstit ovat lähteinä eriarvoisia.</p> <p>Oppilas harjaantuu erottamaan faktan ja tulkinnan.</p> <p>Oppilas osaa tutkia lähdeä kysymällä erilaisia kysymyksiä.</p> <p>Oppilas harjaantuu tutkimaan tietoisesti päättämällä tai omaan kokemukseen perustuen sitä, miten tieto voi rakentua monella eri tavalla.</p>	<p>L1 L2 L4- L7</p>

Historian ilmiöiden ymmärtäminen				
T4 vahvistaa oppilaan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä	S1-S6	Nimetään ja tunnistetaan historian aikakäsitteitä ja niille ominaisia piirteitä. Pohditaan tapahtumien syy-seuraussuhteita yksin ja ryhmässä.	Oppilas osaa nimetä ja tunnistaa historian aikakäsitteitä ja kykenee tunnistamaan niille ominaisia piirteitä. Oppilas oppii pohtimaan syy-seuraussuhteita.	L1 L2 L3
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja	S1-S5	Pohditaan ihmisen toiminnan erilaisia motiiveja. Harjoitellaan ja pohditaan yksin ja ryhmässä toisen asemaan asettumista ja tarkastellaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista, jolloin teoille löytyy erilaisia motiiveja.	Oppilas tiedostaa, että ihmisen toiminnalla on erilaisia motiiveja. Oppilas harjoittelee yksin ja ryhmässä toisen asemaan asettumista. Oppilas tarkastelee asioita ja tilanteita eri näkökulmista ja tunnistaa teoille erilaisia motiiveja.	L2- L4 L6 L7
T6 johdattaa oppilasta hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille	S1-S5	Vahvistetaan oppilaan taitoa huomata, että historian tapahtumille on erilaisia syitä ja tapahtumista johtuvia seurauksia. Kiinnitetään huomiota siihen, että monet historialliset tapahtumat tai keksinnöt tarvitsivat pitkän ajan kehittyäkseen ja että näillä tapahtumilla on vaikutusta nykypäiväänkin.	Oppilas oppii, että historian tapahtumille on erilaisia syitä ja seurauksia. Oppilas ymmärtää, että monet historialliset tapahtumat tai keksinnöt tarvitsivat pitkän ajan kehittyäkseen, ja että nämä tapahtumat vaikuttavat nykypäiväänkin.	L2 L4 L7

		Tunnistetaan kulttuurien, uskontojen ja katsomusten vaikutusta yhteiskunnassa ja arjessa.	Oppilas oppii tunnistamaan kulttuurien, uskontojen ja katsomusten vaikutusta yhteiskunnassa ja arjessa.	
T7 auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille	S1-S5	Harjoitellaan hahmottamaan oma historiallinen ja kulttuurinen viitekehys. Pohditaan syvemmin omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys itselle, lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle. Tunnistetaan menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja.	Oppilas hahmottaa oman historiallisen ja kulttuurisen viitekehänsä. Oppilas harjaantuu ymmärtämään omien valintojensa, elämäntapojensa ja tekojensa merkitystä itselle, lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle. Oppilas tunnistaa menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja.	L1- L7
T8 harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa	S1-S5	Tunnistetaan menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Havainnoidaan jatkuvuuksia ja toistuvia ilmiöitä. Harjoitellaan hahmottamaan itsensä osana historian kulkua.	Oppilas tunnistaa menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Oppilas harjoittelee etsimään jatkuvuuksia ja toistuvia ilmiöitä historiassa. Oppilas oppii hahmottamaan itsensä osana historian kulkua.	L1 L2 L4 L7

Historiallisen tiedon käyttäminen				
T9 ohjata oppilasta esittämään muutoksille syitä	S1-S5	<p>Rohkaistaan oppilasta esittämään syitä muutoksille.</p> <p>Tunnistetaan syitä ja seurauksia sekä sitä, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset ovat vaikuttaneet ja vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa.</p> <p>Huomataan, että muutos voi lähteä yksilöstä tai yhteisöstä ja että muutoksen voi sysätä liikkeelle luonnonkatastrofi tai tarve muuttaa asioita johonkin suuntaan.</p>	<p>Oppilas rohkaistuu esittämään syitä muutoksille.</p> <p>Oppilas harjaantuu tunnistamaan syitä ja seurauksia sekä sitä, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset ovat vaikuttaneet ja vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa.</p> <p>Oppilas oppii huomaamaan, että muutos voi lähteä yksilöstä tai yhteisöstä ja että muutoksen voi sysätä liikkeelle luonnonkatastrofi tai tarve muuttaa asioita johonkin suuntaan.</p>	L1 L2 L4
T10 ohjata oppilasta selittämään, miten tulkinnat saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä	S1-S5	<p>Harjoitellaan selittämään, miten tulkinnat saattavat muuttua erilaisten lähteiden ja tarkastelutapojen myötä.</p> <p>Huomataan, että tieto voi rakentua monella tavalla.</p> <p>Rohkaistaan epäselvän ja ristiriitaisen tiedon tutkimiseen ja tulkitsemiseen sekä avoimuuteen uusia ratkaisuja haettaessa.</p> <p>Pohditaan asioita eri näkökulmista sekä haetaan uutta tietoa ja tältä pohjalta tarkastellaan omia ajattelutapoja.</p>	<p>Oppilas harjoittelee selittämään, miten tulkinnat saattavat muuttua erilaisten lähteiden ja tulkintatapojen myötä.</p> <p>Oppilas oppii, että tieto voi rakentua monella tavalla.</p> <p>Oppilas harjoittelee hakemaan rohkeasti uusia ratkaisuja ja tutkimaan ja tulkitsemaan epäselvää ja ristiriitaisinkin tietoa.</p> <p>Oppilas kykenee pohtimaan asioita eri näkökulmista sekä hakemaan uutta tietoa ja tältä pohjalta tarkastelemaan omia ajattelutapojaan.</p>	L1-L7

		<p>Harjoitellaan erottamaan faktaa ja tulkintaa.</p> <p>Kiinnitetään huomiota siihen, että tulkinta on aina tutkijan oma johtopäätös.</p> <p>Harjoitellaan lähteen tulkintaa kysymällä erilaisia kysymyksiä.</p>	<p>Oppilas harjoittelee erottamaan faktan ja tulkinnan.</p> <p>Oppilas ymmärtää, että tulkinta on aina tutkijan oma johtopäätös.</p> <p>Oppilas harjoittelee lähteen tulkintaa kysymällä erilaisia kysymyksiä.</p>	
T11 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toimintaa.	S1-S5	<p>Tunnistetaan kulttuurien, uskontojen ja katsomusten vaikutuksia yhteiskunnassa ja arjessa.</p> <p>Tunnistetaan olosuhteiden muutoksia eri aikoina ja sitä, miten eri tieteenalojen kehitys vaikuttaa ihmisen elämään.</p> <p>Harjoitellaan toisen asemaan asettumista ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista.</p>	<p>Oppilas tunnistaa kulttuurien, uskontojen ja katsomusten vaikutuksia yhteiskunnassa ja arjessa.</p> <p>Oppilas tunnistaa olosuhteiden muuttumista eri aikoina sekä eri tieteenalojen kehityksen vaikutusta ihmisten elämään.</p> <p>Oppilas harjoittelee toisen asemaan asettumista sekä asioiden ja tilanteiden tarkastelemista eri näkökulmista.</p>	L2-L4 L6 L7

7. luokka

HISTORIA

Tavoitteet 7. luokka	S	Opetuksen tavoitteet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	L
Merkitys, arvot ja asenteet				
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	S1-S6	<p>Syvennetään kiinnostusta historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena.</p> <p>Tutustutaan historiallisen tiedon luonteeseen ja rakentumiseen erilaisten lähteiden avulla (<i>esim. suku, lähiympäristö tai Turku</i>).</p> <p>Havainnoidaan lähteiden avulla historian merkitystä nykyisyydelle.</p> <p>Pohditaan tapoja hankkia tietoa omasta, lähiympäristön tai Turun menneisyydestä.</p>	<p>Oppilas kiinnostuu historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena.</p> <p>Oppilas kehittää ymmärrystä historiallisen tiedon luonteeseen ja rakentumiseen erilaisten lähteiden avulla (<i>esim. suku, lähiympäristö, Turku</i>)</p> <p>Oppilas oppii havainnoimaan lähteiden avulla historian merkitystä nykyisyydelle.</p> <p>Oppilas harjaantuu pohtimaan eri tapoja hankkia tietoa omasta, lähiympäristön ja Turun menneisyydestä.</p>	L1-L7

Tiedon hankkiminen menneisyydestä				
T2 aktivoida oppilasta hankkimaan historiallista tietoa erilaisista ikätasolle sopivista lähteistä sekä arvioimaan niiden luotettavuutta	S1-S6	Hankitaan historiallista tietoa aktiivisesti monin eri tavoin sekä arvioidaan eri lähteiden luotettavuutta yksin ja yhdessä.	Oppilas oppii hankkimaan historiallista tietoa aktiivisesti monin eri tavoin sekä arvioimaan eri lähteiden luotettavuutta yksin ja yhdessä.	L1-L5
T3 auttaa oppilasta ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin	S1-S6	Syvennetään ymmärrystä siitä, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin. Tutustutaan erilaisiin lähteisiin ja havaitaan, että historiallista tapahtumaa voidaan lähestyä eri näkökulmista. Harjoitellaan lähteiden tulkintaa yksin ja yhdessä. Syvennetään tulkintoja muiden oppiaineiden näkökulmista.	Oppilas harjaantuu ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin. Oppilas tiedostaa, että erilaisten lähteiden avulla historiallista tapahtumaa voidaan lähestyä eri näkökulmista. Oppilas oppii tulkitsemaan lähteitä yksin ja yhdessä. Oppilas harjaantuu tekemään tulkintoja muiden oppiaineiden näkökulmista.	L1-L4
Historian ilmiöiden ymmärtäminen				

T4 vahvistaa oppilaan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä	S1- S6	<p>Vahvistetaan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä.</p> <p>Sijoitetaan asioita ja tapahtumia aikajärjestykseen.</p> <p>Hahmotetaan kronologian avulla syy-seuraussuhteita.</p> <p>Vahvistetaan erilaisilla harjoituksilla ymmärrystä kronologiasta.</p>	<p>Oppilas harjaantuu ymmärtämään historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä.</p> <p>Oppilas kehittää taitoa sijoittaan asioita ja tapahtumia aikajärjestykseen.</p> <p>Oppilas oppii ymmärtämään kronologian avulla syy-seuraussuhteita, joita vahvistetaan erilaisilla harjoituksilla.</p>	L1 L2 L3
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa	S1- S6	<p>Ymmärretään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa.</p> <p>Etsitään historian tapahtumista syitä, jotka vaikuttivat ihmisten päätöksentekoon.</p> <p>Tarkastellaan ihmisten toimintaan vaikuttavia tekijöitä lähiympäristön, oman suvun ja perheen vaiheita tarkastellen ja liittäen ne opiskeltaviin sisältöihin.</p>	<p>Oppilas oppii ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa.</p> <p>Oppilas harjaantuu etsimään historian tapahtumista syitä, jotka vaikuttivat ihmisten päätöksentekoon.</p> <p>Oppilas harjaantuu ymmärtämään ihmisten toimintaan vaikuttavia tekijöitä lähiympäristön, oman suvun ja perheen vaiheita tarkastellen ja liittäen ne opiskeltaviin sisältöihin.</p>	L1- L4 L6 L7

		<p>Ymmärretään, että historiallinen tieto on erilaisten toimijoiden tuottamaa.</p> <p>Kuvaillaan menneen ajan ihmisen elämää asettumalla tämän asemaan.</p> <p>Pohditaan ihmisen toimintaan vaikuttaneita olosuhteita ja motiiveja sekä pyritään ymmärtämään menneisyydessä tehtyjä ratkaisuja.</p> <p>Verrataan tapahtumia nykypäivään sekä etsitään yhtäläisyyksiä ja eroja.</p>	<p>Oppilas kehittää taitoa ymmärtää, että historiallinen tieto on erilaisten toimijoiden tuottamaa.</p> <p>Oppilas harjoittelee kuvailemaan menneen ajan ihmisen elämää asettumalla tämän asemaan.</p> <p>Oppilas pohtii ihmisen toimintaan vaikuttaneita olosuhteita ja motiiveja sekä pyrkii ymmärtämään menneisyydessä tehtyjä ratkaisuja.</p> <p>Oppilas oppii vertaamaan tapahtumia nykypäivään sekä etsimään yhtäläisyyksiä ja eroja.</p>	
<p>T6 auttaa oppilasta arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Opetellaan tunnistamaan historiallisia ilmiöitä selittäviä tekijöitä.</p> <p>Havainnoidaan syy-seuraussuhteita historian tapahtumissa ja ilmiöissä.</p>	<p>Oppilas oppii tunnistamaan historiallisia ilmiöitä selittäviä tekijöitä.</p> <p>Oppilas havainnoi syy-seuraussuhteita historian tapahtumissa ja ilmiöissä.</p>	<p>L1</p> <p>L2</p> <p>L4</p>

		Nähdään yhteiskunnassa vallitsevan erilaisia arvoja eri aikoina ja ymmärretään arvojen vaikuttavan historiallisten tapahtumien ja ilmiöiden taustalla.	Oppilas harjaantuu tiedostamaan, että yhteiskunnassa vallitsee erilaisia arvoja eri aikoina ja ymmärtämään arvojen vaikuttavan historiallisten tapahtumien ja ilmiöiden taustalla.	
T7 ohjata oppilasta analysoimaan historiallista muutosta ja jatkuvuutta	S1-S6	<p>Analysoidaan historiallista muutosta ja jatkuvuutta.</p> <p>Tarkastellaan ympäristön muutoksia ja etsitään historiasta selityksiä muutokselle.</p> <p>Tunnistetaan syitä, joiden vuoksi toiminta on pysynyt samanlaisena tai muuttunut.</p>	<p>Oppilas analysoi historiallista muutosta ja jatkuvuutta.</p> <p>Oppilas kehittää taitoa tarkastella ympäristön muutoksia ja etsiä historiasta selityksiä muutokselle.</p> <p>Oppilas tunnistaa syitä, joiden vuoksi toiminta on pysynyt samanlaisena tai muuttunut.</p>	L1 L2 L4
Historiallisen tiedon käyttäminen				

<p>T8 kannustaa oppilasta tulkintojen tekemiseen</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Harjoitellaan tulkintojen tekemistä.</p> <p>Käytetään historiallista tietoa omien tulkintojen tekemiseen lähteiden avulla.</p> <p>Vertaillaan omia ja muiden päätelmiä sekä perustellaan niitä.</p> <p>Käytetään eri oppiaineiden tarjoamia mahdollisuuksia historiallisten tulkintojen muodostamisessa.</p>	<p>Oppilas harjoittelee tekemään tulkintoja.</p> <p>Oppilas oppii käyttämään historiallista tietoa omien tulkintojen tekemiseen lähteiden avulla.</p> <p>Oppilas harjoittelee omien ja muiden päätelmien vertailua sekä harjoittelee perustelemaan omia päätelmiään.</p> <p>Oppilas kehittää taitoa käyttää eri oppiaineiden tarjoamia mahdollisuuksia historiallisten tulkintojen muodostamisessa.</p>	<p>L1 L2 L4</p>
<p>T9 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toiminnan tarkoitusperiä</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Tarkastellaan ihmisen toiminnan tarkoitusperiä ja tavoitteita eri aikoina.</p> <p>Eläydytään menneen ajan ihmisen asemaan ja pohditaan tämän toiminnan motiiveja.</p>	<p>Oppilas tarkastelee ihmisen toiminnan tarkoitusperiä ja tavoitteita eri aikoina.</p> <p>Oppilas kehittää taitoa eläytyä menneen ajan ihmisen asemaan ja kykyä pohtia tämän toiminnan motiiveja.</p>	<p>L1- L4 L7</p>

		Tunnistetaan ihmisten erilaisia motiiveja eri aikoina. Käytetään nyky-yhteiskunnan ilmiöitä apuna motiivien havainnollistamisessa.	Oppilas harjoittelee tunnistamaan ihmisten erilaisia motiiveja eri aikoina ja oppii käyttämään nyky-yhteiskunnan ilmiöitä apuna motiivien havainnollistamisessa.	
T10 ohjata oppilasta selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta	S1-S6	Pohditaan, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa ja ohjataan arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta. Tarkastellaan lähteitä kriittisesti ja pyritään ymmärtämään syitä erilaisille tulkinnoille. Tunnistetaan olosuhteita, jotka vaikuttavat historian tapahtumista tai ilmiöistä tehtyihin tulkintoihin.	Oppilas pohtii, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa ja harjoittelee arvioimaan tulkintojen kriittistä luotettavuutta. Oppilas oppii tarkastelemaan lähteitä kriittisesti ja pyrkii ymmärtämään syitä erilaisille tulkinnoille. Oppilas harjoittelee tunnistamaan olosuhteita, jotka vaikuttavat historian tapahtumista tai ilmiöistä tehtyihin tulkintoihin.	L1 L2 L4 L5
T11 harjaannuttaa oppilasta käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun tulkintansa niiden pohjalta	S1-S6	Harjoitellaan käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oma perusteltu tulkinta niiden pohjalta.	Oppilas harjoittelee käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun tulkinnan niiden pohjalta.	L1 L2 L4 L5

		<p>Hankitaan tietoa monipuolisesti erilaisista lähteistä.</p> <p>Tutkitaan ja vertaillaan tietoja kriittisesti.</p> <p>Harjoitellaan perustellun tulkinnan tekemistä.</p>	<p>Oppilas oppii hankkimaan tietoa monipuolisesti erilaisista lähteistä.</p> <p>Oppilas oppii tutkimaan ja vertailemaan tietoja kriittisesti.</p> <p>Oppilas harjoittelee perustellun tulkinnan tekemistä.</p>	
<p>T12 ohjata oppilasta arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksensä avulla</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Pohditaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksen avulla.</p> <p>Kuvaillaan, miten menneisyyden tulkinnoilla perustellaan tulevaisuuden valintoja vahvistamalla ymmärrystä menneisyys – nykyisyys – tulevaisuus -jatkumosta.</p>	<p>Oppilas harjaantuu pohtimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksensä avulla.</p> <p>Oppilas harjaantuu kuvailemaan, miten menneisyyden tulkinnoilla perustellaan tulevaisuuden valintoja vahvistamalla ymmärrystä menneisyys – nykyisyys – tulevaisuus -jatkumosta.</p>	<p>L1-L7</p>

8. luokka

HISTORIA

Tavoitteet	S	Opetuksen tavoitteet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	L
8. luokka				
Merkitys, arvot ja asenteet				
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	S1-S6	Syvennetään kiinnostusta historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena. Tutkitaan erilaisia omaan sukuun, Turkuun ja lähiympäristöön liittyviä lähteitä ja havainnoidaan historian vaikutusta nykyisyyteen.	Oppilas syventää kiinnostustaan historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena. Oppilas osaa tutkia erilaisia sukuunsa, Turkuun ja lähiympäristöönsä liittyviä lähteitä ja havainnoida lähteiden avulla historian merkitystä nykyisyydelle. Oppilas osaa selvittää omaa, perheensä, sukunsa tai Turun historiaa tutustumalla	L1-L7

		<p>Selvitetään omaa, perheen, suvun tai Turun historiaa tutustumalla ensikäden lähteisiin kuten kuviin ja kirjoituksiin.</p> <p>Tutustutaan eri menetelmiin hankkia tietoa omasta, lähiympäristön tai Turun menneisyydestä.</p>	<p>ensikäden lähteisiin kuten kuviin ja kirjoituksiin.</p> <p>Oppilas osaa pohtia eri tapoja hankkia tietoa omasta, lähiympäristönsä ja Turun menneisyydestä.</p>	
Tiedon hankkiminen menneisyydestä				
<p>T2 aktivoita oppilasta hankkimaan historiallista tietoa erilaisista ikätasolle sopivista lähteistä sekä arvioimaan niiden luotettavuutta</p>	S1-S6	<p>Hankitaan historiallista tietoa sekä arvioidaan tiedonlähteiden luotettavuutta yksin ja yhdessä.</p> <p>Harjoitellaan erilaisten lähteiden avulla havainnoimaan eri asemassa olleiden ihmisten motiiveja ja mahdollisuuksia toimia.</p>	<p>Oppilas hankkii historiallista tietoa sekä arvioi eri lähteiden luotettavuutta yksin ja yhdessä.</p> <p>Oppilas osaa erilaisten lähteiden avulla havainnoida eri asemassa olleiden ihmisten motiiveja ja mahdollisuuksia toimia.</p>	L1-L5

<p>T3 auttaa oppilasta ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Harjoitellaan ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin.</p> <p>Tunnistetaan erilaisia lähteitä ja pohditaan historiallisen tiedon tulkinnallisuutta.</p> <p>Tulkitaan historiallista tapahtumaa eri näkökulmista, esimerkiksi pohtimalla ihmisten motiiveja ja tarkoituksperiä.</p> <p>Harjoitellaan historiallisen tiedon tulkintaa erilaisten lähteiden ja muista oppiaineista omaksutun tiedon avulla.</p> <p>Harjoitellaan moniperspektiivisyyttä.</p>	<p>Oppilas ymmärtää, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin.</p> <p>Oppilas tunnistaa erilaisia lähteitä ja osaa pohtia historiallisen tiedon tulkinnallisuutta.</p> <p>Oppilas osaa tulkita historiallista tapahtumaa eri näkökulmista, esimerkiksi pohtimalla ihmisten motiiveja ja tarkoituksperiä.</p> <p>Oppilas osaa tulkita historiallista tietoa erilaisten lähteiden ja muista oppiaineista omaksutun tiedon avulla.</p>	<p>L1</p> <p>L2</p> <p>L4</p>
<p>Historian ilmiöiden ymmärtäminen</p>				

<p>T4 vahvistaa oppilaan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Vahvistetaan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä.</p> <p>Pohditaan asioiden ja tapahtumien aikajärjestystä ja perustellaan päätelmiä.</p> <p>Vahvistetaan ymmärrystä kronologiasta erilaisten harjoitusten avulla.</p>	<p>Oppilas ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä.</p> <p>Oppilas osaa sijoittaa asioita ja tapahtumia aikajärjestykseen ja perustella päätelmiä.</p> <p>Oppilas ymmärtää erilaisten harjoitusten avulla kronologisia syy-seuraussuhteita.</p>	<p>L1 L2 L3</p>
<p>T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Pohditaan ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa.</p> <p>Etsitään yksin ja yhdessä historian tapahtumista syitä, joiden vuoksi ihmiset päättivät tehdä ratkaisujaan.</p> <p>Pohditaan ihmisen toimintaan vaikuttavia tekijöitä lähiympäristön, oman suvun ja perheen vaiheiden</p>	<p>Oppilas ymmärtää ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa.</p> <p>Oppilas osaa etsiä yksin ja yhdessä historian tapahtumista syitä, jotka vaikuttivat ihmisten päätöksentekoon.</p>	<p>L1- L4 L6 L7</p>

	<p>avulla ja etsitään liittymäkohtia opiskeltaviin sisältöihin.</p> <p>Harjoitellaan eläytymään menneen ajan ihmisen asemaan ja kuvaillaan toiminnan motiiveja.</p> <p>Pohditaan ihmisen toimintaan vaikuttaneita olosuhteita ja motiiveja sekä pyritään ymmärtämään menneisyydessä tehtyjä ratkaisuja.</p> <p>Verrataan historiallisia tapahtumia nykypäivään sekä etsitään yhtäläisyyksiä ja eroja.</p> <p>Tutustutaan ihmiseen aktiivisena historiallisena toimijana, jonka toimintaa ohjaavat tavoitteet ja tarkoitukset.</p>	<p>Oppilas pohtii ihmisen toimintaan vaikuttavia tekijöitä lähiympäristön, oman suvun ja perheen vaiheiden avulla ja etsii niistä liittymäkohtia opiskeltaviin sisältöihin.</p> <p>Oppilas osaa eläytyä menneen ajan ihmisen asemaan ja osaa kuvailla toiminnan motiiveja.</p> <p>Oppilas osaa pohtia ihmisen toimintaan vaikuttaneita olosuhteita ja motiiveja sekä pyrkii ymmärtämään menneisyydessä tehtyjä ratkaisuja.</p> <p>Oppilas kykenee vertaamaan historiallisia tapahtumia nykypäivään sekä etsimään yhtäläisyyksiä ja eroja niiden välillä.</p> <p>Oppilas tiedostaa, että ihminen on aktiivinen historiallinen toimija, jonka toimintaa ohjaavat tavoitteet ja tarkoitukset.</p>
--	---	--

		<p>Ymmärretään, että historiallinen tieto on erilaisten toimijoiden tuottamaa.</p> <p>Tutustutaan ihmiseen aktiivisena historiallisena toimijana, jonka toimintaa ohjaavat tavoitteet ja tarkoitukset.</p>	<p>Oppilas ymmärtää, että historiallinen tieto on erilaisten toimijoiden tuottamaa.</p>	
<p>T6 auttaa oppilasta arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille</p>	S1-S6	<p>Harjoitellaan erottelamaan historiallisia tapahtumia tai ilmiöitä selittävät keskeiset tekijät vähemmän tärkeistä tekijöistä.</p> <p>Havainnoidaan syy-seuraussuhteita ja selittäviä tekijöitä historian tapahtumissa ja ilmiöissä.</p> <p>Pohditaan keskeisiä syitä, jotka ovat olleet merkittäviä historian tapahtumakuluissa.</p>	<p>Oppilas osaa erottaa historiallisia tapahtumia tai ilmiöitä selittävät keskeiset tekijät vähemmän tärkeistä tekijöistä.</p> <p>Oppilas osaa havainnoida syy-seuraussuhteita historian tapahtumissa ja ilmiöissä.</p> <p>Oppilas tunnistaa syitä, jotka ovat olleet merkittäviä historian tapahtumakuluissa.</p>	<p>L1</p> <p>L2</p> <p>L4</p>

		Pohditaan yhteiskunnassa eri aikoina vallitsevia arvoja ja ymmärtään niiden vaikutukset historiallisten tapahtumien ja ilmiöiden taustalla.	Oppilas tiedostaa, että yhteiskunnassa vallitsee erilaisia arvoja eri aikoina ja ymmärtää arvojen vaikuttavan historiallisten tapahtumien ja ilmiöiden taustalla.	
T7 ohjata oppilasta analysoimaan historiallista muutosta ja jatkuvuutta	S1-S6	Tutkitaan syitä, miksi jollain elämäalueilla toimittiin ennen samoin tai toisin kuin nykyään. Tarkastellaan ympäristön muuttumista ja etsitään historiasta selityksiä muutokselle.	Oppilas tunnistaa syitä, miksi jollain elämäalueilla toimittiin ennen samoin tai toisin kuin nykyään. Oppilas osaa tarkastella ympäristön muuttumista ja etsiä historiasta selityksiä muutokselle.	L1 L2 L4
Historiallisen tiedon käyttäminen				
T8 kannustaa oppilasta tulkintojen tekemiseen	S1-S6	Harjoitellaan tulkintojen tekemistä historian tapahtumista ja ilmiöistä käyttämällä historiallista tietoa ja lähteitä.	Oppilas osaa tehdä tulkintoja historian tapahtumista ja ilmiöistä käyttämällä historiallista tietoa ja lähteitä.	L1 L2 L4

		<p>Etsitään tietoa, perustellaan niillä omia tulkintoja sekä verrataan omia päätelmiä muiden päätelmiin.</p> <p>Hyödynnetään muista oppiaineista omaksuttuja tietoja historian ilmiöiden tulkinnoissa.</p>	<p>Oppilas osaa etsiä tietoa sekä vertailla omia ja muiden päätelmiä keskenään.</p> <p>Oppilas osaa käyttää eri oppiaineista omaksuttua tietoa historiallisten tulkintojen muodostamisessa.</p>	
<p>T9 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toiminnan tarkoitusperiä</p>	S1-S6	<p>Pohditaan ihmistä aktiivisena historiallisena toimijana, jonka toiminnalla on tavoitteet ja tarkoitusperät.</p> <p>Opetellaan selittämään ihmisen toiminnan tarkoitusperiä.</p> <p>Eläydytään menneen ajan ihmisen asemaan ja kuvaillaan toiminnan motiiveja.</p> <p>Pohditaan ihmisen motiiveja toimia erilaisissa historiallisissa tilanteissa.</p>	<p>Oppilas kykenee tarkastelemaan ihmistä aktiivisena historiallisena toimijana, jonka toiminnalla on tavoitteet ja tarkoitusperät.</p> <p>Oppilas osaa selittää ihmisen toiminnan tarkoitusperiä.</p> <p>Oppilas osaa eläytyä menneen ajan ihmisen asemaan ja pohtia tämän toiminnan motiiveja.</p>	L1-L7

			Oppilas osaa pohtia ihmisen motiiveja toimia erilaisissa historiallisissa tilanteissa.	
T10 ohjata oppilasta selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta	S1-S6	<p>Opetellaan selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa. Arvioidaan kriittisesti lähteitä ja tulkintojen luotettavuutta.</p> <p>Pohditaan kriittisesti historian tulkintojen syitä kuten olosuhteita ja motiiveja eri näkökulmista.</p>	<p>Oppilas osaa pohtia, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa. Hän osaa arvioida kriittisesti lähteitä ja tulkintojen luotettavuutta.</p> <p>Oppilas osaa tarkastella lähteitä kriittisesti ja pyrkii ymmärtämään syitä ja motiiveja erilaisille tulkinnoille.</p>	L1 L2 L4 L5
T11 harjaannuttaa oppilasta käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun tulkintansa niiden pohjalta	S1-S6	<p>Opetellaan käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan omia perusteltuja tulkintoja niiden pohjalta.</p> <p>Tutkitaan ja vertaillaan tietoja ja tehdään perusteltuja tulkintoja itsenäisesti tai yhdessä.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää erilaisia lähteitä, vertailla niitä ja muodostaa omia perusteltuja tulkintoja niiden pohjalta.</p> <p>Oppilas osaa tutkia ja vertailla tietoja ja tehdä perusteltuja tulkintoja itsenäisesti tai yhdessä.</p>	L1 L2 L4 L5

<p>T12 ohjata oppilasta arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksensä avulla</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Arvioidaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksen avulla.</p> <p>Käytetään historiallisista tietoa tarkasteltaessa nykyhetken tapahtumia ja pohdittaessa tulevaisuuden vaihtoehtoja.</p> <p>Pohditaan muutoksen ja jatkumon, olosuhteiden ja näkökulmien merkitystä tulevaisuuden valinnoille.</p>	<p>Oppilas osaa arvioida tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksensä avulla.</p> <p>Oppilas osaa käyttää historiallisista tietoa tarkastellessaan nykyhetken tapahtumia ja pohtiessaan tulevaisuuden vaihtoehtoja.</p> <p>Oppilas osaa pohtia muutoksen ja jatkumon, olosuhteiden ja näkökulmien merkitystä tulevaisuuden valinnoille.</p>	<p>L1- L7</p>

9. luokka

YHTEISKUNTAOPPI

Tavoitteet	S	Opetuksen tavoitteet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	L
9. luokka				
Merkitys, arvot ja asenteet				
T1 ohjata oppilasta syventämään kiinnostustaan ympäröivään yhteiskuntaan ja yhteiskuntaoppiin tiedonalana	S1- S4	Otetaan selvää siitä, mitä tieteenaloja ja arkipäivän tilanteita yhteiskuntaopin oppiaine pitää sisällään. Havainnoidaan yhteiskuntaa tutustumalla siihen yksin ja ryhmissä monipuolisia menetelmiä käyttäen (<i>esim. vierailut, tietotekniikka ja media</i>).	Oppilas tietää, mitä eri tieteenaloja ja arkipäivän tilanteita yhteiskuntaopin oppiaine pitää sisällään. Oppilas oppii tuntemaan yhteiskuntaa tutustumalla siihen yksin ja ryhmissä monipuolisia menetelmiä käyttäen (<i>esim. vierailut, tietotekniikka ja media</i>).	L4 L7
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	S1- S4	Pohditaan inhimillisiä, yhteiskunnallisia ja taloudellisia kysymyksiä monipuolisista näkökulmista erilaisten yksilöiden, yhteisöjen ja koko yhteiskunnan kannalta.	Oppilas ymmärtää inhimillisiä, yhteiskunnallisia ja taloudellisia kysymyksiä monipuolisista näkökulmista erilaisten yksilöiden, yhteisöjen ja koko yhteiskunnan kannalta.	L1 L2 L4 L7

		<p>Tutkitaan Turkuun liittyviä ajankohtaisia yhteiskunnallisia tapahtumia ja ilmiöitä.</p> <p>Etsitään esimerkkejä siitä, miten ratkaisut yhteiskunnassa vaativat usein kompromisseja ja monien eri näkökulmien huomioimista.</p>	<p>Oppilas harjaantuu tiedostamaan Turkuun liittyviä ajankohtaisia yhteiskunnallisia tapahtumia ja ilmiöitä.</p> <p>Oppilas tietää esimerkkejä siitä, miten ratkaisut yhteiskunnassa vaativat usein kompromisseja ja monien eri näkökulmien huomioimista.</p>	
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys				
T3 ohjata oppilasta hahmottamaan oikeusvaltion periaatteita, ihmisoikeuksien yleismaailmallista merkitystä sekä syventämään tietojaan suomalaisen oikeusjärjestelmän toiminnasta	S2 S3	<p>Tutustutaan oikeusvaltion periaatteisiin sekä suomalaisen oikeusjärjestelmän rakenteeseen ja toimintaan.</p> <p>Vertaillaan ihmisten asemaa erilaisissa yhteiskunnissa.</p> <p>Tutustutaan paikalliseen oikeudenkäyttöön (<i>esim. verkkosivut, esimerkkitapaukset, vierailut ja asiantuntijavierailut</i>).</p>	<p>Oppilas tuntee oikeusvaltion periaatteet sekä suomalaisen oikeusjärjestelmän rakenteet ja toiminnan.</p> <p>Oppilas osaa verrata ihmisten asemaa erilaisissa yhteiskunnissa.</p> <p>Oppilas ymmärtää paikallista oikeudenkäyttöä (<i>esim. verkkosivut, esimerkkitapaukset, vierailut ja asiantuntijavierailut</i>).</p>	L2 L4 L7

<p>T4 ohjata oppilasta syventämään ja pitämään ajan tasalla yhteiskuntaa, talouden toimintaa ja yksityistä taloudenpitoa koskevia tietojaan ja taitojaan sekä arvioimaan kriittisesti median roolia ja merkitystä</p>	<p>S1- S3</p>	<p>Seurataan ajankohtaisia yhteiskunnallisia aiheita eri medioista.</p> <p>Vertaillaan eri medioita ja pohditaan niiden merkitystä ja roolia erilaisten ihmisten elämässä.</p> <p>Opetellaan suojaamaan omaa yksityisyyttä ja toimimaan vastuullisesti.</p> <p>Harjoitellaan keinoja luotettavan tiedon hankkimiseksi vertailemalla tiedon lähteitä kriittisesti ja monipuolisesti.</p> <p>Tutustutaan yksityisen taloudenpidon osatekijöihin konkreettisten esimerkkien avulla.</p> <p>Tutkitaan paikallisen talousalueen ominaispiirteitä.</p>	<p>Oppilas kykenee seuraamaan ajankohtaisia yhteiskunnallisia aiheita eri medioista.</p> <p>Oppilas osaa vertailla eri medioita ja pohtia niiden merkitystä ja roolia erilaisten ihmisten elämässä.</p> <p>Oppilas oppii suojaamaan omaa yksityisyytään ja toimimaan vastuullisesti.</p> <p>Oppilas kehittyy eri keinojen avulla luotettavan tiedon hankkimisessa vertailemalla tiedon lähteitä kriittisesti ja monipuolisesti.</p> <p>Oppilas tunnistaa yksityisen taloudenpidon osatekijöitä konkreettisten esimerkkien avulla.</p> <p>Oppilas tunnistaa paikallisen talousalueen ominaispiirteitä.</p>	<p>L3 L4 L5</p>
<p>Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen</p>				

<p>T5 rohkaista oppilasta kehittymään yritteliääksi ja vastuulliseksi taloudelliseksi toimijaksi, joka tuntee yrittäjyyttä ja työelämää sekä niiden tarjoamia mahdollisuuksia ja osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan</p>	<p>S1 S4</p>	<p>Tutustutaan erilaisiin elinkeinoihin ja ammatteihin omien tulevaisuudensuunnitelmien kannalta.</p> <p>Pohditaan palkansaajan ja yrittäjän roolien eroja ihmisen omassa elämässä ja yhteiskunnan kannalta.</p> <p>Tutustutaan paikallisiin yrityksiin ja niiden sidosryhmiin (<i>esim. vierailut, asiantuntijavieraat, verkkosivut</i>).</p> <p>Harjoitellaan työelämässä tarpeellisia yhteistyötaitoja pari- ja ryhmätöiden tai projektien avulla.</p>	<p>Oppilas oppii tunnistamaan erilaisia elinkeinoja ja ammatteja omien tulevaisuudensuunnitelmiansa kannalta.</p> <p>Oppilas kykenee tunnistamaan palkansaajan ja yrittäjän roolien eroja ihmisen omassa elämässä ja yhteiskunnan kannalta.</p> <p>Oppilas tutustuu paikallisiin yrityksiin ja niiden sidosryhmiin (<i>esim. vierailut, asiantuntijavieraat, verkkosivut</i>).</p> <p>Oppilas kehittää työelämässä tarpeellisia yhteistyötaitoja pari- ja ryhmätöiden tai projektien avulla.</p>	<p>L1 L4 L7 L6</p>
<p>T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan yhteiskunnallista toimintaa sekä eri yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä monipuolisesti ja avarakatseisesti.</p>	<p>S1 S2 S3</p>	<p>Tarkastellaan sekä paikallisten että kansallisten yhteisöjen ja vähemmistöryhmien toimintaa, niiden merkitystä ja näkyvyyttä.</p> <p>Pohditaan ennakkoluulojen taustoja ja erilaisia stereotyyppioita sekä yhdenvertaisuuden ja kohtuullisuuden toteutumista.</p>	<p>Oppilas ymmärtää sekä paikallisten että kansallisten yhteisöjen ja vähemmistöryhmien toimintaa, niiden merkitystä ja näkyvyyttä.</p> <p>Oppilas tunnistaa ennakkoluulojen taustoja ja erilaisia stereotyyppioita sekä yhdenvertaisuuden ja kohtuullisuuden toteutumista.</p>	<p>L2 L4</p>

<p>T7 ohjata oppilasta ymmärtämään yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteita ja demokraattisia toimintatapoja paikallisella, kansallisella ja Euroopan unionin tasolla sekä globaalisti ja toimimaan aktiivisena, omaa lähiyhteisöä kehittävänä kansalaisena</p>	<p>S1- S3</p>	<p>Opetellaan suomalaisen päätöksenteon periaatteet paikallisella ja kansallisella tasolla sekä suomalaisten vaikutusmahdollisuudet Euroopan unionissa ja globaalissa maailmassa.</p> <p>Tutustutaan paikalliseen päätöksentekoon koulun, asuinalueiden ja kunnan päätöksenteon esimerkkien avulla.</p> <p>Etsitään erilaisia vaikutusmahdollisuuksia lähiyhteisön kehittämiseksi ja tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua esimerkiksi oppilaskuntatoimintaan tai nuorisoa koskevaan muuhun yhteiskunnalliseen toimintaan.</p> <p>Tutkitaan, miten EU näkyy ja vaikuttaa Turussa ja Varsinais-Suomessa.</p>	<p>Oppilas oppii suomalaisen päätöksenteon periaatteet paikallisella ja kansallisella tasolla sekä suomalaisten vaikutusmahdollisuudet Euroopan unionissa ja globaalissa maailmassa.</p> <p>Oppilas ymmärtää paikallisen päätöksenteon koulun, asuinalueiden ja kunnan päätöksenteon esimerkkien avulla.</p> <p>Oppilas osaa etsiä erilaisia vaikutusmahdollisuuksia lähiyhteisön kehittämiseksi ja tutustuu mahdollisuuksiin osallistua esimerkiksi oppilaskuntatoimintaan tai nuorisoa koskevaan muuhun yhteiskunnalliseen toimintaan.</p> <p>Oppilas kykenee näkemään, miten EU näkyy ja vaikuttaa Turussa ja Varsinais-Suomessa.</p>	<p>L1 L4 L7</p>
<p>T8 ohjata oppilasta talouden perusteiden ymmärtämiseen, oman talouden hallintaan ja vastuulliseen</p>	<p>S1 S4</p>	<p>Selvitetään kansantalouden, valtiontalouden ja yksityisten ihmisten talouden peruseriaatteet ja -käsitteet.</p>	<p>Oppilas tietää kansantalouden, valtiontalouden ja yksityisten ihmisten talouden peruseriaatteet ja -käsitteet.</p>	<p>L2 L4</p>

<p>kuluttamiseen kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti</p>		<p>Vertaillaan erilaisia kulutustottumuksia sekä etsitään perusteita ja keinoja kestävän kehityksen turvaamiseksi.</p> <p>Tutustutaan verkkomateriaalien avulla kuluttajansuoja- ja ulos-ottoviranomaisten toimintaan.</p> <p>Etsitään esimerkkejä kestävän kehityksen toteutumisesta koulussa ja paikallisella tasolla.</p>	<p>Oppilas osaa vertailla erilaisia kulutustottumuksia ja etsiä perusteita ja keinoja kestävän kehityksen turvaamiseksi.</p> <p>Oppilas kykenee löytämään tietoa verkkomateriaalien avulla kuluttajansuoja- ja ulos-ottoviranomaisten toiminnasta.</p> <p>Oppilas osaa etsiä esimerkkejä kestävän kehityksen toteutumisesta koulussa ja paikallisella tasolla.</p>	<p>L6 L7</p>
<p>T9 ohjata oppilasta laajentamaan yhteiskunnallisia näkemyksiään, osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja keskusteluun sekä käyttämään mediataitojaan ja tietojaan yhteiskunnasta omien käsitystensä muodostamisessa ja kansalaisena toimimisessa</p>	<p>S1- S4</p>	<p>Tarkastellaan, minkälaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä löytyy eri sisällöntuottajien eri kohderyhmille tarkoitetussa tiedossa.</p> <p>Harjoitellaan muodostamaan omia perusteltuja mielipiteitä.</p>	<p>Oppilas kykenee ymmärtämään, minkälaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä löytyy eri sisällöntuottajien eri kohderyhmille tarkoitetussa tiedossa.</p> <p>Oppilas oppii muodostamaan omia perusteltuja mielipiteitään.</p>	<p>L1 L2 L7</p>

	<p>Tutustutaan sekä viranomaisten että kaupallisten tahojen ja eri yhteisöjen tuottamaan tietoon.</p> <p>Etsitään erilaisia vaikuttamiskanavia ja keinoja omien käsitysten eteenpäinviemiseksi suomalaisessa yhteiskunnassa ja globaalisti.</p>	<p>Oppilas osaa löytää sekä viranomaisten että kaupallisten tahojen ja eri yhteisöjen tuottamaa tietoa.</p> <p>Oppilas osaa etsiä erilaisia vaikuttamiskanavia ja keinoja omien käsitysten eteenpäinviemiseksi suomalaisessa yhteiskunnassa ja globaalisti.</p>	
--	---	---	--

OPPILAANOHAUS

7. luokka

OPPILAANOHAUS

				
Tavoitteet	S	Opetuksen tavoitteet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	L
7. luokka				
Osallisuus ja aktiivinen toiminta				
T1 auttaa oppilasta muodostamaan kokonaiskäsitys vuosiluokkien 7-9 toimintatavoista ja opiskeluympäristöstä, kehittää oppilaan valmiutta toimia kyseisessä ympäristössä ja erilaisissa ryhmissä sekä tukea oppilasta itsenäiseen toimintaan ja vastuun ottamiseen opiskelustaan ja tekemistään valinnoista	S1 S2	Harjoitellaan koulu yhteisössä toimimista ja vuosiluokkien 7-9 toimintatapoja.	Oppilas oppii toimimaan koulu yhteisössä vuosiluokkien 7-9 toimintatapojen mukaisesti.	L3 L7
Oppimaan oppimisen taidot				
T2 kannustaa ja ohjata oppilaita kehittämään opiskelutaitojaan sekä oppimaan oppimisen taitojaan	S1	Harjoitellaan opiskelutaitoja ja -tekniikoita monipuolisesti.	Oppilas harjoittelee monipuolisia opiskelutaitoja ja -tekniikoita.	L1
Elinikäinen oppiminen				
T3 luoda edellytyksiä oppilaan halulle oppia, arvioida osaamistaan, tunnistaa ja hyödyntää taitojaan	S1 S2	Harjoitellaan ottamaan vastuuta opinnoista sekä omista koulunkäyntiin ja opintoihin liittyvistä valinnoista.	Oppilas harjoittelee ottamaan vastuuta opinnoistaan sekä omista koulunkäyntiin ja opintoihin liittyvistä valinnoistaan.	L1

ja vahvuuksiaan, kehittää kykyään tunnistaa oppimiskohteitaan sekä antaa valmiuksia muuttaa tarvittaessa suunnitelmiaan ja toimintamallejaan				
Itsetuntemus				
T4 ohjata oppilasta tunnistamaan omiin valintoihinsa vaikuttavia tekijöitä sekä suhteuttamaan omaa toimintaansa kykyjensä, edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti	S2	Harjoitellaan tunnistamaan omia vahvuuksia ja hyödyntämään niitä opinnoissa.	Oppilas harjoittelee tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja hyödyntämään niitä opinnoissa ja valintojen teossa (<i>esim. valinnaisaineet</i>).	L3
Tavoitteiden asettaminen				
T5 ohjata oppilaita asettamaan sekä pitkän että lyhyen aikavälin tavoitteita, tekemään niitä koskevia suunnitelmia sekä arvioimaan niiden toteutumista	S2 S5	Harjoitellaan asettamaan opiskeluun liittyviä tavoitteita.	Oppilas oppii asettamaan opiskeluun liittyviä tavoitteita.	L1 L3

8. luokka

OPPILAANOHAUS

Tavoitteet 8. luokka	S	Opetuksen tavoitteet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	L
Elinikäinen oppiminen				
T3 luoda edellytyksiä oppilaan halulle oppia, arvioida osaamistaan, tunnistaa ja hyödyntää taitojaan ja vahvuuksiaan, kehittää kykyään tunnistaa oppimiskohteitaan sekä antaa valmiuksia muuttaa tarvittaessa suunnitelmiaan ja toimintamallejaan	S1 S2	Kehitetään vastuunottamista opinnoista sekä omista koulunkäyntiin ja opintoihin liittyvistä valinnoista.	Oppilas kehittää vastuunottamista opinnoistaan sekä omista koulunkäyntiin ja opintoihin liittyvistä valinnoistaan.	L1
Itsetuntemus				
T4 ohjata oppilasta tunnistamaan omiin valintoihinsa vaikuttavia tekijöitä sekä suhteuttamaan omaa toimintaansa kykyjensä, edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti	S2	Kehitetään taitoa tunnistaa omia vahvuuksia ja hyödyntää niitä urasuunnittelussa.	Oppilas kehittää taitoa tunnistaa omia vahvuuksiaan ja hyödyntää niitä urasuunnittelussa.	L3
Tavoitteiden asettaminen				
T5 ohjata oppilaita asettamaan sekä pitkän että lyhyen aikavälin tavoitteita, tekemään niitä koskevia suunnitelmia sekä arvioimaan niiden toteutumista	S2 S5	Kehitetään taitoa asettaa opiskeluun liittyviä tavoitteita.	Oppilas kehittää taitoa asettaa opiskeluun liittyviä tavoitteita.	L1 L3
Työelämään suuntautuva oppiminen				

T6 auttaa oppilasta ymmärtämään työn merkitys oman elämänsä ja yhteiskunnan kannalta sekä edistää oppilaan taitoa tunnistaa opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen sekä työelämässä ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta	S2 S3 S4 S5	Ohjataan tunnistamaan omia työelämätaitoja ja ymmärtämään työn merkitys.	Oppilas tunnistaa omia työelämätaitojaan ja hahmottaa niiden merkityksen työelämän kannalta.	L4 L5 L6 L7
T7 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida eri työtehtävissä tarvittavaa osaamista, vuorovai- kutuksen- ja viestintätaitoja sekä itselleen sopivia ammattialoja ja vahvistamaan valmiuksia hakea tietoa vaadittavan osaamisen hankkimisesta perusope- tuksen jälkeen	S2 S3 S4 S5	Tutustutaan työelämään, työelämäta- toihin ja erilaisiin ammatteihin (<i>esim.</i> <i>TET, yritysvierailut</i>).	Oppilas tutustuu työelämään, työelämätaitoihin ja erilaisiin ammatteihin (<i>esim. TET, yritysvierailut</i>).	L4 L5 L6 L7
Koulutus- ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa				
T8 antaa oppilaalle ja huoltajalle tietoa Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteistä ja sen mahdollisuuksista, tukea oppilaan taitoa etsiä koulutus- ja työelämätietoa sekä Suomesta että ulkomailta	S4 S5	Tutustutaan Suomen koulutusjärjestelmään ja etsitään koulutus- ja työelämätietoa.	Oppilas tutustuu Suomen koulutusjärjestelmään ja oppii etsimään koulutus- ja työelämätietoa.	L4 L5

9. luokka

OPPILAANOHAUS

Tavoitteet 9. luokka	S	Opetuksen tavoitteet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	L
Elinikäinen oppiminen				
T3 luoda edellytyksiä oppilaan halulle oppia, arvioida osaamistaan, tunnistaa ja hyödyntää taitojaan ja vahvuuksiaan, kehittää kykyään tunnistaa oppimiskohteitaan sekä antaa valmiuksia muuttaa tarvittaessa suunnitelmiaan ja toimintamallejaan	S1 S2	Syvennetään elinikäisen urasuunnittelun ja valintojen tekemisen taitoa.	Oppilas tiedostaa elinikäisen urasuunnittelun merkityksen ja syventää valintojen tekemisen taitoaan.	L1
Itsetuntemus				
T4 ohjata oppilasta tunnistamaan omiin valintoihinsa vaikuttavia tekijöitä sekä suhteuttamaan omaa toimintaansa kykyjensä, edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti	S2	Syvennetään itsetuntemusta ja itsearviointitaitoja.	Oppilas syventää taitoa tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kykyjään sekä kehittää itsetuntemustaan ja itsearviointitaitoja.	L3
Tavoitteiden asettaminen				
T5 ohjata oppilaita asettamaan sekä pitkän että lyhyen aikavälin tavoitteita, tekemään niitä koskevia suunnitelmia sekä arvioimaan niiden toteutumista	S2 S5	Syvennetään taitoa asettaa tavoitteita opiskelussa ja urasuunnittelussa.	Oppilas syventää taitoa asettaa tavoitteita opiskelussa ja urasuunnittelussa sekä oppii arvioimaan niiden toteutumista.	L1 L3
Työelämään suuntautuva oppiminen				

T6 auttaa oppilasta ymmärtämään työn merkitys oman elämänsä ja yhteiskunnan kannalta sekä edistää oppilaan taitoa tunnistaa opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen sekä työelämässä ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta	S2 S3 S4 S5	Kehitetään omia työelämätaitoja.	Oppilas tiedostaa ja osaa jäsentää työelämätaitojaan sekä ymmärtää työn merkityksen oman elämänsä ja yhteiskunnan kannalta.	L4 L5 L6 L7
T7 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida eri työtehtävissä tarvittavaa osaamista, vuorovai- kutus- ja viestintätaitoja sekä itselleen sopivia ammattialoja ja vahvistamaan valmiuksia hakea tietoa vaadittavan osaamisen hankkimisesta perusope- tuksen jälkeen	S2 S3 S4 S5	Monipuolistetaan tietoa työelämästä ja erilaisista ammateista (<i>esim. TET</i>).	Oppilas syventää tietoa työelämästä ja erilaisista ammateista (<i>esim. TET</i>).	L4 L5 L6 L7
Koulutus- ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa				
T8 antaa oppilaalle ja huoltajalle tietoa Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteistä ja sen mahdollisuuksista, tukea oppilaan taitoa etsiä koulutus- ja työelämätietoa sekä Suomesta että ulkomailta	S4 S5	Syvennetään tietoa Suomen koulutusjärjestelmästä (<i>esim. oppilaitosvierailut, koulutuskokeilut</i>).	Oppilas ymmärtää Suomen koulutusjärjestelmän ja osaa jäsentää saamaansa tietoa (<i>esim. oppilaitosvierailut, koulutuskokeilut</i>).	L4 L5
T9 ohjata oppilasta käyttämään monikanavaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja sekä arvioidaan eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta urasuunnittelun näkökulmasta	S2 S3 S5	Syvennetään taitoa hyödyntää eri tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita.	Oppilas oppii hyödyntämään luotettavia ja tarkoituksenmukaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita urasuunnittelun näkökulmasta.	L4 L5
Monikulttuurisuus ja kansainvälisyys				
T10 tukea oppilaan taitoja tunnistaa kulttuuritaustansa sekä kykyä toimia kulttuurienvälisissä kohtaamisissa ja yhteistyötilanteissa, opastaa oppilasta hankkimaan ja omaksumaan tietoa opiskelu- ja	S4 S5	Syvennetään taitoa tunnistaa oma kulttuuritausta ja omaksua tietoa opiskelu- ja työskentelymahdollisuuksista ulkomailla.	Oppilas tunnistaa oman kulttuuritaustansa ja pystyy toimimaan kulttuurienvälisissä kohtaamisissa.	L2

työskentelymahdollisuuksista monikansallisissa työympäristöissä sekä ulkomailla			Oppilas omaksuu tietoa opiskelu- ja työskentelymahdollisuuksista ulkomailla.	
---	--	--	--	--